

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra psychologie

Diplomová práce

Otcové na rodičovské dovolené v České republice

Bc. Tereza Franková

© 2016 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Tereza Franková

Hospodářská a kulturní studia

Název práce

Otcové na rodičovské dovolené v České republice

Název anglicky

Fathers on parental leave in the Czech Republic

Cíle práce

Cílem práce, je zjistit, jak ovlivňuje fungování rodiny výměna rodičovských rolí, jaká jsou získaná pozitivní a negativní otců na rodičovské dovolené a názory společnosti na problematiku mužů na rodičovské dovolené.

Metodika

Diplomová práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. K vypracování teoretické části bude provedena analýza sekundárních dat, formou studia dokumentů. Literární rešerše bude zpracována pomocí analýzy dostupné literatury, týkající se dané problematiky. K vypracování praktické části bude použita kvalitativní metoda sběru primárních dat pomocí techniky polostrukturovaných rozhovorů. Pro doplnění výzkumu bude praktická část obsahovat kvantitativní metodu, přesněji řečeno techniku dotazníkového šetření.

Doporučený rozsah práce

cca 80

Klíčová slova

rodičovská dovolená, muž, dítě, rodina, role v rodině, otcovství

Doporučené zdroje informací

BAKALÁŘ, E.: Průvodce otcovstvím, aneb, Bez otce se nedá (dobře) žít. Praha: Vyšehrad, 2002. 215 s. ISBN 80-7021-605-0.

BIDDULPH, S. Mužství. Jak zvládat všechny mužské role. 1. vyd. Praha: Portál, 2007, 200 s. ISBN 978-80-7367-209-6.

BURGESS, A.: Návrat otcovství. Brno: Jota, 2004. ISBN 80-7217-296-4

KŘÍŽKOVÁ, A. MAŘÍKOVÁ, H. a kol. Práce a péče. Proměny „rodičovské“ v České republice a kontext rodinné politiky Evropské unie. 1. vyd. Praha: Slon, 2008, 168 s. ISBN 978-80-86429-94-6.

NOVÁK, T.: O otcovské roli. Význam otce v rodině. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2013, 127 s. ISBN 978-80-247-4498-8.

Předběžný termín obhajoby

2016/17 ZS – PEF

Vedoucí práce

Mgr. Ing. Martin Slaboch, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra psychologie

Elektronicky schváleno dne 4. 11. 2015

PhDr. Pavla Rymešová, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 11. 11. 2015

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 21. 11. 2016

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Otcové na rodičovské dovolené v České republice" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 29.11.2016

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala v první řadě svému vedoucímu práce panu Mgr. Ing. Martinu Slabochovi, Ph.D., za odborné vedení, vstřícný přístup a cenné rady. Dále bych ráda poděkovala všem svým respondentům, za jejich otevřenost a ochotu, kterou mi poskytli při rozhovorech. Děkuji také své rodině a přátelům za velkou podporu.

Otcové na rodičovské dovolené v České republice

Souhrn

Předkládaná diplomová práce se zabývá muži na rodičovské dovolené v České republice. Přestože muži mohou rodičovskou dovolenou čerpat již od roku 2001, jsou ve společnosti fenoménem. Rodičovská dovolená je stále doménou žen a převládá tak tradiční rozdělení rodičovských rolí. Cílem diplomové práce je odpovědět na otázku: „Jak ovlivňuje fungování rodiny novodobá výměna rodičovských rolí?“ V teoretické části je uvedena rodičovská a mateřská dovolená z hlediska historie, legislativy a možnosti čerpání. Dále se věnuje rodičovské, mateřské a otcovské dovolené z pohledu osmi evropských zemí a uvádí určitá doporučení pro Českou republiku. Popisuje funkce rodiny, rodičovské role, genderové role a stereotypy. Následuje okruh, který se zaměřuje na historii otcovství, vztahy mezi otcem a dítětem a otcovskými styly při výchově. Ve vlastní části práce jsou pomocí deseti rozhovorů zkoumány zkušenosti a názory mužů na rodičovské dovolené. Nechybí ani názory jejich žen, které si se svými muži vyměnily rodičovské role. Pomocí dotazníkového šetření, kterého se zúčastnilo 238 respondentů, bylo zjišťováno, jaký postoj zaujímá česká veřejnost k dané problematice a jak vnímá muže na rodičovské dovolené.

Klíčová slova: Rodičovská dovolená, muž, dítě, rodina, role v rodině, otcovství.

Fathers on parental leave in the Czech republic

Summary

Presented thesis is about fathers on parental leave in the Czech republic. Although the men can take a parental leave since 2001, they are still the phenomenon in the society. The women are the dominant in parental leave, so there prevails the tradition division of roles. The aim of my thesis is to answer the question: „How does the modern exchange of parenting roles influence the family functioning?” In the theoretical part there is introduced the parental and maternity leave from the point of view in the past, legislation and the possibility taking the maternity and parental leave. The thesis is focused on parental, maternity and paternity leave from the point of view of eight European countries and states certain recommendation for Czech republic. Also describes the family functioning, parental role, gender role and stereotypes. The next part of thesis is focused on history of paternity, relationship between the father and child, and paternity parenting styles. The practical part contains ten interviews which research the experience and opinions of men on the parental leave. There are as well opinions from the wives/partners, who exchanged the roles with their male partners. Using the questionnaire survey, which was filled in by 238 respondents, there was researched what attitude does the Czech society have to the topic and generally to the position of men on parental leave.

Keywords: Parental leave, man, child, family, role in the family, paternity.

Obsah

1	Úvod	11
2	Cíl práce a metodika	13
2.1	Cíl práce	13
2.2	Metodika	13
3	Literární rešerše	16
4	Přehled řešené problematiky	17
4.1	Související pojmy	17
4.2	Historický vývoj mateřské a rodičovské dovolené v České republice..	19
4.3	Legislativní rámec mateřské, rodičovské a „otcovské dovolené“	21
4.3.1	Mateřská dovolená	21
4.3.2	Rodičovská dovolená	22
4.3.3	Rodičovský příspěvek	22
4.3.4	Otcovská dovolená	24
4.4	Jak jsou na tom muži v České republice	26
4.4.1	Čerpání rodičovského příspěvku muži	26
4.4.2	Otcové na rodičovské dovolené – příčiny, pozitiva a negativa	27
4.5	Rodičovská, mateřská a otcovská dovolená ve vybraných evropských zemích	30
4.5.1	Historický vývoj mateřské, rodičovské a otcovské dovolené v Evropě	30
4.5.2	Typy rodinné politiky	31
4.5.3	Podmínky rodičovské, mateřské a otcovské dovolené v evropském kontextu	32
4.5.4	Shrnutí	42
4.6	Rodina	44
4.6.1	Tradiční a moderní rodina	44
4.6.2	Funkce rodiny	44
4.6.3	Rodičovské role	45
4.6.4	Výchovné styly	46
4.7	Gender	48
4.7.1	Genderové role	48
4.7.2	Genderové stereotypy vůči mužům na rodičovské dovolené	48
4.8	Otcovství	50
4.8.1	Historie otcovství	50
4.8.2	Vztah otce a dítěte	54
4.8.3	Otcovské styly	55

4.8.4	Otcovské organizace a projekty	56
5	Vlastní práce	59
5.1	Kvalitativní výzkum – polostandardizované rozhovory	59
5.1.1	Etické otázky výzkumu	60
5.1.2	Průběh rozhovorů a charakteristika účastníků výzkumu	60
5.1.3	Analýza rozhovorů	63
5.2	Kvantitativní výzkum – dotazníkové šetření.....	82
5.2.1	Analýza dotazníku.....	82
6	Zhodnocení výsledků kvalitativního a kvantitativního výzkumu	93
7	Závěr	98
8	Seznam použitých zdrojů	100
9	Přílohy	105

Seznam grafů

Graf 1:	Rodinný stav	83
Graf 2:	Znalost o rodičovské dovolené mužů	84
Graf 3:	Podpora mužů na rodičovské dovolené	85
Graf 4:	Možnost jít na rodičovskou dovolenou	86
Graf 5:	Možnost pracovat místo rodičovské dovolené	87
Graf 6:	Hlavní důvod proč jít na rodičovskou dovolenou	88
Graf 7:	Tradiční rozdělení rodičovských rolí	89
Graf 8:	Je rodičovská dovolená stále spíše záležitostí žen?.....	90
Graf 9:	Je muž na rodičovské dovolené méněcenný?.....	91
Graf 10:	Mužům chybí seberealizace	92

Seznam tabulek

Tabulka 1:	Základní údaje o respondentech	15
Tabulka 2:	Počet příjemců rodičovského příspěvku podle pohlaví - průměrný měsíční počet příjemců (v tis.).....	27
Tabulka 3:	Mateřská, otcovská a rodičovská dovolená ve vybraných zemích.....	41
Tabulka 4:	Počet respondentů z hlediska pohlaví.....	114
Tabulka 5:	Věk respondentů	114
Tabulka 6:	Počet dětí respondentů.....	115

Tabulka 7: Zaměstnání respondentů	115
Tabulka 8: Vzdělání respondentů	116
Tabulka 9: Bydliště respondentů	116
Tabulka 10: Souhlas s rodičovskou dovolenou	117
Tabulka 11: Muži na rodičovské dovolené v okolí respondentů	117
Tabulka 12: Muži jsou stejně dobří pečovatelé jako ženy	117
Tabulka 13: Lepší vztahy s dětmi	118
Tabulka 14: Muži umí lépe skloubit povinnosti	118
Tabulka 15: Mužům chybí vlastní příjem	119

1 Úvod

Péče o malé děti ve většině zemí stále patří zejména ženám, které jí přizpůsobují svou kariéru i volný čas. Muži rodinu finančně zabezpečují a jsou proto časově vytíženi. Logicky tak starost o potomky a domácnost zastávají jen nepatrným dílem. Rodičovská dovolená pro muže je v naší společnosti stále něco nového a neobvyklého. Po tisíciletí se staraly o děti zejména ženy. Přesto každým rokem neustále v naší republice přibývá rodin, ve kterých dochází k otočení tohoto zažitého stereotypu a jednotlivé role se obrací. Z mužů se tak rázem stávají ochránci a udržovatelé rodinného krbu a ženy přinášejí do společného rozpočtu potřebné finance. Je zřejmé, že to bývá především v případech, kdy má žena finančně zajímavé zaměstnání či slibně rozjetou nebo dokonce vybudovanou kariéru.

Předkládaná diplomová práce se zabývá muži na rodičovské dovolené v České republice. Ve společnosti jsou ale stále fenoménem, a to i přesto, že v naší republice mohou čerpat rodičovskou dovolenou již od roku 2001. Jejich podíl je ale stále velmi nízký. Podle údajů Ministerstva práce a sociálních věcí, bylo v roce 2015 na rodičovské zhruba 5 100 mužů. U žen se pohybuje toto číslo úplně někde jinde. Ve stejném roce bylo na mateřské dovolené 271 700 žen. Můžeme říci, že je Česká republika v tomto směru značně konzervativní a nadále převládají tradiční role v rodině.

Záměrem diplomové práce je odhalit, jak ovlivňuje fungování rodiny novodobá výměna rodičovských rolí, jaká negativa a pozitiva vnímají muži ve chvíli, kdy se stávají primárně pečující osobou o vlastního potomka. Ve výzkumu jsou zohledněny i názory žen, které si prohodily role se svými muži. Stejně tak jsou zde stanoveny i postoje české veřejnosti k dané problematice. Společnost je totiž z velké části považuje za jakési hrdiny a výjimečné osoby. Hodnotí je velmi kladně a především v očích ostatních žen mají obrovskou úctu a prestiž.

V první části práce jsou uvedeny pojmy, které s danou tematikou úzce souvisí. Pozornost je věnována i historii rodičovské a mateřské dovolené v České republice, současné legislativě i možnostem, které mají rodiče při čerpání mateřské a rodičovské dovolené. Pro lepší přehled a srovnání s Českou republikou bylo vybráno osm evropských zemí, u kterých byly názorně představeny podmínky pro čerpání mateřské, rodičovské a otcovské dovolené. Dalším okruhem teoretické části je rodina, její funkce a rodičovské role. Dále se zabývá postavením otce v rodině, jak v jeho minulosti, tak i v přítomnosti.

Na řešenou problematiku navazuje vlastní část práce, která je postavena na kvalitativní a kvantitativní metodě výzkumu. Rozhovory byly provedeny s deseti muži na rodičovské dovolené a byly doplněny o názory jejich partnerek. Pomocí dotazníkového šetření byla zapojena do výzkumu i veřejnost. Celkem se výzkumu zúčastnilo 238 respondentů, kteří zodpověděli všechny otázky související s tímto tématem.

V závěru práce jsou formulovány výsledky, které byly získány analytickým a teoretickým šetřením.

2 Cíl práce a metodika

V následujících podkapitolách je popsán cíl a metodika práce.

2.1 Cíl práce

Hlavním cílem diplomové práce je zodpovězení výzkumné otázky, která zní: „**Jak ovlivňuje fungování rodiny novodobá výměna rodičovských rolí?**“ K získání hlubšího a komplexnějšího náhledu do dané problematiky byly položeny také další výzkumné podotázky, které zní takto:

- „Jaká jsou získaná pozitiva otců na rodičovské dovolené?“
- „Jaká jsou získaná negativa otců na rodičovské dovolené?“
- „Jaký pohled na výchovu dětí mají muži v rámci absolvování rodičovské dovolené?“
- „Jak se k aktivnímu otcovství svých mužů staví ženy?“
- „Jaké jsou názory české společnosti na problematiku mužů na rodičovské dovolené?“

2.2 Metodika

Diplomová práce byla vypracovaná za pomoci kvantitativní i kvalitativní metody. Jako kvantitativní metoda byla použita metoda studia dokumentů, ve které bylo zajištěno dostatečné množství teoretických informací na dané téma. Nejčastěji bylo čerpáno ze zdrojů v knižní podobě nebo také z internetu. Metoda studia dokumentů v knižní či internetové podobě patří mezi neinvazivní (neobtěžující) techniky sběru dat. Úkolem je seznámit výzkumníka s informacemi k danému tématu, aby následně mohl dojít ke zpracování informací a jejich hlubšímu poznání, rozšiřování a ověřování (Majerová a Majer, 2006).

Kvantitativní metoda byla dále použita ve vlastní části práce, ve které se pomocí dotazníkového šetření zjišťovaly názory české společnosti na muže na rodičovské dovolené. Dotazník vyplnilo 238 respondentů, z toho 76 mužů a 162 žen.

U dotazníkového šetření je cílem kvantitativního výzkumu testování hypotéz, kdy dochází k jejich potvrzení, nebo vyvrácení. Metody kvantitativního výzkumu jsou specifické vysokou reliabilitou a nízkou validitou. U dotazníkového šetření je potřeba většího vzorku informátorů, aby výsledky byly průkazné (Vyzkumy.knihovna.cz).

Dotazník se skládá z předem připravených a pevně daných otázek, na které odpovídá velké množství informátorů. Díky tomu lze získat potřebné odpovědi k daným otázkám (Disman, 1993).

Před rozesláním dotazníků všem informátorům byly sestaveny tři hypotézy:

- Hypotéza č. 1: „Rodičovská dovolená je stále více záležitostí žen, než mužů“
- Hypotéza č. 2: „Nejčastějším důvodem odchodu mužů na rodičovskou dovolenou je vyšší příjem ženy“
- Hypotéza č. 3: „Veřejnost nahlíží na muže na rodičovské dovolené jako na pozoruhodné osoby“.

Jako kvalitativní metoda byla vybrána metoda polostandardizovaného rozhovoru s deseti vybranými respondenty. Přínos těchto rozhovorů lze vidět především v přímém kontaktu s muži, kteří ochotně poskytli kvalitní a zajímavé informace k tématu. Rozhovory byly se souhlasu respondentů nahrávány na diktafon v mobilním telefonu.

Metoda polostandardizovaného rozhovoru je považována za velmi dobrou a typickou metodu při sběru kvalitativních informací. Metody kvalitativního výzkumu jsou význačné vysokou validitou a nízkou reliabilitou. Polostrukturovaný rozhovor je založen na rozhovoru mezi výzkumníkem a narátorem (informátorem). Výzkumník má připravené otázky, které jsou přesně formulované, a dotazuje se na ně v předem rozvrženém pořadí. K přizpůsobení průběhu rozhovoru se může pořadí otázek měnit. Na odpovědi, které výzkumník získá, může pokládat doplňující otázky (tzv. sondy), díky kterým si zjišťuje bližší a přesnější informace o narátorovi (Majerová a Majer, 2006).

První kontakty s informátory probíhaly prostřednictvím elektronické pošty. Poté následovala osobní setkání, při kterých byly vytvořeny polostrukturované rozhovory. Vyhodnocení dat získaných z polostrukturovaných rozhovorů bylo provedeno pomocí interpretace a analýzy dat.

Tabulka 1 uvádí základní údaje o respondentech. Jejich jména, věk, bydliště a rodinný stav. Pro upřesnění jsou popsány roky, kdy jednotliví muži nastoupili na rodičovskou dovolenou a počet měsíců, které na ní trávili nebo tráví. Jejich partnerky se výzkumu prostřednictvím e-mailové komunikace zúčastnily všechny a jsou zde uvedeny jejich pohledy na zkoumanou problematiku.

Tabulka 1: Základní údaje o respondentech

Jméno	Věk	Stav	Bydliště	Rok zahájení rodičovské dovolené	Počet měsíců na rodičovské dovolené	Jméno a věk manželky
Marek	35	ženatý	Mělník	2014	18	Lada, 37 let
Michal	39	ženatý	Zajíčkov	2009	72	Markéta, 38 let
Svatopluk	33	ženatý	Praha	2015	12	Zdena, 29 let
Lukáš	35	ženatý	Kladno	2015	15	Kamila, 33 let
Pavel	38	ženatý	Vedrovice	2015	8	Klára, 33 let
Luboš	40	ženatý	Líbeznice	2008	30	Leona, 38 let
Jan	27	ženatý	Lubeneč	2015	20	Linda, 32 let
Ladislav	36	ženatý	Praha	2013	12	Dáša, 38 let
Oto	31	ženatý	Praha	2013	12	Kristýna, 33 let
Jaromír	40	ženatý	Frýdlant	2012	48	Kateřina, 36 let

Zdroj: Vlastní zpracování

3 Literární rešerše

Problematikou postavení moderních otců se lze dočíst v knize *Návrat otcovství: Jak se stát moderním otcem* od australské autorky Adrienne Burgess. Autorka poukazuje na to, kolik úsilí musí otcové dnešní doby věnovat tomu, aby dokázali skloubit potřeby své rodiny a zaměstnání. A mimo to si tito otcové chtějí zachovat a zároveň prohloubit vztah se svými potomky.

Vztahem mezi otcem a dítětem se zabývá *Knih pro tatínky dětí od 3 let: vše, co spojuje otce a jejich děti* od Petera Ballnika. Autor popisuje jak být dobrým vzorem pro své dítě. Uvádí rady, na které by se měli otcové při výchově svých dětí zaměřit a čemu by se měli vyvarovat. Autor tvrdí, že otcové mají jiný styl výchovy, než matky. Tím, že se od sebe tyto styly mírně odlišné, děti se díky tomu lépe vyvíjejí a jsou otevřenější ke všem novým podnětům. Ballnik zdůrazňuje důležitost kvalitního vztahu otce a dítěte, které je postaveno na vzájemné důvěře a otcovské lásce.

V knize *Aktivní otcovství* se tématem genderových stereotypů spojené s rodičovstvím a zejména s otcovstvím zabývají autoři Lukáš Sedláček a Kateřina Plesková. Zdůrazňují postavení pečujících otců, díky kterým dochází k jistým změnám v názorech a vnímání společnosti vůči mužům na rodičovské dovolené. Kromě toho se věnují otcům z hlediska historie. Objasňují, jak se vyvíjelo jejich postavení souběžně s proměnami společnosti. Jaké faktory ovlivňovaly a tvořily statut otců v rodinách i v celé společnosti.

V publikaci *Legislativní možnosti podpory aktivního otcovství* se autorka Lucie Kundra věnuje příkladům evropských zemí z hlediska čerpání rodičovské, mateřské a v některých zemích i otcovské dovolené. Uvádí možnosti čerpání těchto tří typů dovolených v jednotlivých zemích a díky srovnání s uvedenými státy navrhuje změny pro Českou republiku, které si kladou za cíl podporu rozvoje aktivního otcovství.

Křížková Alena, Maříková Hana a kol., se ve své knize *Práce a péče: proměny „rodičovské“ v České republice a kontext rodinné politiky Evropské unie* zaměřují na institucionální a legislativní rámec podpory a péči o děti v České republice i jiných evropských zemích. Z historického hlediska se věnují mateřské a rodičovské dovolené.

4 Přehled řešené problematiky

Teoretická část se zabývá nejprve pojmy, které s danou problematikou souvisí. Popisuje historický vývoj rodičovské a mateřské dovolené a současnou legislativu v České republice. Uvádí statistiky mužů, kteří se aktivně podílí na péči o dítě v České republice. Zkoumá příčiny, proč muži zůstávají na rodičovské, a jaká to přináší pozitiva i negativa. Další kapitola se zabývá v evropském kontextu rodičovskou, mateřskou a otcovskou dovolenou. Na příkladu osmi evropských zemí jsou popsány podmínky, délky a částky, které rodiče v jednotlivých státech čerpají. Teorie je dále zaměřena na rodinu a její funkce. Charakterizuje rodičovské role, gender a genderové stereotypy. Popisuje výchovné styly, které rodiče mohou v rámci výchovy používat. Poslední část teorie se zabývá otcovstvím, jeho minulostí i současností a vztahy mezi otcem a dítětem.

4.1 Související pojmy

V této kapitole jsou popsány definice pojmů, které se zkoumaným tématem úzce souvisí. Slouží k lepšímu pochopení čtenářů dané problematiky.

Rodina. *„Rodina je zajisté nejstarší lidskou společenskou institucí. Vznikla kdysi v pradávných dobách, kde se člověk ještě moc málo podobal tomu, jak se známe dnes. A vznikla nejen z přirozeného pudu pohlavního, jenž vede k plození a rozmnožování daného živočišného druhu (k tomu ostatně není třeba rodiny), ale především z potřeby své potomstvo ochraňovat, učit, vzdělávat, připravovat na život“* (Matějček, 1994, s. 15).

Rodičovství zahrnuje všechny úlohy, které jsou spojené s výchovou dítěte a vedou k utváření nezávislé dospělé osoby. Rodičovství je také neodmyslitelně spjaté s ústupky v rámci svých osobních činností a zájmů.

Gender označuje sociální aspekty pohlaví, nikoliv aspekty biologické. *„Pohlaví člověka je dáno biologicky, ale pokud jde o sociální chování, lidé se nerodí jako muži a ženy, ale musí se naučit jako muži a ženy jednat.“* (Jandourek, 2001, s. 90).

Genderové stereotypy „označují předsudky a stereotypní představy o „správném“ a „přirozeném“ chování a posuzování jedinců na základě jejich příslušnosti k určitému pohlaví (vzory „ženskosti“ a „mužskosti“) bez toho, abychom se hlouběji zabývali tím, co je jim vrozené a co získali výchovou, jaké jsou jejich individuální schopnosti, potřeby, hodnoty.“ (Sedláček, Plesková, 2008, s. 54).

Noví otcové jsou muži, kteří stojí po boku svých partnerek jako rovnocenní zaopatřovatelé dětí. Podílejí se na výchově dětí a také na činnostech, které jsou potřebné k udržování chodu domácnosti. Tráví s dětmi hodně času, realizují s nimi mnoho společných nápadů a herních aktivit (Karsten, 2006).

Podle Sedláčka a Pleskové (2008) mají noví otcové k dispozici vlastnosti, které jsou v naší kultuře vyhrazeny hlavně matkám. Z tohoto důvodu se pro ně někdy používá pojem matkové. Název matkové není posměšný, naopak, má poukázat na to, že i otcové jsou schopni osvojit si vlastnosti, jež jsou charakteristické zejména pro ženy, především v souvislosti s péčí o děti.

Nový otec se pravidelně zapojuje v péči o dítě, pomáhá ženě v domácnosti a snaží se jí zajistit dostatečný odpočinek. Umí a nebojí se postarat o své děti (Novák, 2013).

4.2 Historický vývoj mateřské a rodičovské dovolené v České republice

Péče o děti se vyvíjela mnoho let, ve starších dobách to byla zejména výsada žen, které nemohly od státu očekávat jakoukoliv podporu. V této kapitole je popsáno, jak se vyvíjela mateřská a rodičovská dovolená v České republice. Uvedeny jsou zásadní milníky v pobírání příspěvků, které se týkaly mužů i žen.

Mateřská dovolená byla poprvé zavedena v 50. letech 20. století a trvala 18 týdnů. Nebyla ale placená. Příspěvek na péči o dítě následující po mateřské dovolené se do roku 1990 jmenoval „mateřský příspěvek“ a mohly ho pobírat pouze ženy, které neměly žádné jiné příjmy. Prvně byl zaveden v roce 1970. Mateřský příspěvek nahrazoval příjem matce, která pečovala o dítě do 1 roku věku. V roce 1971 měla na mateřský příspěvek nárok na dva roky, v případě že žena pečovala o starší dítě či děti. Roku 1988 došlo k rozšíření nároku na mateřský příspěvek na tři roky a opět jen tehdy, pokud pečovala i o další dítě. Pro rodiny bylo tedy výhodné pořídit si dvě děti rychle za sebou, když s jedním dítětem měla žena nárok na mateřskou dovolenou pouze na jeden rok a s dalším dítětem již na tři roky. (Křížková, Maříková a kol., 2008).

Do roku 1984 neměli muži absolutně žádný nárok na poskytnutí jakéhokoliv příspěvku ze sociálního systému či nemocenského zabezpečení ve spojitosti s péčí o dítě. (Maříková, Radimská, 2003).

Pro muže nastala změna 1. 1. 1985, kdy poprvé získali nárok na pobírání mateřského příspěvku, pokud pečovali alespoň o jedno dítě do dvou let věku dítěte. Podmínkou ale bylo, že takový muž musel být ovdovělý, neměl družku, anebo se jeho žena nemohla o dítě ze závažných důvodů (zpravidla zdravotních) starat. (Křížková, Maříková a kol., 2008).

Roku 1990 se název „mateřský příspěvek“ změnil na „rodičovský příspěvek“ a od této chvíle došlo ke zrovnoprávnění ženy a muže v péči o dítě v souvislosti s pobíráním příspěvků. Nárok na příspěvek měl jeden z rodičů do tří let věku dítěte, a to i v případě, že dítě měli pouze jedno. Muži tedy mohli pobírat rodičovský příspěvek, ale rozdíl byl v tom, že je zaměstnavatel nebyl povinen uvolnit ze zaměstnání, jako je to u žen. Otcové tedy museli rozvázat pracovní poměr. Částka rodičovského příspěvku byla 900 Kčs měsíčně. V roce 1994 činil měsíční příspěvek 1 740 Kč. (Křížková, Maříková a kol., 2008).

O pět let později, roku 1995, došlo ke zrušení celého zákona o rodičovském příspěvku a byl přesunut do zákona o státní sociální podpoře. Délka rodičovského příspěvku byla prodloužena na 4 roky. (Křížková, Maříková a kol., 2008).

Od roku 1998 směl rodič pobírat rodičovský příspěvek i za předpokladu, že dítě navštěvovalo jesle nebo školku tři dny v měsíci. Od října 2001 byly tři dny ve školce a jeslích navýšeny na pět dní. V tomto roce činila částka rodičovského příspěvku 2 552 Kč měsíčně. (Křížková, Maříková a kol., 2008).

1. 1. 2001 byla novelou zákoníku práce (viz zákon č. 155/2000 Sb.), zavedena rodičovská dovolená. Díky tomu dochází ke zrovnoprávnění žen i mužů v nároku na čerpání rodičovské dovolené. Pokud muži čerpají rodičovskou dovolenou, je jim zaručena stejná ochrana v pracovní sféře jako ženám. Zaměstnavatel je povinen muže uvolnit ze zaměstnání, pokud se rozhodne pečovat o narozené nebo osvojené dítě. 1. ledna 2004 došlo k další změně. Rodič mohl mít při pobírání příspěvku neomezený příjem, pod podmínkou, že péči o dítě zajistil jinou zletilou osobou (např. chůva nebo jiný člen rodiny). (Křížková, Maříková a kol., 2008).

Mezi podmínky rodičovského příspěvku, u kterých nedošlo k žádným změnám, je povinnost „osobně, celodenně a řádně pečovat o dítě“. (Křížková, Maříková a kol., 2008).

4.3 Legislativní rámec mateřské, rodičovské a „otcovské dovolené“

V této kapitole jsou zmíněny zákony České republiky, které se týkají mateřské a rodičovské dovolené, rodičovského příspěvku a okrajově i otcovské dovolené. Jedná se o zákony: zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře a zákoník práce, zákon č. 262/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

4.3.1 Mateřská dovolená

Zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění upravuje mateřskou dovolenou a peněžitou pomoc v mateřství (dále jen PPM).

Zaměstnankyně nastupuje na mateřskou dovolenou šest až osm týdnů před porodem. Mateřská dovolená trvá 28 týdnů. Pokud žena porodila dvě a více dětí prodlužuje se doba mateřské dovolené na 37 týdnů.¹ V případě, že je žena rozvedená, osamělá, nežije-li s druhem nebo je vdova, má nárok na 37 týdnů mateřské dovolené.

Po celou dobu mateřské dovolené je ženě poskytována peněžitá pomoc v mateřství (dále jen PPM). PPM je finanční náhrada mzdy, která se vyplácí z nemocenského pojištění. Žena ji čerpá od prvního dne nástupu na mateřskou dovolenou a její výše činí 70 % denního vyměřovacího základu.²

Nárok na PPM má každá žena, která se účastnila nemocenského pojištění minimálně 270 kalendářních dnů v posledních dvou letech před dnem počátku podpůrčí doby (doba, kdy je poskytována PPM). Jiná podmínka platí pro OSVČ. Pro získání PPM musí nemocenské pojištění trvat alespoň 180 kalendářních dnů v posledním roce před dnem počátku podpůrčí doby.³

Muži mají také možnost čerpat PPM. Jedná se o případy, kdy PPM nepobírá matka dítěte, protože onemocněla, zemřela nebo nemůže ze závažných důvodů o dítě pečovat. Matka může také uzavřít písemnou dohodu s otcem dítěte o převzetí do jeho péče.

¹ § 195 zákona č. 262/2006 Sb.

² § 37 zákona č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění.

³ § 32 zákona č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění.

Dohoda se smí uzavřít sedmý týden po porodu. Podmínky se týkají jak zaměstnanců, tak i OSVČ. Pro muže OSVČ platí stejné podmínky jako pro ženy OSVČ. ⁴

Podpůrcí PPM u muže, který se stará o dítě, je 22 týdnů. 31 týdnů čerpá muž PPM, pokud pečuje o dvě a více dětí. ⁵

4.3.2 Rodičovská dovolená

Nárok na rodičovskou dovolenou má rodič od 1. ledna 2001. Díky zavedení rodičovské dovolené došlo ke zrovnoprávnění žen a mužů v péči o malé děti. Rodičovskou dovolenou upravuje zákoník práce, zákon č. 262/2006 Sb.

Zaměstnavatel má povinnost poskytnout zaměstnankyni nebo zaměstnanci rodičovskou dovolenou, pokud o ni požádá. Rodičovská dovolená náleží matce po ukončení mateřské dovolené a otci od narození dítěte. Rodičovskou dovolenou lze čerpat maximálně do tří let věku dítěte. Po dobu čerpání rodičovské dovolené má rodič nárok na rodičovský příspěvek. Na rodičovskou dovolenou smějí nastoupit oba rodiče, ale rodičovský příspěvek je vyplácen pouze jednomu z nich. ⁶

„Právo na mateřskou a rodičovskou dovolenou má též zaměstnankyně nebo zaměstnanec, kteří převzali dítě do péče nahrazující péči rodičů na základě rozhodnutí příslušného orgánu, nebo dítě, jehož matka zemřela“ ⁷

4.3.3 Rodičovský příspěvek

Podmínky nároku na rodičovský příspěvek a jeho výši upravuje zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře.

Na rodičovský příspěvek má nárok rodič, který celý kalendářní měsíc celodenně a řádně pečuje o dítě, které je nemladší z rodiny, a lze jej čerpat maximálně do čtyř let věku dítěte. Celková částka rodičovského příspěvku činí 220 000 Kč. ⁸

⁴ § 32 zákona č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění.

⁵ § 33 zákona č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění.

⁶ § 196 zákona č. 262/2006 Sb.

⁷ § 197 zákona č. 262/2006 Sb.

⁸ § 30 zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře.

Od 1. ledna 2008 byl pro čerpání rodičovského příspěvku zaveden systém tří rychlostí. Rodiče si tak mohli vybrat, za jak dlouhou dobu rodičovský příspěvek vyčerpají. (Křížková, Maříková a kol., 2008).

Varianta č. 1 – zvýšená míra: do dvou let věku dítěte bude rodiči náležet částka 11 500 Kč měsíčně.

Varianta č. 2 – základní míra: do tří let věku dítěte je rodiči měsíčně poskytována částka ve výši 7600 Kč.

Varianta č. 3 – snížená míra: prvních 9 měsíců je rodičovský příspěvek 7 600 Kč měsíčně a poté se částka až do čtyř let věku dítěte sníží na 3 800 Kč měsíčně.

Minimální doba pro čerpání rodičovského příspěvku je 19 měsíců, maximální doba jsou 4 roky (Křížková, Maříková a kol., 2008).

V roce 2012 došlo k významným změnám v pobírání rodičovského příspěvku, které platí i v roce 2016. Rodičům je poskytnuta větší volnost u čerpání a mohou se rozhodovat pružněji o výši částky a délce pobírání. Skončilo rozdělení tří variant, mezi kterými nebylo možné v průběhu pobírání rodičovského příspěvku přecházet. Výše rodičovského příspěvku je limitována pouze výší PPM, tedy 70% 30ti-násobku denního vyměřovacího základu, maximálně smí pobírat 11 500 Kč měsíčně. Spodní hranice rodičovského příspěvku činí 7 600 Kč (Sociální reforma, 2012). Při vyplácení rodičovského příspěvku se již nesleduje výše dalších příjmů, tudíž je možné pracovat, pokud si rodiče zajistí péči o dítě jinou osobou.

Další výhodou, kterou zákon o státní sociální podpoře uvádí je, že rodič smí měnit výši příspěvku každého čtvrt roku. Na vyšší příspěvek mají právo i nezaměstnaní, pokud si alespoň jeden z rodičů platil nemocenské pojištění. Nejméně výhodnou čtyřletou variantu dostane rodič v případě, kdy ani jeden z nich není zaměstnaný, anebo si jako OSVČ neplatí nemocenské pojištění. V tomto případě dostávají prvních 9 měsíců 7 600 Kč a následně 3 800 Kč do čtvrtého roku dítěte.⁹

Novou podmínkou je, že pro pobírání rodičovského příspěvku musí mít rodič i dítě trvalý pobyt a bydliště na území České republiky.¹⁰

⁹ § 30 zákona č.117/1995 Sb., o státní sociální podpoře.

¹⁰ § 31 zákona č.117/1995 Sb., o státní sociální podpoře.

Rodiče mohou dávat dítě do školky nebo do jeslí, pokud je dítěti dva a více let. Nepřijdou tak o rodičovský příspěvek. Dříve tato volba možná nebyla. Pouze u dětí, které jsou mladší dvou let, platí, že mohou být ve školce a jeslích maximálně 46 hodin v měsíci. Pokud rodiče dodrží počet hodin, smí rodičovský příspěvek pobírat beze změny.¹¹

Od roku 2017 bude možné čerpat rodičovský příspěvek ještě rychleji. Novelu zákona o státní sociální podpoře již schválila vláda. Rodiče se budou moci lépe rozhodnout o vyčerpání rodičovského příspěvku, budou moci zvolit dobu a výši dávky. Celou částku 220 000 Kč budou moci rodiče vybrat v šesti měsících. Bude tedy zrušena současná maximální měsíční částka 11 500 Kč (Habáň, 2016).

V tiskové zprávě ministerstva práce a sociálních věcí je uvedeno, že „*V současné době rovněž platí, že pokud nelze žádnému z rodičů stanovit k datu narození dítěte denní vyměřovací základ, náleží jim rodičovský příspěvek bez možnosti volby v pevně stanovených částkách do čtyř let věku dítěte. Týká se to nejčastěji studentů, nezaměstnaných nebo OSVČ, kteří si nehradí nemocenské pojištění. Návrh ruší toto omezení a umožní těmto rodičům volit měsíční výši až do 7 600 Kč*“ (Habáň, 2016).

Změna by měla přinést flexibilnější úpravu rodičovského příspěvku rodiči.

4.3.4 Otcovská dovolená

V české legislativě dodnes není upraven pojem otcovská dovolená. Na jaře roku 2016 byl návrh otcovské dovolené schválen vládou České republiky. Jedná se o novou dávku ze systému nemocenského pojištění – tzv. otcovské poporodní péče. Pokud ji podpoří parlament, měla by vstoupit v platnost v průběhu roku 2017.

Smyslem je aby otcové mohli se svou ženou a dítětem trávit první chvíle společného života. Muži tak budou moci lépe podpořit partnerku po porodu, zapojit se a pomoci v péči o dítě. Díky tomu se posílí vazby mezi dítětem a oběma rodiči. Otcovskou dovolenou si budou moci vzít muži v prvních šesti týdnech po porodu na sedm dní.

¹¹ § 31 zákona č.117/1995 Sb., o státní sociální podpoře.

Po dobu otcovské dovolené bude otec dostávat 70 % vyměřovacího základu svého výdělku. Nárok na týdenní otcovskou dovolenou budou mít všichni muži, kteří se účastní nemocenského pojištění, těmi jsou jak zaměstnanci, tak i osoby samostatně výdělečně činné (dále jen OSVČ). U OSVČ je účast na pojištění dobrovolná a musí si její tedy platit minimálně tři měsíce před nástupem na otcovskou dovolenou (Habáň, 2016).

Otcovská dovolená funguje ve 21 zemích Evropské unie, Česká republika je jednou ze sedmi zemí, ve kterých tato dávka v současnosti není přiznána. Mezi země Evropské unie bez otcovské dovolené patří Česká republika, Chorvatsko, Irsko, Kypr, Německo, Rakousko a Slovensko (OECD, 2016).

4.4 Jak jsou na tom muži v České republice

Následující kapitola se zabývá počtem mužů, kteří pobírali rodičovské příspěvky v letech 2001 – 2015. Dále jsou uvedeny příčiny, které ovlivňují nástup mužů na rodičovskou dovolenou a jaká jsou jejich získaná pozitiva a negativa.

4.4.1 Čerpání rodičovského příspěvku muži

Následující tabulka ukazuje, jak se od roku 2001 až do roku 2015 měnil průměrný měsíční počet příjemců rodičovského příspěvku.

Od začátku vzniku rodičovské dovolené je patrné, jak se podíl mužů pobírající rodičovský příspěvek pomalu zvyšoval. Po zavedení rodičovské dovolené v roce 2001, pobíralo rodičovský příspěvek 2,1 tis. mužů. Dvojnásobný nárůst se projevil až o 5 let později v roce 2006. Mezi těmito lety je vidět mírně vzestupná tendence.

Za zmínku stojí rok 2008, v tomto roce vznikla nová reforma čerpání rodičovského příspěvku, ve třech různých variantách a příspěvek pobíralo 6,3 tis. mužů. Je to od roku 2001 až do roku 2015 nejvyšší počet mužů, kteří čerpali rodičovský příspěvek. Zajímavé je, že od roku 2008 roku počet mužů čerpající rodičovský příspěvek mírně klesal. V roce 2015 pobíralo v České republice rodičovský příspěvek 5,1 tis. mužů.

Tabulka 2: Počet příjemců rodičovského příspěvku podle pohlaví - průměrný měsíční počet příjemců (v tis.)

Rok	Ženy	Muži	Celkem
2001	263,6	2,1	265,7
2002	254,7	2,3	257,0
2003	259,1	2,4	261,5
2004	276,3	3,4	279,6
2005	289,4	4,1	293,6
2006	304,0	4,2	308,2
2007	337,7	4,9	342,6
2008	353,6	6,3	359,9
2009	356,5	6,0	362,5
2010	331,5	5,4	336,9
2011	317,5	5,8	323,3
2012	301,4	5,3	306,7
2013	287,6	5,2	292,8
2014	273,4	5,1	278,5
2015	271,7	5,1	276,8

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí (Mpsv.cz, 2016)

4.4.2 Otcové na rodičovské dovolené – příčiny, pozitiva a negativa

I přesto, že v mnoha zemích mají muži možnost čerpat rodičovskou dovolenou, je jejich podíl stále nízký. Maříková a Radimská (2003) uvádí faktory, ovlivňující přístup mužů k rodičovské dovolené:

Ekonomické faktory: je pravděpodobné, že rodič, který má nižší příjem (většinou žena) zůstává na rodičovské dovolené. Pokud je tomu naopak, je pravděpodobné, že zůstane doma muž.

Organizační kultura: V mnoha zemích je stále zakořeněné, že péči o děti mají zastávat hlavně ženy. Kvůli tomu mohou mít zaměstnavatelé negativní přístup k zaměstnancům, kteří chtějí nastoupit na rodičovskou dovolenou.

Flexibilita: míra flexibility, jak spojit zaměstnání a péči o dítě velmi ovlivňuje to, zda nastoupí na rodičovskou muž nebo žena.

Fyzické faktory: minimálně v prvních týdnech (měsících) se potřebuje matka zotavit po porodu a musí často řešit způsob kojení, pokud chce pracovat.

Postoje vůči genderovým rolím: tento faktor je jedním z nejzásadnějších. Výzkumy uvádí, že postoje k rozdělení genderových rolí, ovlivňují, zda muž nastoupí či nenastoupí na rodičovskou dovolenou.

Vztahové faktory a podpora okolí: pro muže je důležité, zda ho v jeho rozhodnutí podporuje rodina a přátelé. Ideální je, pokud zná nějakého dalšího muže, který využil či využívá rodičovskou dovolenou. V případě, že se muž účastní rodičovské dovolené, má to pozitivní vliv na spokojenost jeho ženy s partnerským životem.

Partneři se rozhodují, zda půjde otec na rodičovskou dovolenou na základě mnoha faktorů. Ekonomická situace jak bylo uvedeno výše, patří mezi hlavní důvody. V případě, že muž nemá zaměstnání nebo mu jeho současná práce nevyhovuje, dochází k tomu, že je na rodičovské dovolené. Musí být ale jisté, že žena je z finančního hlediska schopna rodinu zabezpečit (Šťastná, 2006). Rodina by neměla finančně strádat, pokud má dojít k výměně rodičovských rolí. Možnost přivydělávat si v průběhu rodičovské dovolené je dalším faktorem, kdy bude pro muže výhodné, že zůstane doma s dítětem.

Délka rodičovské dovolené, hraje také určitou roli v rozhodování. Ne všichni muži jsou ochotni být na rodičovské dovolené řádově několik let. Hlídkání dětí prarodiči, je pro některé rodiny zásadní. Bez jejich pomoci by si nemohly výměnu rodičovských rolí dovolit.

Získaná pozitiva mužů na rodičovské dovolené

Muži si na rodičovské dovolené často uvědomí, kolik „neviditelné“ práce ženy v domácnosti vykonávají. I tak ale často dochází k tomu, že ne všechny domácí práce dělá sám muž. Častěji dochází ke sdílení prací. V tomto ohledu to mají muži lehčí, mohou se do jisté míry spolehnout na svou ženu. Dá se říci, že muži se věnují zejména dětem a upozadují tím některé domácí práce (Šťastná, 2006).

Mezi pozitiva patří pevnější a bližší vztahy mezi otcem a dítětem a zároveň kladný dopad na vztahy v celé rodině (Šťastná, 2006). Muži jsou rádi, pokud se dítě s čímkoliv na ně obrací, upevňují si tak spolu vazby, které jsou jedinečné. Pro muže je rodičovská dovolená životní změnou, zjistí tak, co všechno jsou schopni sami zvládnout. Dostává

se jim také lepšího pochopení od svých partnerek a v podstatě od žen obecně. Jsou považováni za výjimky a jsou za to často kladně ohodnoceni. Není to pravidlem, ale většinou mají muži více času na vlastní zájmy a koníčky. Hlavně ve chvíli, kdy je dokáží skloubit s celodenní péčí o dítě. Kromě volného času mají například možnost doplnit si v průběhu rodičovské dovolené vzdělání anebo si splnit jiné sny, které během pracovního procesu nemusí stihnout. Kromě obdivu žen, je znatelný i obdiv širokého okolí. *„Zajímavý je rozdílný pohled mužů a žen na otce na rodičovské dovolené. Muži většinou považují jiné muže v této roli za podivné, méněcenné či dokonce pochybují o jejich orientaci. Naopak ženy tyto muže shledávají jako velice přitažlivé a obdivují je. S obdivem se mohou setkat i na veřejných místech – takový tatínek na dětském hřišti bývá maminkami doslova obletován.“* (Kalafutová, 2013).

Získaná negativa mužů na rodičovské dovolené

Z pohledu mužů je hlavně ze začátku rodičovské dovolené náročné se přizpůsobit novému režimu podle potřeb dítěte. Někdy se mohou setkat s nepochopením jeho vykonávané pozice, zejména od starší generace a starších mužů. V minulosti tato možnost nebyla, a proto někteří lidé nedokáží pochopit, že i otec je schopný být na rodičovské dovolené (Kalafutová, 2013).

Mezi negativní dopady lze zařadit také to, že nastane např. situace, kdy žena závidí muži strávený čas s dítětem a sama se trápí, že si dítě příliš neužila. Má pocit, že se dítěti moc nevěnuje a cítí se jako špatná matka. Konflikty vznikají někdy kvůli domácím pracím. Žena vidí, že se muž o dítě umí výborně postarat, ale nezastane potřebné domácí činnosti. Vykonává je tak sama po příchodu z práce. Děti si mohou někdy vynucovat přítomnost matky a pro ni může být tato situace psychicky náročná. (Kalafutová, 2013).

4.5 Rodičovská, mateřská a otcovská dovolená ve vybraných evropských zemích

V následujících podkapitolách je uveden historický vývoj mateřské, rodičovské a otcovské dovolené ve vybraných evropských zemích. Jsou zde uvedeny podmínky, délky a výše příspěvků, na které mají rodiče v jednotlivých zemích nárok.

4.5.1 Historický vývoj mateřské, rodičovské a otcovské dovolené v Evropě

První zákony, které v Evropě upravovaly mateřskou dovolenou, vznikly až v 19. a 20. století. V roce 1883 bylo v Německu založeno první národní sociální zabezpečení, jehož součástí byla mateřská dovolená. Úmluva o ochraně mateřství a žen, které pracovaly ve sféře průmyslu a obchodu, byla přijata v roce 1919 Mezinárodní organizací práce (ILO). Tato úmluva vydala doporučení, které se týkalo těhotných žen na pracovišti. Úmluva prosazovala mateřskou dovolenou v délce 12 týdnů, která byla spojena s ochranou pracovního místa ženy a také s finanční pomocí (Maříková, Radimská, 2003).

Po 2. světové válce vznikaly sociální politiky, které zaváděly mateřskou dovolenou. Cílem bylo obnovit tradiční rozdělení rolí v rodině, jelikož během války ženy zastávaly mužské práce a byla proto snaha zvýšit porodnost a přivést ženy zpět k péči o domácnost a rodinu. Pracovní místa musely ženy povinně opustit na určitou dobu před porodem a po porodu. Během této doby nedostávaly žádné finanční příspěvky a v mnoha zemích nefungovala ani ochrana pracovního místa. Zaměstnavatelé mohli ženy propustit i během mateřské dovolené. Ženy tak byly vysoce závislé na finančních příjmech svého manžela a nacházely se ve stěžejní situaci při uplatnění na pracovním trhu (Maříková, Radimská, 2003).

V 60. letech 20. století již mateřská dovolená neplnila roli povinného opuštění pracovního místa a během ní bylo ženě umožněno zotavit se po porodu a pečovat o své dítě. Ochrana pracovního místa pro ženy na mateřské dovolené byla zavedena v 60. a 70. letech 20. století například ve Finsku, Španělsku, Portugalsku, Dánsku nebo Řecku. Ženy dostávaly mateřský příspěvek, který jim měl nahradit ušlý příjem (Maříková, Radimská, 2003).

V následujících desítkách let byla v mnoha evropských zemích k mateřské dovolené založena rodičovská dovolená. Švédsko bylo první zemí, která v roce 1974 zavedla rodičovskou dovolenou a byla dostupná hned od počátku pro ženy i pro muže.

Délka a částka rodičovského příspěvku se v jednotlivých zemích liší. Jako poslední typ dovolené byla založena otcovská dovolená. Norsko ji jako první země založila v roce 1977. Její délka bývá nejčastěji několik dnů až týdnů. Některé země proplácí muži otcovskou dovolenou a v jiných je neplacená (Maříková, Radimská, 2003).

4.5.2 Typy rodinné politiky

Země po celém světě mají řadu společných prvků. Pro lepší přehled jsou uspořádány státy do několika skupin. Křížková, Maříková a kol. (2008) představuje 4 základní typy rodinné politiky. Níže jsou jednotlivé modely popsány a jsou uvedeny příklady zemí, kterých se daný model týká. Jedná se o model liberální (anglosaský), sociálnědemokratický (skandinávský), konzervativní (bismarkovský) a prorodinný (latinský).

Liberální (anglosaský) model

Mezi hlavní znaky liberálního modelu patří úloha trhu, flexibilní pracovní trh a pasivní politika zaměstnanosti. Rodina je v těchto zemích považována za soukromou oblast a stát rodiny tolik nepodporuje jako je tomu u ostatních modelů. Tento systém lze najít např. ve Švýcarsku, Velké Británii, USA (Křížková, Maříková a kol., 2008).

Sociálnědemokratický (skandinávský) model

Oproti liberálnímu modelu se vyznačuje velmi aktivní politikou zaměstnanosti a snaží se o zapojení žen na trhu práce. V zemích se sociálnědemokratickým systémem se klade velký důraz na možnost propojení pracovních a rodinných závazků. Systém se nejčastěji vyskytuje v severských zemích, ve Finsku, Švédsku, Norsku a Dánsku (Křížková, Maříková a kol., 2008).

Konzervativní (bismarkovský) model

Model je založený na pojistném principu a klade velký důraz na zajištění minimální životní úrovně a ochranu osob, které kvůli zdravotním postižením nemají zaměstnání. Model podporuje tradiční dělbu rolí mezi mužem a ženou ale na rozdíl od skandinávského modelu není tak výrazná slučitelnost pracovní a rodinné sféry. Tento systém je uplatňován v Německu, Rakousku, Belgii, Nizozemsku nebo Francii (Křížková, Maříková a kol., 2008).

Prorodinný (latinský) model

Prorodinný model má podobné faktory jako liberálního. Prorodinný model ale spoléhá zejména na pomoc uvnitř samotné rodiny. Rodinné vazby jsou v zemích tohoto režimu velmi silné. Míra zaměstnanosti žen je poměrně nízká, a protože není nastavený soulad v oblastech rodiny a práce dochází k tomu, že ženy odsouvají založení rodin na pozdější dobu. Hlavními představiteli jsou země jižní Evropy, Řecko, Itálie, Španělsko a Portugalsko (Křížková, Maříková a kol., 2008).

4.5.3 Podmínky rodičovské, mateřské a otcovské dovolené v evropském kontextu

Podrobnější informace o čerpání rodičovské, mateřské a otcovské dovolené ve vybraných evropských zemích, lze zjistit v následující kapitole. Mezi osm uvedených zemí patří Itálie, Island, Německo, Norsko, Rakousko, Slovinsko, Švédsko a Velká Británie. Každý stát má odlišné nastavení systému k těmto třem typům dovolených a možnosti, které motivují otce pro čerpání rodičovské dovolené. Uvedené informace by měly sloužit jako inspirace pro zlepšení nejen rodičovské dovolené v České republice.

Itálie

Mateřská dovolená

Mateřská dovolená má délku 20 týdnů a je povinná. Ženy mají dvě možnosti, kdy mohou zahájit mateřskou dovolenou. První varianta je 4 týdny před porodem a 16 týdnů po porodu. Druhá varianta je 8 týdnů před porodem a 12 týdnů po porodu. Příspěvek během mateřské dovolené činí 80 % předchozího příjmu (Evropská komise, 2012).

Pokud jsou ženy OSVČ dostávají 80 % průměrné mzdy a pokud pracují ve státním sektoru příspěvek je 100 % předchozího platu (Kundra, 2009).

Otcovská dovolená

Muži mají v Itálii nárok na otcovskou dovolenou pouze jeden den a je jim proplácena částka ve výši 100 % jejich platu (OECD, 2016).

Rodičovská dovolená

Rodičovskou smí čerpat matka nebo otec do 8 let věku dítěte. Podpůrčí doba je ale pro oba rodiče celkem 11 měsíců. Rodičovský příspěvek je vyplácen pouze po dobu

6 měsíců a je možné ho čerpat pouze do tří let věku dítěte. Výše rodičovského příspěvku činí 30 % příjmu (Evropská komise, 2012).

Žádný příspěvek tedy rodiče nedostávají, pokud je rodičovská vykonávaná ve věku od tří do osmi let. Pokud jsou zaměstnanci státního sektoru, dostávají prvních 30 dní na rodičovské dovolené příspěvek ve výši 100 % předchozího příjmu (Kundra, 2009).

Island

Od roku 2001 je na Islandu platná reforma, jenž prodloužila rodičovskou dovolenou na devět měsíců. Z toho jsou tři měsíce určeny jen pro matku, další tři měsíce pouze pro otce a zbývající tři měsíce si mohou rozdělit, jak chtějí – mohou se buď prostřídat, nebo je vyčerpat pouze jeden rodič.

Mateřská dovolená

Mateřská dovolená trvá 3 měsíce, žena ji může začít čerpat měsíc před porodem a po porodu jsou 2 týdny povinné. Pokud nastanou nějaké komplikace, prodlouží se mateřská o dva další měsíce. Žena čerpá 80 % předchozího příjmu (Kundra, 2009).

Otcovská dovolená

Délka otcovské dovolené je tři měsíce (13 týdnů). Muž dostává také 80 % předchozího příjmu. Od roku 2001 došlo postupně k prodloužení otcovské dovolené z jednoho až na tři měsíce (Kundra, 2009).

Rodičovská dovolená

Také trvá 3 měsíce a opět dostává rodič příspěvek ve stejné výši jako na mateřské a otcovské dovolené, tedy 80 % předchozího platu. Rodič ji může čerpat částečně s prací na částečný úvazek, maximálně do 18 měsíců věku dítěte. Každý z rodičů má k placené rodičovské nárok i na neplacenou rodičovskou dovolenou v délce 13 měsíců a smí ji vybrat do osmi let věku dítěte.

Všechny tři typy dovolené mohou být čerpány v jednom kuse nebo i po částech. Záleží na rozhodnutí rodičů, jakou formu si vyberou. Již od zavedení změn v roce 2001 je podíl otců, kteří čerpají otcovskou nebo rodičovskou dovolenou vysoký. V době reformy

je čerpalo 82,4 % otců. O čtyři roky později se zvýšil podíl otců o dalších 7 %, čili na 89,4 % (Kundra, 2009).

Německo

V Německu je od roku 2007 nastavena nová koncepce rodičovské dovolené. Dříve se vycházelo z modelu jednoho živitele rodiny (muže) a nyní se jedná o model dvoupříjmové rodiny s uplatňováním rovných příležitostí. Typická otcovská dovolená v Německu zavedena není, ale rodičovská dovolená je nastavena tak, aby byli otcové k jejímu čerpání motivováni (Kundra, 2009).

Mateřská dovolená

Délka mateřské dovolené je 14 týdnů. Začíná šest týdnů před porodem a končí většinou osm týdnů po porodu. Pokud se narodí dvě a více dětí, doba po porodu se prodlužuje na 12 týdnů. Matky, které hradí nemocenské pojištění, pobírají v mateřství příspěvek v maximální výši 13 € denně, měsíčně tedy 390 € (Evropská komise, 2012).

Rodičovská dovolená

Nárok na rodičovskou dovolenou mají rodiče do tří let věku dítěte. Rodičovský příspěvek je ovšem vydáván pouze 12 měsíců. Jeho výše je 67 % průměrného platu za 12 měsíců předcházejících narození dítěte. Nejnižší měsíční částka rodičovského příspěvku je 300 € a nejvyšší je 1 800 € (Kundra, 2009).

Pokud nastane situace, že otec čerpá alespoň dva měsíce rodičovské dovolené, prodlouží se tím doba pro poskytování rodičovského příspěvku o další dva měsíce navíc, tedy na 14 měsíců. Záleží na rodičích jak se rozhodnou, kdo z nich bude čerpat rodičovskou dovolenou, mohou ji čerpat i současně. V průběhu rodičovské dovolené je možné pracovat na částečný úvazek a odpracovat maximálně 30 hodin týdně (Kundra, 2009).

Před zavedením reformy v roce 2006 bylo na rodičovské dovolené 3 % otců, v roce 2007 se zvýšil podíl otců čerpajících rodičovskou dovolenou na 13,7% . Podle statistik čerpá „svou“ dvouměsíční rodičovskou dovolenou zhruba 20 % mužů (Kundra, 2009).

Norsko

Po Švédsku, jako druhá země založilo Norsko v roce 1977 otcovskou dovolenou. Roku 1993 zavedlo Norsko jako první země část rodičovské dovolené vyhrazenou pouze pro otce. Systém se tedy skládá z rodičovské a otcovské dovolené. Mateřská dovolená v této zemi zavedena není (Kundra, 2009).

Otcovská dovolená

Otec může čerpat otcovskou dovolenou po dobu dvou týdnů po narození dítěte. Stát mužům otcovský příspěvek nehradí, a záleží jen na dohodě se zaměstnavatelem. Otcovskou dovolenou využívá v Norsku 89 % otců. Rodičovskou dovolenou čerpá také 89 % otců, ale čerpají jen určenou kvótu pro otce, která trvá šest týdnů. Pouze 15 % otců čerpá rodičovskou dovolenou delší dobu než je kvóta pro otce (Kundra, 2009).

Rodičovská dovolená

Celková délka je 56 nebo 46 týdnů, záleží na vybrané variantě čerpání rodičovského příspěvku. Deset týdnů je vyhrazeno pro matku, tři týdny vyčerpá před porodem a šest týdnů po porodu. A deset týdnů je vyhrazeno pro otce. Zbývajících 26 nebo 36 týdnů, si mohou rodiče rozdělit podle společného rozhodnutí (Kundra, 2009).

Příspěvek tedy mohou čerpat pomocí dvou variant. První variantou je čerpání příspěvku ve výši 80 % přechozího příjmu při délce rodičovské 56 týdnů. Druhou variantou je příspěvek ve výši 100 % předchozího platu při čerpání rodičovské dovolené ve 46 týdnech (OECD, 2016).

Nárok na čerpání placené rodičovské dovolené mají rodiče, kteří byli zaměstnaní z deseti měsíců alespoň šest měsíců před narozením dítěte. A také musí vydělat minimálně polovinu roční základní sazby pojištění. Pokud tyto podmínky nesplňují, mají nárok na jednorázový příspěvek 3 700 €. Zaměstnání na částečný úvazek s rodičovskou dovolenou mohou rodiče kombinovat. Pokud pobírají příspěvek v částečné výši, tak se jim k tomu přiměřeně prodlouží délka rodičovské dovolené. Po ukončení placené rodičovské dovolené, mají rodiče nárok na jeden rok neplacené rodičovské dovolené (Kundra, 2009).

Rakousko

V Rakousku proběhla reforma v roce 2002, od té doby je rodičovský příspěvek vystřídán příspěvkem na péči o dítě. Tento příspěvek nemá přímou vazbu na rodičovskou dovolenou, jako tomu bylo do roku 2002. Je také jednou ze zemí evropské unie, kde není zavedena otcovská dovolená. (Kundra, 2009).

Mateřská dovolená

Délka mateřské dovolené je 16 týdnů. Před porodem osm týdnů a po porodu osm týdnů. Nárok na mateřskou dovolenou mají ženy, které jsou zaměstnané. Ženy, které jsou nezaměstnané, mají nárok pouze v případě, pokud v minulosti pracovali minimálně tři měsíce po sobě jdoucí. Nebo musí být pojištěné v systému povinného zdravotního pojištění minimálně 12 měsíců během posledních tří let. Ženy samostatně výdělečně činné, mají nárok na rodičovskou dovolenou, pokud platily dobrovolné zdravotní pojištění alespoň 12 měsíců během posledních tří let (Kundra, 2009).

Při mateřské dovolené je ženám poskytován mateřský příspěvek ve výši 100 % průměrného příjmu během tří měsíců předcházejících mateřské dovolené. Ženy samostatně výdělečně činné dostávají příspěvek 25 € denně. Nezaměstnaným ženám je poskytován ve výši 180 % předchozího příspěvku v nezaměstnanosti (Kundra, 2009).

Rodičovská dovolená

Rodičovská dovolená je poskytována do dvou let věku dítěte. Nárok na rodičovskou dovolenou mají všichni zaměstnanci a zaměstnankyně. Na rodičovskou dovolenou není přímo rodičovský příspěvek vázaný. Smí ho pobírat i rodič, který nečerpá rodičovskou dovolenou.

V Rakousku existuje od roku 2010 pět možností čerpání rodičovského příspěvku:

1. varianta: částka 436 € měsíčně je poskytována rodičům po dobu 30 měsíců, nebo 36 měsíců pokud příspěvek čerpají oba rodiče (druhý rodič alespoň šest měsíců)
2. varianta: částka 624 € měsíčně je poskytována rodičům po dobu 20 měsíců, nebo 24 měsíců pokud příspěvek čerpají oba rodiče (druhý rodič alespoň 4 měsíce)
3. varianta: částka 800 € měsíčně je poskytována rodičům po dobu 15 měsíců, nebo 18 měsíců pokud příspěvek čerpají oba rodiče (druhý rodič alespoň 3 měsíce)
4. varianta: částka 1 000 € měsíčně je poskytována rodičům po dobu 12 měsíců, nebo 14 měsíců pokud příspěvek čerpají oba rodiče (druhý rodič alespoň 2 měsíce)

5. varianta: 80 % z posledního čistého příjmu po dobu 12 měsíců, nebo 14 měsíců (minimálně 1 000 € a maximálně 2 000 €). Rodič, čerpající tuto variantu nesmí vydělat ročně více než 5 800 €, a druhý rodič musí mít roční příjem maximálně 16 200 €. (OECD, 2016).

Slovinsko

Reforma rodičovské a mateřské dovolené začala ve Slovinsku platit v roce 2001. Otcovskou dovolenou smí muži čerpat od roku 2005 (Kundra, 2009).

Mateřská dovolená

Mateřská dovolená trvá 15 týdnů, čtyři týdny před porodem a zbylých sedm po porodu. Mateřský příspěvek činí 100 % průměrného měsíčního příjmu během 12 měsíců předcházejících nástupu na rodičovskou dovolenou. Výpočet příspěvku nemá určenou žádnou maximální hranici, je ale nastavena nejnižší hranice, a to 55 % minimální mzdy (Kundra, 2009).

Otcovská dovolená

Délka otcovské dovolené je 90 dnů a z toho 15 dní musí otec vyčerpat v průběhu prvních šesti měsíců od narození dítěte. Prvních 15 dní má nárok na příspěvek ve výši 100 % průměrného příjmu. Zbylých 75 dní dostává částku zhruba 80 € měsíčně, což je odvozené z minimální mzdy (Kundra, 2009).

Rodičovská dovolená

Rodičovská dovolená trvá 260 dní (37 týdnů) a rodič má nárok na polovinu těchto dní. Po dohodě rodičů mohou tuto polovinu přesunout na toho druhého. Měsíční příspěvek činí 100 % průměrného výdělku během 12 měsíců, které předcházely nástupu na rodičovskou dovolenou. Rodiče mohou pracovat při rodičovské dovolené na částečný úvazek, ale pak dostávají poloviční příspěvek a doba rodičovské dovolené je prodloužena na 520 dní. Další možností je vyčerpat až 75 dní rodičovské dovolené kdykoliv do osmi let věku dítěte (Kundra, 2009).

Od doby, kdy byla ve Slovinsku zavedena otcovská dovolená, tak její čerpání otci stoupá. V roce 2003 bylo na otcovské 63 % mužů. V roce 2006 dokonce 74,5 % mužů. Ze statistik ale vyplývá, že většina otců čerpá z celkových 90 dnů, pouze 15 dní,

což je doba, během níž otcové čerpají 100 % příjmu. Oproti tomu na rodičovské dovolené bylo roku 2003 pouze 2,2 % mužů. (Kundra, 2009).

Švédsko

Jak již bylo uvedeno, Švédsko byla první země na světě, která roku 1974 zavedla rodičovskou dovolenou. Čerpat ji mohli od té doby muži i ženy, záleželo pouze na jejich domluvě. Ovšem i po zavedení rodičovské byl počet mužů pečujících o dítě stále nízký, proto vláda v roce 1995 zavedla jeden měsíc vyhrazený pouze pro otce a další měsíc vyhrazený pouze pro matku. Pokud tento měsíc některý z rodičů nevyčerpá, není možné ho převést na druhého rodiče a měsíc určený pro jednoho z nich, propadne. Další změna nastala v roce 2002, kdy se rezervovaný měsíc pro každého rodiče prodloužil na měsíce dva (Kundra, 2009).

Mateřská dovolená

Mateřská dovolená není ve Švédsku běžná. Matky mají vyhrazenou část rodičovské dovolené. 60 dnů před porodem mohou nastoupit na rodičovskou dovolenou a z toho je jim maximálně 50 dnů před porodem proplácena peněžitá dávka v těhotenství.

Ženy mohou čerpat 50 dnů před porodem peněžitou dávku v těhotenství v případě, že vykonávají náročnou práci a nemohou být přeřazeny na méně náročnou práci. Anebo pokud je těhotným ženám jejich pracovní činnost zakázána. Částka se pohybuje ve výši 80 % předchozího příjmu. (Evropská komise, 2012).

Otcovská dovolená

Délka otcovské dovolené je 10 dnů, během ní dostávají příspěvek ve výši 80 % předchozího platu. Nárok na výši příspěvku mají otcové, kteří byli zaměstnaní před narozením dítěte alespoň 240 dnů. Pokud tuto podmínku nesplňují, mají nárok na příspěvek 18 € denně. Na otcovskou dovolenou mohou nastoupit během prvních 60 dnů od narození dítěte. V roce 2004 čerpalo otcovskou dovolenou 80 % otců (Kundra, 2009).

Rodičovská dovolená

Délka rodičovské dovolené je 16 měsíců (480 dní) a smí ji čerpat až do osmi let věku dítěte. 60 dní je vyhrazeno pro otce a dalších 60 dní pro matku. U zbylých 360 dní záleží na jejich vzájemné domluvě. Další dva měsíce mohou rodiče čerpat neplacenou rodičovskou dovolenou (do 18 měsíců věku dítěte). Nárok na poskytovaný příspěvek mají všichni rodiče a odvozuje se z předchozího výdělku. Prvních 390 dní je rodiči poskytován příspěvek ve výši 80 % předchozího platu. Aby na něj měl rodič nárok, musí 240 dní před rodičovskou dovolenou mít příjem minimálně 21 € denně. Pokud tento požadavek nesplňuje, je mu určen příspěvek během celé rodičovské dovolené ve výši 21 € denně. Zbývajících 90 dní je pro všechny příspěvek stejný, 21 € denně (Evropská komise, 2012).

Ve Švédsku mnoho zaměstnavatelů v soukromém i veřejném sektoru kompenzuje zaměstnancům ztráty během rodičovské dovolené. Většinou mají zaměstnanci nárok na 80 % předchozího příjmu a to i v posledních 90 dnech čerpání rodičovské dovolené. V soukromém sektoru někdy zaměstnanci získají dokonce příspěvek ve výši 90 % předchozího platu (Kundra, 2009).

Od roku 2008 je ve Švédsku zaveden „bonus rovnosti“. To znamená, že pokud si rodiče vyberou téměř stejné množství rodičovské dovolené (každý 40 % - 60 %), od státu dostanou příspěvek ve výši více jak poloviny průměrného měsíčního švédského platu. Cílem je motivovat rodiče k polovičnímu rozdělení rodičovské dovolené. Tím se v péči o dítě spravedlivě vystřídají a mohou se dříve vrátit do zaměstnání (Kundra, 2009).

V roce 2004 čerpalo rodičovskou dovolenou 43,2 % otců, což je oproti jiným evropským zemím velký podíl. Přesto stále muži čerpají menší podíl rodičovské dovolené než ženy (Kundra, 2009).

Muži, kteří s dětmi zůstanou doma alespoň tři měsíce, tak si se svými ratolestmi vytvoří velmi blízký vztah, který se po jejich návratu do práce nezmění, a stále se ve výchově a péči o své děti velmi angažují. Tato severská země pokládá svou politiku rodičovské dovolené za nejvýznamnější faktor, která zvyšuje podíl otců na rodinném životě (Burgess, 2004).

Velká Británie

Velká Británie má velmi dlouhou mateřskou dovolenou, 52 týdnů. Rodičovská dovolená je neplacená a krátká, trvá pouhých 13 týdnů.

Od roku 2014 platí v Británii zákon o sdílení mateřské dovolené, rodiče mají možnost rozdělit si mateřskou dovolenou, kterou mohly čerpat pouze ženy. Po porodu jsou první dva týdny vyhrazené pouze pro ženu. O dalších 50 týdnech se rodiče rozhodnou, jak si je rozdělí. 37 týdnů je placených a zbylé neplacené. Mateřskou mohou čerpat v několika samostatných blocích, záleží na nich, ve kterých týdnech budou s dítětem po narození doma a kdy v práci (Hrnews.cz, 2014).

Mateřská dovolená

Mateřská dovolená trvá 52 týdnů. Nastoupit na mateřskou musí žena nejdříve 11 týdnů před porodem a není určena doba, do kdy na mateřskou musí žena nejpozději nastoupit. Může na ni nastoupit tedy i následující den po porodu. Po dobu 39 týdnů náleží ženě mateřský příspěvek. V prvních šesti týdnech, pobírá žena příspěvek ve výši 90 % předchozí mzdy. Zbývajících 33 týdnů ženě náleží částka cca 163 € týdně nebo 90 % předchozí mzdy, čili nižší z těchto dvou částek. Posledních 13 týdnů mateřské dovolené nemá žena nárok na žádnou peněžitou podporu v mateřství (Kráčmar, 2016).

Otcovská dovolená

Muži mají nárok na dva týdny otcovské dovolené, s tím, že je musí vyčerpat v prvních 56 dnech po porodu. Otcům je vyplácena stejná částka jako ženám od 7. týdne mateřské dovolené, tedy 163 € týdně nebo 90% předchozí mzdy (Křížková, Maříková a kol., 2008).

Rodičovská dovolená

Rodičovská dovolená ve Velké Británii patří mezi nejkratší a "nejlevnější". Trvá 18 týdnů a není placená. Rodič má možnost ji vyčerpat až do pěti let věku dítěte (OECD, 2016).

V následující tabulce jsou shrnuty základní informace o čerpání mateřské, otcovské a rodičovské dovolené v zemích, které byly výše podrobněji popsány.

Tabulka 3: Mateřská, otcovská a rodičovská dovolená ve vybraných zemích

	Mateřská dovolená	Otcovská dovolená	Rodičovská dovolená
Itálie	- 20 týdnů - 80% předchozího platu	- 1 den - 100 %	- rodičovská dovolená 11 měsíců. Z toho 6 měsíců rodičovský příspěvek - 30% předchozího příjmu, státní zaměstnanec 100%
Island	- 3 měsíce (13 týdnů) - 80% platu (pro studující či nezaměstnané fixní příspěvek)	- 3 měsíce (13 týdnů) - 80% platu (pro studující či nezaměstnané fixní příspěvek)	- 3 měsíce (13 týdnů) - 80% platu (pro studující či nezaměstnané fixní příspěvek)
Německo	- 14 týdnů - max. 13 € denně (tedy 91 € týdně)	- nezavedena	- rodičovský příspěvek 12 měsíců (14 měsíců v případě čerpání části otcem), - 67% platu - ochrana pracovního místa do 3 let dítěte
Norsko	- nezavedena	- 2 týdny - otcovský příspěvek nehradí stát ale zaměstnavatel	- 56 týdnů (10 týdnů mateřská kvóta, 10 týdnů otcovská kvóta) - 80% platu (nebo 100% platu po 46 týdnů) - pro nezaměstnané fixní příspěvek
Rakousko	- 16 týdnů - 90% platu	- nezavedena	- do 2 let dítěte (ochrana pracovního místa) - 5 variant čerpání příspěvku (v rozmezí 436 € měsíčně až 1 000 € měsíčně)
Slovinsko	- 15 týdnů - 100% platu (pro nepojištěné osoby příspěvek odvozený z minimální mzdy)	- 90 dnů - 15 dní 100% platu, po 75 dní příspěvek odvozený z minimální mzdy	- 260 dní - 100% platu (pro nepojištěné osoby příspěvek odvozený z minimální mzdy)
Švédsko	- jen ve výjimečných případech. - Jinak vyhrazena část v rodičovské dovolené	- 10 dní - 80% platu	- 480 dní – 60 dní mateřská kvóta, 60 dní otcovská kvóta - 390 dní 80% platu, po 90 dní cca 21 € denně
Velká Británie	- 52 týdnů - 6 týdnů 90 % platu - Další 33 týdnů 90% platu nebo 163 € týdně - posledních 13 týdnů bez příspěvku	- 2 týdny - 90% platu nebo 163 € týdně	- 18 týdnů - neplacená

Zdroj: (Kundra, 2009; Křížková, Maříková a kol., 2008; Evropská komise, 2012; OECD, 2016).

Vlastní zpracování.

4.5.4 Shrnutí

Výše popsané podmínky v jednotlivých zemích poukazují na to, že podle toho jak jsou nastaveny podmínky rodičovské a otcovské dovolené se muži rozhodují o tom, jak dlouho čerpat rodičovskou nebo otcovskou dovolenou. V uvedených zemích došlo k tomu, že se zvýšil podíl mužů, kteří čerpají rodičovskou nebo otcovskou dovolenou. Je to hlavně z důvodu zavedení nebo prodloužení kvót pouze pro otce.

Pro zvýšení mužů čerpajících rodičovskou a otcovskou dovolenou by měla být rodičovská dovolená ještě více flexibilní a rodičovský příspěvek by měl co nejvíce nahradit předchozí příjem rodiče. Otcové většinou čerpají vyhrazenou dovolenou pouze pro ně (otcovskou dovolenou) a to jen v případě, že je jim za to poskytován relativně vysoký příspěvek. To samé se týká i rodičovské dovolené, muži čerpají obvykle jen tu část, která je vymezena pouze pro otce, a to, co je celkově pro rodinu, čerpají hlavně ženy.

Mezi další cíle, by mělo být zavedení povinného času pro rodiče (zejména pro otce). Ve chvíli, kdy otec nevyužije dobu, která mu je určena, nebude ji moci využít jeho žena a rodina na ni ztratí nárok. Tento systém funguje ve Švédsku (Kundra, 2009).

Další možností, jak přilákat více mužů na rodičovskou, je zavést v ostatních zemích tzv. „bonus rovnosti“, který funguje ve Švédsku. Pokud by rodiče byli motivováni finanční odměnou, když se o péči podělí, je pravděpodobné, že by se počet mužů na rodičovské dovolené ještě zvýšil.

Skandinávské země mají nejvhodnější nastavení rodičovské i mateřské dovolené. Například ve Švédsku funguje sdílená mateřská dovolená a rodiče mají možnost vyčerpat společně až 480 dní do osmi let věku dítěte.

Nejdelší otcovská dovolená je na Islandu a trvá 13 týdnů. Nejdelší mateřskou dovolenou v délce 52 týdnů, se mohou pochlubit ženy z Velké Británie. Na druhou stranu mají nevýhodnou rodičovskou dovolenou, během které nedostanou rodiče žádný finanční příspěvek.

Co se týká Evropské unie, tak její role je v oblasti rodinné politiky omezena. Ale i přesto se unijní instituce problematikou zabývají a Evropská rada v roce 2010 schválila novou Směrnicí o rodičovské dovolené, která prodlužuje dobu rodičovské dovolené pro každého rodiče ze tří měsíců na čtyři měsíce. *„A v zájmu podpory rovných příležitostí a rovného zacházení pro muže a ženy by mělo být v zásadě udělování jako právo*

nepřenosné. “ Aby podpora čerpání oběma rodiči byla rovnoměrnější, měl by být alespoň jeden ze čtyř měsíců nepřenosný (Směrnice Rady 2010/18/EU, 2010).

Další pozornost získala v roce 2008 revize směrnice o mateřské dovolené, ale unijní instituce se nedokázaly na novém návrhu shodnout. *„Návrh směrnice o mateřské dovolené byl Evropskou komisí předložen s úmyslem zlepšit ochranu pro těhotné a kojící ženy. Počítal proto například s prodloužením minimální délky mateřské ze 14 na 18 týdnů a také s posílením práv maminek vůči zaměstnavatelům. Od svého počátku však narážel na odpor členských států, zejména těch, které by musely mateřskou prodloužit“* Na konci června 2015 se Evropská komise rozhodla návrh stáhnout a nahradit novým přístupem (Euroactiv.cz, 2015).

4.6 Rodina

V následující kapitole jsou popsány základní funkce rodiny a rodičovské role, které vykonávají oba rodiče v rámci výchovy a péče o děti.

V rodině by měl mít každý z nás své místo a osoby, na které se může spolehnout. Rodina by měla být založena na důvěrných vztazích, společných zájmech a možnosti sdílet životy svých nejbližších. Každá je výjimečná svou jedinečnou atmosférou a vztahy, které v ní panují.

Rodina je podle Hartla a Hartlové (2010, s. 504) „*Společenská skupina spojená manželstvím nebo pokrevními vztahy, odpovědností a vzájemnou pomocí.*“

Rodinu určují další znaky, kterými jsou společné bydlení, společná příbuzenská linie a konzumování statků. Je to důležité prostředí socializace, intimity a sociální podpory. (Jandourek, 2001).

4.6.1 Tradiční a moderní rodina

Tradiční rodinu podle Sedláčka a Pleskové (2008) vyznačuje upevněná dělba rolí a vlastnosti mužů a žen. Hlavní živitel a hlava rodiny je muž a pečovatelkou o děti a domácnost je žena. Muž se vyskytuje ve veřejné sféře, je dominantní a racionální. Zatímco žena se stará o soukromou sféru, je emocionálně založená a submisivní.

Oproti tomu je pro současnou moderní společnost podstatná rovnost mezi muži a ženami. Což je s tradiční rodinou těžko slučitelné. Role obou pohlaví se postupně mění, ženy nastupují do práce a starost, výchova a péče o děti se stávají záležitostmi obou rodičů.

4.6.2 Funkce rodiny

„*V prostředí rodiny probíhají nejrůznější aktivity – rodina zabezpečuje své členy hmotně, pečuje o zdraví, výživu a kulturní návyky svých členů, vytváří specifické socializační a výchovné prostředí pro děti, předává jim kulturní dědictví, vštěpuje jim morální postoje, ovlivňuje je, usměrňuje, chrání a podporuje. Rodina plní určité role i ve vztahu ke společnosti – je to především reprodukce obyvatelstva, a to jak biologická, tak i kulturní.*“ (Kraus, Poláčková, 2001, s. 79).

V průběhu dějin nezůstávaly funkce rodiny strnulé, ale naopak se měnily. Zároveň docházelo ke změnám v jejich obsahu. Některé funkce ztratily svůj původní význam, jiné se rozšiřují a mění. Kraus a Poláčková vymezují tři funkce rodiny: biologicko – reprodukční funkci, sociálně – ekonomickou funkci a socializačně - výchovnou funkci.

Biologicko - reprodukční funkce

Tato funkce je významná pro celou společnost i pro jednotlivce v každé rodině. Aby společnost zajistila perspektivu svého rozvoje, potřebuje k tomu reprodukční základnu, která bude stabilní. Proto stát zasahuje do oblasti péče o rodinu velkým množstvím sociálních opatření.

Smyslem biologicko-reprodukční funkce rodiny není pro každého jedince jen uspokojování biologických a sexuálních potřeb, ale také v uspokojování potřeby pokračování rodu každého jedince (Kraus, Poláčková, 2001).

Sociálně - ekonomická funkce

Funkce sociálně – ekonomická obsahuje mnoho hledisek. Rodina je definována jako významná složka v rozvoji ekonomického systému společnosti. Každý člen rodiny je zapojený do výrobní a nevýrobní sféry v rámci výkonu svého povolání, přičemž rodina jako celek je významným spotřebitelem, na kterém je současný trh závislý. V rámci systému rodiny se rozhoduje o využití materiálních a finančních prostředků (Kraus, Poláčková, 2001).

Socializačně – výchovná funkce

Rodina patří mezi první sociální skupinu, ve které se dítě učí přizpůsobovat se sociálnímu životu, osvojuje si základní návyky a způsoby chování, které jsou ve společnosti běžné. „*Socializaci v rodině rozumíme především proces působení rodiny na své členy v celém souhrnu jevů a procesů: ekonomických, sociálních, kulturních, mravních, estetických, zdravotních a jiných.*“ (Kraus, Poláčková, 2001).

4.6.3 Rodičovské role

Rodiče zastávají rodičovskou roli průměrně prvních dvacet let života svých dětí a v nezdravé délce vykonávají rodičovskou roli celoživotní. Rodičovská role je zejména vychovatelská a pečovatelská. Rodiče chtějí, aby jejich dítě bylo nositelem stejných rodinných a národnostních tradic, stejně jako jsou jimi oni sami. Snaží se dětem vštěpovat základní zvyky, hodnoty, postoje k životu, určité dovednosti a životní styl. Předávají jim rodinné tradice, příběhy a tajemství (Bakalář, 2002).

Pečovatelskou roli vykonávají více ženy. Od žen se očekává, že důkladně a správně pečují o své děti, ale od mužů to okolí až tolik nevyžaduje. Naopak muži, kteří se dětem

intenzivně věnují od narození a jsou schopni se o ně sami postarat, tak vzbuzují často pozornost (Šťastná, 2006). Takoví muži jsou obvykle vnímáni jako kuriozita v pozitivním slova smyslu. Pokud je péče o dítě přenechána otci, vnímá to okolí jako důkaz otcovských pozitivních vlastností.

Otcovská role je při výchově dětí nepostradatelná a důležitá pro harmonické vztahy v rodině. Podle Petruska a Vodákové je otcovská role „*většinou dominantní, uplatňující se v rodině, v celém systému příbuzenství a do jisté míry i v analogických strukturách některých společenských skupin.*“ (Maříková, Petrusek, Vodáková a kol., 1996, s. 744).

V prvních deseti letech se starají o výchovu dětí hlavně ženy. Nejdříve je to domov, kde vystupuje žena jako matka, následují jesle, školky a školy, kde jsou hlavně paní učitelky. Chlapcům proto mohou někdy chybět mužské vzory. Kdyby se na výchově podíleli muži více, tak by chlapci viděli, že se ženy od mužů tolik neliší, když vykonávají např. stejné povolání (muži jako učitelé). Více by si všímali, že i muži mají své slabiny, že umějí ustoupit a naopak, že ženy mají schopnost se prosadit a jsou mocné a silné. Díky tomu by byli schopni vytvářet mužskou pohlavní identitu podle skutečností a ne jen podle pouhých fikcí (Karsten, 2006).

V posledních desetiletích klesá počet žen, které se orientují pouze na rodinu. Většina žen chce v dnešní společnosti obojí, chtějí pracovat v zaměstnání a mít zároveň rodinu a děti (Karsten, 2006).

4.6.4 Výchovné styly

Výchova dětí je součástí každodennosti všech rodin a rodiče mají svůj osobní postoj k výchově. V jednotlivých rodinách může docházet k tomu, že ženy mohou mít jiný názor na výchovu než muži.

„Výchovný styl rodičů je významný pro formování sebepojetí dítěte, jeho charakterových vlastností, ovlivňuje emoční stabilitu. Atmosféra v rodině, výchovný styl a postoje rodičů ovlivňují osobnost dítěte v celé jeho složitosti a jsou zásadními a nezastupitelnými skutečnostmi v životě každého člověka.“ (Celá, 2006, s. 84).

Podle Ballnika (2010) otcové vychovávají jinak než matky. Nejnovější výzkumy ukazují, že pokud se výchovné styly otce odlišují od matčiny výchovy, potomci se lépe vyvíjejí. Děti tak bývají sebejistější, snadněji se začleňují do kolektivu, jsou otevřenější a vyhledávají společné hry s ostatními vrstevníky. Bakalář (2002, s. 146) popisuje

důležitost otcovského dílu na výchově tím, že: „*Otcové jsou často otevřenější a upřímnější k dětem ve věcech, které jaksí narušují společenské normy (možná, že sex je dobrý, možná, že Bůh neexistuje). Děti jsou rády, když mají zdroj upřímnosti, na nějž se lze spolehnout.*“

Otcové ukazují dětem cestu do světa. Bývají to většinou oni, kdo třeba na dětských hřištích s dětmi zkouší nejvyšší místa prolézaček, houpají je velmi vysoko a matky se na to nemohou ani dívat. S dětmi si otcové hrají odvážnějšími způsoby, díky kterým se dítě naučí více riskovat, zkoumat a dostat se do dětských pranic. (Bakalář, 2002).

Někteří muži se nezabývají otázkou týkající se přerušení profesní činnosti kvůli získání většího prostoru v péči o dítě. „*Více vydělávají, a tak mohou starost o malé děti s klidem přenechat svým ženám, které jim k tomu beztak připadají vhodnější.*“ (Karsten, 2006, s. 126).

Výchovnými styly se zabývá Kopřiva a Nováčková a kol. (2008), kteří je rozlišují na modely autoritativní, demokratický a anarchii.

Autoritativní model zahrnuje mnoho zákazů, příkazů a povinností a ty jsou určovány těmi, kdo mají moc. Pravidla se zde moc nevyskytují, vše je jasně dané. Autoritativní model se týká se zejména těch osob, které tu příslušnou moc nemají.

Anarchie je styl, který vše dovoluje. Většinou neobsahuje žádné normy ani pravidla, a pokud ano, tak jsou velmi nejasná a nezávazná. U pravidel není ani zřejmé, kdo je vytvořil.

Demokratický model akceptuje pravidla a normy, které dávají smysl. Respektují základní lidské potřeby. Na pravidlech, která jsou v demokratickém stylu vytvářena, se může podílet každý člen a pro všechny mají stejnou platnost.

4.7 Gender

Gender znamená česky rod nebo sociální pohlaví. Označuje rozdíly mezi ženami a muži z pohledu jejich psychických a sociálních projevů, které jsou dány výchovou v určité společnosti či kultuře a nikoli biologicky. Může se jednat například o styl oblékání a chování nebo o slovní a mimoslovní komunikaci (Sedláček, Plesková, 2008).

4.7.1 Genderové role

V rámci procesu genderové socializace si každý člověk již od útlého věku osvojuje jisté sociální normy a hodnoty, což má za následek formování ženských a mužských rolí. Jedná se o takový způsob chování, které okolí očekává (Kraus, 2014).

Genderové role jsou historicky, kulturně a časově proměnlivé. Jsou zde zařazeny představy o pozicích mužů a žen ve společnosti. Lidé se učí, jak se mají chovat a vyjadřovat ve spojitosti s vlastním pohlavím. Utváří se tak postupně genderová identita každého jedince. Nejintenzivněji probíhá socializace člověka v průběhu dětství a do jisté míry pokračují po celý život. Socializace probíhá nejvíce v rodině, školním prostředí a mezi vrstevníky. Lidé socializuje také jazyk a média. Pojetí o genderových rolích společnost přijímá za obecně správné a platné, nemusí ovšem odpovídat zájmům každé osoby. Stává se proto, že jedinci někdy vybočí z tradičního uspořádání genderových rolí. Může se jednat například o muže, který se rozhodne primárně pečovat¹² o své dítě (Sedláček, Plesková, 2008).

4.7.2 Genderové stereotypy vůči mužům na rodičovské dovolené

Genderové stereotypy označují předsudky a klamné představy o správném a přirozeném chování jedinců (Sedláček, Plesková, 2008). Předsudek je předpojatý názor vůči osobě, která patří do určité skupiny a je zevšeobecňován její postoj a charakteristika. Podle Allporta, jsou dané osobě, přisuzovány negativní vlastnosti bez toho aniž by ji ostatní více poznali. (Allport, 2004).

¹² „Primární pečující osoba vytváří s dítětem pevné pouto, vazbu (attachment), která se projevuje mj. tím, že dítě ve chvílích ohrožení či strachu vyhledává bezpečí a fyzický kontakt právě u této osoby.“ (Sedláček, Plesková, 2008, s. 52).

Rozdělení na mužský a ženský svět je v dnešní společnosti pomalu na ústupu. Ženy jsou v pozicích, které dříve mohli vykonávat pouze muži. Prolomily mnohá tabu a vstoupily na „zakázaná“ území mužů. I muži se díky většímu zapojení do výchovy a péči o dítě, dostali do ženských pozic (Rydvalová, Junová, 2011).

I přesto všechno je všeobecný názor společnosti trochu jiný. V České republice je muž na rodičovské dovolené stále vzácností, jelikož zde převládá tradiční model rodiny. Muž je živitelem a žena přerušuje pracovní poměr z důvodu mateřství (Sedláček, 2007). Pokud otec přebírá ženskou roli, narušuje tak určité zvyklosti a nesplňuje očekávání společnosti. Na pečujícího otce je ovšem nahlíženo s obdivem. Pokud totiž zůstane doma muž, stará se o dítě s velkou péčí a láskou, tak je považován společností za hrdinu. Zatímco žena, která se rozhodne pro dřívější návrat do pracovního procesu, místo péče o potomka, je považována za „krkavčí matku“ (Rydvalová, Junová, 2011).

Dalším stereotypním argumentem bývá to, že dítě nemůže nikdy k otci navázat tak blízký vztah, jako má k matce. Tento předsudek vyvrací mnoho psychologických studií a výzkumů. Dítě totiž nerozlišuje, jestli o něj pečuje matka či otec, jelikož navazuje vztah na základě kvality, díky které matka nebo otec uspokojuje jeho potřeby. Tudíž je jedno, jestli je pečující osobou muž či žena (Sedláček, 2007).

Ve státech, kde se muži v roli pečujícího otce velmi angažují, dochází k určitým změnám postojů v rámci celé společnosti. Ženy mají větší možnost prosadit se ve vedoucích funkcích, politice atd. Nastává tak díky tomu větší vyrovnanost mezi oběma pohlavími (Sedláček, 2007).

4.8 Otcovství

Otec je definován jako rodič mužského pohlaví. Bakalář (2002) rozlišuje tři role otce, podle kterých je muž za otce považován. Jedná se o roli biologickou, sociální a právní. Biologickou roli zastává ten, kdo dítě zplodí. Sociální roli má otec, který se o dítě stará dlouhodobě, vychovává ho a předává mu své zkušenosti, znalosti a názory pro život. Právní role patří tomu otci, který má k dítěti rodičovskou odpovědnost, práva a povinnosti.

Otcovství představuje ochotu přijmout odpovědnost za dítě a společně se svou ženou podílet na výchově a péči o něj. Burgess (2004) uvádí, že za významné je považováno to, co otec předá svému dítěti. Jestli je schopen svému dítěti věnovat pozornost a péči a být jeho důvěrníkem. Pak se jejich vztah stane výjimečným a pro dítě bude otec nepostradatelným členem jeho budoucího života. Pokud zajišťuje otec pouze finanční podporu rodiny a jiným způsobem se nezabývá svými potomky, je otcovství omezené a otec se svými dětmi nebude mít tak blízké a jedinečné vztahy.

Otcovství má různé podoby. Může se jednat například o otce nepřítomného, tradičního, přísného nebo otce mateřského. Pojem „mateřský“ popisuje blízkost a vztah, kterou má osoba k dítěti nebo rodiči. Netýká se pouze žen. Jelikož i muži jsou vlastníky dovedností, znalostí a vlastností, které se označují za mateřské (Sedláček, 2007).

4.8.1 Historie otcovství

Význam otce se v historii vyvíjel současně s proměnami společností, v nichž otcové zaujímali jistá postavení v rodině. Kulturní a společenské faktory vytvářely a ovlivňovaly statut otců v rodině i ve společnosti, včetně otcovských práv a povinností (Sedláček, Plesková, 2008).

Prehistorie – patriarchální rodiny

„Pravděpodobné je, že po celá tisíciletí společenských forem lovců a sběračů nedominovalo ani jedno pohlaví. Spíše se podle různých geografických a klimatických podmínek tvořily různé organizační formy založené na dělbě práce mezi muže a ženy.“ (Karsten, 2006, s. 147). V oblastech kde bylo chladněji, zajišťovali potravu muži, kteří lovili zvěř a rybařili. V teplejších oblastech tomu bylo naopak, ženy obdělávaly pole a sbíraly plodiny. *„Shoda mezi odborníky panuje v tom, že přechod od loveckých*

a sběračských společností ke společností zemědělců a chovatelů dobytka přinesl ženám postupnou ztrátu pozic.“ (Karsten, 2006, s. 147).

Zajištění majetku a vlastnění užitečných zásob zvyšovalo důležitost osobního a sociálního příbuzenství. Muži tak měli čím dál více dominantnější roli. Chránili svůj majetek a měli velký zájem na tom, aby si díky svým dětem patriarchálně pojistili zaopatření ve stáří (Karsten, 2006).

K vytvoření patriarchálních společenských forem došlo tak, že muži postupně zaváděli patriarchálně strukturované skupiny, ve kterých měly ženy čím dál nižší postavení. Děti patřily do rodiny otce a s ním také žily, to stejné se týkalo žen. Ztratily tak společné příbuzenské vazby a musely se starat pouze o děti a domácnost. *„Nezbylo jim nic jiného než uznat převahu a nadřazenost mužů a zároveň přijmout svou vlastní méněcennost.*“ (Karsten, 2006, s. 148).

Antika - totální otcovská nadřazenost a autorita

V následujících tisíciletích, hlavně za vlády patriarchální formy v antice a středověku, se postavení žen čím dál více zhoršovalo. (Karsten, 2006).

V antickém Římě byl v rodině nadřazený otec a měl absolutní moc nad svými dětmi. Měl právo prodat své děti do otroctví nebo je i zabít. Matky v této době neměly žádná práva. Od dob antiky a v průběhu dalších staletí, vysoké postavení otců stále přetrvávalo a jen pomalu docházelo k oslabování jejich nadřazenosti. Otec byl ten, který rozhodoval téměř o všem, co se týkalo dětí. K těmto právům, ale měl také otec v některých zemích zákonem dané povinnosti, starat se o děti a hradit jejich životní náklady (Sedláček, Plesková, 2008).

Předindustriální doba – otec jako hlava rodiny

V 17. a 18. století pracoval muž se ženou společně v hospodářství, v obchodě i na trhu. Děti se vždy účastnily a učily se dané práci. Následně od rodičů hospodaření přebíraly. Společná práce byla tedy v této době velmi zásadní, pomoci ní celé rodiny usilovaly o zajištění potřeb všech jejích členů. Před začátkem průmyslové revoluce byli muži stále považováni za ty důležitější osoby při výchově, péči a vzdělávání svých dětí, více než matky (Sedláček, Plesková, 2008).

Otec připravoval děti na život mimo vlastní domov. Ženy nemohly tuto úlohu vykonávat, jelikož byly podle tehdejších názorů v 18. století, dost izolované od společnosti a ony samy potřebovaly ochranu mužů. Ženy byly obecně brány za něco trochu více než pasivní nádoby, ve kterých dítě vyrostne (Sedláček, Plesková, 2008).

Do konce 18. století byl otec považován za největší autoritu rodiny a byl naprosto nadřazený své ženě ve věcech ohledně dětí. Měl odpovědnost za morální a náboženské poučení starších dětí a musel je připravovat na povinnosti, které je v dospělosti čekaly (Sedláček, Plesková, 2008).

Průmyslová společnost – vzdálený otec

Změny nastaly počátkem 19. století, kdy muž postupně ztratil své tradiční role. Už nebyl nenahraditelným pečovatelem a ochráncem. Postupem času začala být matka zodpovědná za domácnost, péči o děti a výchovu. Z důvodu ekonomického rozvoje, začal otec pracovat mimo domov a to na celý den. Oddělilo se tak pracovní a domácí prostředí a rodina získala zcela novou podobu. Otec byl stále vzdálenější osobou, která ztrácela vliv na výchovu a také kontakt s dětmi. Oproti tomu matky přebíraly výchovu, péči o děti a také se staraly o jejich vzdělání. Byly nakonec společností považovány za osoby, které zvládnou uspokojit potřeby dětí mnohem lépe než muži (Sedláček, Plesková, 2008).

Otec měl stále formálně statut hlavy rodiny, ale matka přebrala všechny povinnosti a zodpovědnost za děti. Muž zasahoval do výchovy víceméně jen v případě, kdy selhala autorita ženy (Sedláček, Plesková, 2008).

Muži se realizovali v pracovní sféře a hledali své mužství mimo domov. Začali mít vysoké ambice a byly pro ně důležitější pracovní úspěchy než hodnota rodičovství. Otcovství se proto stalo v této době méně důležitou sociální rolí, než tomu bylo v předešlých stoletích.

20. století – kult mateřství

Ve 20. století bylo rodičovství pouze úkolem žen, muži finančně zabezpečovali své rodiny ale za rodiče se až tolik nepovažovali. K nepřítomnosti mužů v rodinách přispěly obě světové války. Muži při nich získali tak hrůzné zkušenosti, o kterých se s nikým nechtěli bavit, a tím také byla narušena komunikace v rodinách (Burgess, 2004). Otcovská autorita tak ještě více klesla a ženy musely převzít mužské povinnosti, díky čemuž

si uvědomily, co všechno jsou schopny zvládnout (Novák, 2013). Postoj k rodičovství, byl zásadně ovlivněn psychoanalýzou Sigmunda Freuda.¹³ Freud považoval otce za důležitého činitele ve vývoji dítěte. Jeho následovníci ale kladli důraz zejména na vztah mezi matkou a dítětem a nepřikládali důležitost otcovské roli. Jejich hlavním zájmem byly nejranější fáze vývoje dítěte. „*Psychická pohoda dítěte a jeho zdárný vývoj se pro psychoanalýzu stal záležitostí nejranějších – především tělesných – zážitků novorozence v jeho interakci s matkou.*“ (Sedláček, Plesková, 2008, s. 30).

Otec byl téměř vyloučen z intenzivního vztahu mezi matkou a dítětem. Předpokládalo se, že jen matka je schopna správně reagovat na potřeby svého dítěte. S tím, že se vztah matky a dítěte považoval za jedinečný a nenahraditelný souvisel také vznik tzv. kultu mateřství, který byl založen na dvou základních předpokladech. Prvním předpokladem je to, že ženy jsou od přírody lepšími rodiči, než jejich protějšky. Druhým předpokladem je to, že matky jsou pro své potomky důležitější než otcové. Tudíž byl význam otce při vývoji dítěte stále podceňován. Většinu 20. století měl kult značný vliv a i v dnešní době je stále zakořeněn v názorech lidí (Sedláček, Plesková, 2008).

S postupem času se postavení otců v rodině a společnosti proměňovalo. Z autoritativních otců v 18. století, se v 19. století stávají otcové, kteří již nejsou nenahraditelní pečovatelé a ztrácí své výsadní postavení v rodině. Ovšem v porovnání s 18. stoletím jsou otcové 20. století většinou jen živiteli rodiny bez většího vlivu na rodinný život.

70. léta 20. století - nový model otce

V 70. letech nastala pro otce přelomová doba. Začal se zvyšovat zájem o otcovskou roli a zkoumalo se, jaký vliv mají otcové na vývoj svých dětí. Muži tak získali stejné

¹³ Díky psychoanalýze Sigmunda Freuda byl položen základ mnoha dalším teoriím o procesu utváření vlastní identity. Koncepce se dostala do povědomí široké veřejnosti jako teorie identifikace, podle které prochází děti během osobnostního vývoje několika stádií. V průběhu prvních dvou fází, tzv. orální a anální fáze se soustředí dítě pouze na matku, která uspokojí většinu jejich potřeb a zastává převážnou část péče o ně. Třetí, falická fáze začíná ve věku čtyř let a dochází u něj k identifikaci. Utváří své chování podle chování dospělého stejného pohlaví a začíná se učit chovat způsobem, která je příslušný jeho genderu (Renzetti, Curran, 2003).

pravomoci v péči o dítě jako ženy a postupně se začali vracet do intimního rodinného prostředí. Vytvářeli tak znovu vztahy založené na emocích a péči (Sedláček, Plesková, 2008).

V průběhu 70. let se objevuje model nového otce. Prosazuje se názor, že i muži jsou schopni z psychologického hlediska se aktivně účastnit a v celé míře pečovat o děti. Na otcovství se začalo nahlížet z jiného (nového) úhlu pohledu (Sedláček, Plesková, 2008).

Otcové současné doby

Ke konci 20. století se objevily nové přístupy jak zaujmout postoj k rodičovství a nové ideály otcovství. Tyto ideály korespondují se současnými společenskými a kulturními trendy. V posledních letech dochází k tomu, že se více akceptují různé formy praktikování a prožívání otcovství (Sedláček, Plesková, 2008).

Noví otcové, nemají zapotřebí definovat svoji mužskou identitu v opozici vůči ženské identitě. A bez problémů přijímají pečovatelskou roli, která je součástí rodičovství. Tento typ muže, se pomalu, ale jistě začíná v čím dál větší míře objevovat ve společnosti (Sedláček, Plesková, 2008).

Moderní otcové se více angažují v péči o dítě, uvažují o vztahu k dítěti a možnostech, které povedou ke kvalitnímu vztahu s dítětem. I přesto, že se jedná u velký krok vpřed, který tak motivuje muže k většímu zapojení do výchovy dětí a vše s nimi spojené, tak i v dnešní době se mohou setkat s nepochopením hlavně u vrstevníků stejného pohlaví (Sedláček, Plesková, 2008).

Goetz popisuje ve své knize ideálního otce. Definuje je tak, že tito otcové začleňují děti do rodinných debat i do svých vlastních aktivit a dávají jim najevo, že s nimi chtějí trávit mnoho času. Je pro ně prioritní, být zde pro své děti. Umí svým dětem projevit náklonnost (pochválení) a jsou k dětem kontaktní (pohlazení, objetí). Snaží se jim vštěpovat své hodnoty a jít jim příkladem (Goetz, 1998).

Oba rodiče ke svému dítěti cítí lásku, blízkost a jedinečný vztah. Otcové jsou schopní a mají stejná práva v péči o dítě, jako matky.

4.8.2 Vztah otce a dítěte

Vztahem otce a dítěte se zabýval Možný (1990, s. 107) ve svém výzkumu. Při studiu české velkoměstské rodiny přišel na to, že většinou mají děti k otci volnější vztah než ke své matce. Na výchově se ovšem podílejí mnohem více, než tomu bylo

v minulosti. „*Tím, že muž – otec má v rodině jiný, volnější vztah k dětem nežli matka, formuje se už v dětském věku recipročně jiný, volnější vztah dětí k němu, který přetrvává i do doby, kdy se z dětí stávají rodiče a z rodičů prarodiče.*“

Ballnik (2010) v souvislosti o vztahu otce a dítěte hovoří o tom, co předurčuje dobrý a kvalitní vztah. Dítě potřebuje cítit otcovskou lásku a mít k němu důvěru. Musí vědět, že se na svého otce může vždy spolehnout. K dobrému vztahu dále patří společně strávený čas, který by měl probíhat plynule a stále. Dítě potřebuje mít vymezené určité hranice, přes které nesmí přejít. Tím se naučí, že nemůže mít vše a nelze vždy o všem rozhodovat. „*Dítě si uvědomí, že v životě nejde jen o uspokojování vlastních potřeb.*“ (Bakalář, 2002, s. 146).

Otec dítě povzbuzuje k větší nezávislosti, což bývá dobrou protiváhou k matčiny ochranné tendencím. Dítě, které nemá ve svém životě přítomného otce, nemívá moc volnosti k prozkoumávání světa a není tolik povzbuzováno k vývoji nezávislého postoje a asertivnímu chování. U prvorozených dětí bývají matky přehnaně ochranné a otcové mají očekávání, zejména u chlapců. „*Když se na výchově dítěte podílejí oba rodiče, pak jejich kombinovaná očekávání obvykle vyústí v přístup realističtější a méně extrémní.*“ (Bakalář, 2002, s. 128).

Pro syna je důležité, aby viděl, jak otec vykonává svou aktivní roli a podílí se na rodinných záležitostech. Měl by synovi dávat najevo, že se zajímá o všechny stránky jeho života. Pokud bude stále otec takto zainteresován, dá svému synovi ty správné předpoklady pro to, aby byl nezávislý, asertivní a kompetentní (Bakalář, 2002).

I dcera potřebuje mít blízký vztah se svým otcem. Protože je to on, kdo ji nejvíce ovlivňuje k tomu, jak bude v budoucnu vycházet s muži. Dívka si může vytvořit negativní postoj k mužům, pokud je v komunikaci s otcem frustrována. U žen, které jsou dobrými manželkami, matkami a jsou úspěšné ve své profesi, se dá předpokládat, že vyrostly v rodinách, kde se oba rodiče pozitivně angažovali (Bakalář, 2002).

4.8.3 Otcovské styly

Otcovské styly neboli strategie, používají muži při výchově dětí a vedení domácnosti. Uvedené styly jsou důsledkem kulturních a socioekonomických faktorů, osobitých rysů muže a jeho vzdělanosti. Novák charakterizuje čtyři otcovské styly, jedná se o rovnoprávný, tradiční, pomáhající a dominantní styl.

Rovnoprávný (kooperativní) styl používá otec, který se rozhodl, stát se „novým otcem“ a nevyužívá prvky moci ani kontroly, které vyplývají z tradičního postavení muže v rodině. Muž se musí vyrovnat s tradičním popřením genderové role. Všechna rozhodnutí řeší se svou ženou a přebírá v určitém rozsahu formy chování k dětem, které v minulosti byly připisovány hlavně ženám. Otec tohoto stylu, by měl dokázat zastoupit roli matky v rodině, ale přitom by měl využívat specifických mužských postojů.

Tradiční styl je charakteristický pro muže, který naplňuje přednostně roli živitele rodiny. Většinu času tráví v zaměstnání a na děti tak má prostor, pouze v případě, když mu na ně zbyde čas. Nejčastěji to bývá ve večerních hodinách, kdy přichází domů. Děti jsou rády, že otce vidí, ten je roz dovádí a podtrhává tak autoritu matky. Otec to tak ovšem nevnímá a považuje se ze vzorného otce.

„Pomáhající“ styl se týká otce, který se snaží pomáhat v domácnosti své ženě. Jedná se o model, ve kterém je žena pečovatelka a muž je živitel. Současně se věnuje dětem a organizuje společný volný čas. S dětmi má upřímný a srdečný vztah. Otec s dětmi pořádá atraktivní zábavu, které děti velmi ocení, ovšem matčinu práci o domácnost vůbec nepozorují.

Dominantní, mentorský styl vyznačuje otce, který má neustálou tendenci podávat nevyžádané rady svým dětem v různých situacích. Hlavně starší děti umí dát otcovi najevo, že o jeho rady nestojí (Novák, 2013).

4.8.4 Otcovské organizace a projekty

V České republice existují organizace, které se zaměřují na otce od rodin. Patří sem Unie otců – Otcové za práva dětí a Liga otevřených mužů. Třetí uvedenou organizací je Unie center pro rodinu a komunitu, která je uznávaným partnerem pro tvorbu rodinné politiky. Představena je i jedna zahraniční organizace, Fatherhood se sídlem ve Velké Británii. Včetně organizací jsou pořádány i projekty pro muže, kteří pečují o své děti.

Širokou nabídku nejrůznějších akcí lze nalézt na webových stránkách kamsdetmi.com. Dále jsou to různá mateřská centra, domy dětí a mládeže a centra pro rodinu. Mezi další oblíbená místa patří zábavné parky a herny. Na rodiče s dětmi jsou cíleny další akce, které pořádají kina, divadla, muzea a kulturní centra. Rodiny mohou navštěvovat sportovní zařízení, aquaparky, zoologické a botanické zahrady. Pro aktivní rodiny je tu rozsáhlá nabídka turistiky a naučných stezek po celé České republice.

Unie otců – Otcové za práva dětí

Unie otců je nestarší organizací otců, která byla založena roku 1988 a sídlí v Praze. Podstatou její činnosti, je povzbuzovat otce k aktivnímu rodičovství. Snaží se usilovat o optimální fungování rodiny, stabilitu v rodině a plnohodnotnou výchovu dětí.

Organizace se dále zaměřuje na podporu práv dětí a snížení rozvodovosti. Usiluje o přirozené vztahy v rodině i ve společnosti a bojuje proti diskriminaci dětí, žen i mužů (Unie-otcu.cz, 2009).

Liga otevřených mužů

Liga otevřených mužů neboli LOM vznikla v roce 2006 jako nezisková organizace pro muže. Informuje muže o tom jak pečovat o své děti, celou rodinu i osobní vztahy. Jak se mají muži starat o své vlastní zdraví a podporovat osobní růst.

LOM se věnuje osobnímu a internetovému poradenství, které mohou využít muži nacházející se ve složitých životních situacích. V nabídce má zážitkové, vzdělávací a veřejné akce pro muže. Dále sleduje a rozvíjí veškerá mužská témata. Pořádá semináře např. na téma muži u porodu, muži do škol a táta na roztrhání (Ilom.cz).

Unie center pro rodinu a komunitu

Tato organizace se sídlem v Praze zlepšuje podmínky kvality života rodin, komunit a jejich členů. Jejím posláním je formulovat stanoviska, která podporují kvalitu rodinného života a snaží se tato stanoviska prosadit v legislativě a rodinné politice (Uniecenter.cz).

Dále transformuje mateřská a rodinná centra na centra komunitní, která poskytují profesionální služby ve vzdělávací a sociální oblasti (Uniecenter.cz). Podporuje TátaFest, který vznikl díky LOMu. TátaFest se koná každoročně na Den otců na vícero místech v České republice (Tatafest.cz, 2012).

Fatherhood

Fatherhood je britská organizace, která je jednou z nejvíce uznávaných otcovských organizací na světě. Zabývá se podporou aktivního otcovství, se kterým má velké množství zkušeností na úrovni institucionální i individuální (Fatherhoodinstitute.org).

Její vizí je společnost, ve které jsou podporovány silné a kvalitní vztahy otců s dětmi. Dále je to podpora matek a otců, kteří plní rovnocenně roli pracujících i pečujících

rodičů. V neposlední řadě si zakládá na co nejlepších a zdravých rodinných vztazích (Fatherhoodinstitute.org).

Táta na plný úvazek

Tento projekt je realizován díky Lize otevřených mužů a prosazuje aktivní otcovství. Informuje a motivuje rodiče proti genderovým stereotypům. Snaží se posílit pravomoci a prestiž mužů, kteří jsou v roli primárních pečovatелů dětí. Motto projektu zní: „*Rodičovská není dovolená. Ale můžete si ji užít.*“ Muži mají tak možnost získat nové informace, podněty a zkušenosti v rámci rodičovské dovolené (Tatanaplnyuvazek.cz).

Nabízí konzultace mužům, kteří jsou na rodičovské dovolené nebo o ni uvažují. Projekt také motivuje firmy k tomu, aby poskytovaly výhody otcům a zavedly takové formy organizace práce, které umožní rovnocenné pracovní zapojení oběma rodičům (Tatanaplnyuvazek.cz).

Tátové vítání

Projekt byl zahájen v roce 2012 a probíhal dva roky. Cílem bylo podpořit otce v péči o děti a vytvořit také značku kvality „Tátové vítání“. Tato značka byla udělena zaměstnavatelům, kteří podporují aktivní otcovství (Tatovevitani.cz, 2014).

Díky této značce si zaměstnavatelé vytvořili danou image, která se chová odpovědně vůči otcům, rodičům a celé společnosti. Mohou si udržet schopné zaměstnance a dobré táty od rodin. A otcové mohou efektivněji využívat vlastní pracovní i osobní život. Tátové vítání byl partnerským projektem LOMu, Unie center pro rodinu a komunitu a britskou organizací Fatherhood institute (Tatovevitani.cz, 2014).

5 Vlastní práce

V České republice se dodnes udržuje tradiční rozdělení rodičovských rolí. Pomalu ale i v naší společnosti přibývají muži, kteří toto schéma začínají nabourávat a o děti útlého věku se umí postarat stejně dobře jako ženy. Pro některé z nich je dokonce podstatné, jak jsou vnímáni okolím a zda jsou lidmi akceptováni či dokonce obdivováni. Proto ke své nové roli přistupují maximálně zodpovědně.

5.1 Kvalitativní výzkum – polostandardizované rozhovory

Hlavním cílem výzkumu bylo zjistit „*Jak ovlivňuje fungování rodiny novodobá výměna rodičovských rolí*“. V rámci výzkumné otázky, bylo vytvořeno několik výzkumných podotázek, které jsou níže uvedeny.

- „Jaká jsou získaná pozitiva otců na rodičovské dovolené?“
- „Jaká jsou získaná negativa otců na rodičovské dovolené?“
- „Jaký pohled na výchovu dětí mají muži v rámci absolvování rodičovské dovolené?“
- „Jak se k aktivnímu otcovství svých mužů staví ženy?“
- „Jaké jsou názory české společnosti na problematiku mužů na rodičovské dovolené?“

Pro kvalitativní výzkum bylo potřeba sehnat muže, kteří se v současné době starají nebo v minulosti starali na rodičovské dovolené alespoň o jedno dítě. V první řadě byla kontaktována rodina a známí a touto cestou byli do výzkumu získáni tři respondenti. Následovala registrace na webové servery, které se zaměřují na rodiny s dětmi. Jednalo se o modrykonik.cz, rodina.cz a emimino.cz. Obrovskou výhodou těchto serverů je vytvoření vlastní diskuze k danému tématu.

V internetových diskusích byl popsán záměr výzkumu. Uživatelé byli požádáni, pokud otce na rodičovské znají nebo jimi sami dokonce jsou, o kontaktování výzkumníka. Zpětnou vazbu vytvořilo 14 osob. Většina z nich zaslala kontakty na své kamarády a kolegy. Dvě uživatelky rovnou odpověděly, že jejich muži jsou na rodičovské dovolené.

Dalším krokem k výzkumu bylo kontaktovat muže pomocí e-mailu. Po výměně několika zpráv čtyři z nich odepsali, že nemají zájem se výzkumu zúčastnit. Nejčastějším důvodem bylo, že se nechtěli scházet osobně s cizím člověkem a povídat si o jejich pozici

v rodině. Další tři na žádost vůbec neodpověděli. Pro kvalitativní výzkum bylo nakonec získáno deset mužů na rodičovské dovolené, se kterými následně proběhlo osobní setkání. Velkou výhodou bylo, že se výzkumu zúčastnily i jejich ženy. S nimi nedošlo k osobnímu setkání ale ke spolupráci pomocí e-mailové komunikace.

5.1.1 Etické otázky výzkumu

V rámci každého výzkumu se od badatele vyžaduje podle Vaňka odpovědnost hned ve třech různých rovinách: vůči respondentovi, vůči veřejnosti a oboru a odpovědnost během archivace (Vaněk, 2004).

Před zahájením rozhovoru byli účastníci seznámeni s podstatou výzkumu a jeho cílem. Všichni respondenti poskytli souhlas s účastí ve výzkumu. U všech provedených rozhovorů bylo zachováno právo respondentů neodpovědět na otázky, které by pro ně byly nepříjemné.

Pro ochranu soukromí byla zaručena anonymita, aby žádná jiná osoba nemohla odhalit jejich identitu. Ve všech výstupech výzkumu byla proto zaměněna jejich jména. Od začátku setkání i při samotných rozhovorech bylo cílem, aby se všichni cítili dobře a odnesli si příjemnou zkušenost z příspěví do výzkumu.

5.1.2 Průběh rozhovorů a charakteristika účastníků výzkumu

Rozhovory trvaly zhruba 30 minut. Před zahájením byly účastníkům vysvětleny důvody k následnému dotazování. Byli ujištěni o anonymitě a bez výjimky souhlasili s nahráváním rozhovoru na diktafon. Muži byli požádáni o pravdivé zodpovězení otázek. Všem účastníkům bylo poděkováno za jejich čas, důvěru a chuť zapojit se do výzkumu. V příloze jsou uvedeny otázky, které byly připraveny na polostrukturovaný rozhovor. Rozhovor obsahoval celkem 34 otázek. Za pomoci otázek č. 1 – č. 10 jsou níže představeni všichni respondenti. V analýze rozhovorů jsou k otázkám č. 11 – č. 34 uvedeny nejzajímavější odpovědi respondentů. Ostatní odpovědi jsou uvedeny v příloze.

Prostřednictvím e-mailové komunikace odpovídala každá z žen na osm otázek, které se nachází v příloze. Pod jednotlivými otázkami jsou k nahlédnutí nejzajímavější odpovědi partnerů patřících k sobě.

Níže jsou informace o jednotlivých účastnících. Se všemi proběhla setkání v příjemné atmosféře a vždy v místě, které vyhovovalo oběma stranám. Většinou to byly kavárny, restaurace či jejich domovy.

Marek

Marek (35 let), bydlí společně se ženou Ladou (37 let) a dvěma dětmi (2 a 5 let) ve středočeském Mělníku. Vyučil se a má maturitu. Na rodičovské dovolené je nyní 18 měsíců s mladší dcerou. Pracuje jako automechanik. Své povolání provozuje i v rámci rodičovské dovolené.

Michal

Michal (39 let) žije se svou rodinou v obci Zajíčkov v kraji Vysočina. S manželkou Markétou (38 let) mají čtyři děti (3, 6, 8 a 10 let). Michal byl na rodičovské dovolené postupně se všemi dětmi od roku 2009. V současné době je doma s nejmladším potomkem. Má střední odborné vzdělání s maturitou a je zaměstnaný jako skladník ve velkoobchodu. Při rodičovské dovolené nepracuje.

Svatopluk

Svatopluk (33 let) bydlí v Praze s manželkou Zdenou (29 let) a jedním dítětem (2,5 roku). Na rodičovské dovolené byl na 12 měsíců v roce 2015. Má střední školu s maturitou a je zaměstnaný u Armády České republiky jako zástupce velitele družstva.

Lukáš

Lukáš (35 let) bydlí se ženou Kamilou (33 let) ve středočeském Kladně se svými dvěma dětmi (2,5 roku a 10 měsíců). Na rodičovské dovolené je 15 měsíců (14 měsíců s jedním a 1 měsíc s oběma dětmi). Vystudoval vysokou školu a vydělává si jako projektant a konzultant v energetickém konzultačním a informačním středisku pod záštitou Ministerstva průmyslu a obchodu.

Pavel

Pavel (38 let) žije s manželkou Klárou (33 let) v obci Vedrovice v Jihomoravském kraji. Mají spolu dvě děti ve věku 2 měsíce a 3 roky. Na rodičovské dovolené byl v roce 2015 s jedním dítětem po dobu osmi měsíců. Má vystudovanou střední školu s maturitou a je zaměstnaný jako měřicí technik.

Luboš

Luboš (40 let) a jeho žena Leona (38 let), žijí v obci Líbeznice ve Středočeském kraji. Na rodičovské dovolené byl necelé tři roky od roku 2008. V současnosti mají dvě děti (4 roky a 8 let). Luboš má v ýuční list s maturitou a pracuje jako truhlář.

Jan

Jan (27 let) a Linda (32 let) spolu mají jedno dítě a druhé čekají. Bydlí v obci Lubenec v Ústeckém kraji. Jan má vystudovanou střední školu s maturitou a pracuje jako operátor ve výrobě. Na rodičovské dovolené je 20 měsíců a stará se o dvouletou dceru.

Ladislav

Ladislav (36 let) žije v Praze se svou ženou Dášou (38 let) a třemi dětmi (2, 5 a 7 let). Na rodičovské dovolené byl od roku 2013 po dobu 12 měsíců s dvouletým synem. Má vysokoškolské vzdělání a živí se jako muzikant, hraje v opeře a vyučuje hudební výchovu.

Oto

Oto (31 let) žije v Praze s manželkou Kristýnou (33 let) a dvěma dětmi (1 a 4 roky). Rodičovskou dovolenou čerpal 12 měsíců v roce 2013 a staral se o ročního syna. Je vysokoškolsky vzdělaný a pracuje jako programátor.

Jaromír

Jaromír (40 let) a jeho žena Kateřina (36 let) žijí ve městě Frýdlant v Libereckém kraji se třemi dětmi (0,5 roku, 3,5 let a 6 let). Na rodičovské dovolené je od roku 2012, a to již podruhé. Pokaždé od dvou let dítěte. Má vystudovanou střední školu s maturitou a pracoval jako celník. V současné době pobírá výsluhu.

5.1.3 Analýza rozhovorů

Otázka č. 11: Kdo přišel s nápadem, že půjdete na rodičovskou dovolenou?

Muži nejčastěji uváděli, že se jednalo o vzájemnou dohodu s manželkou, která je přivedla k tomuto rozhodnutí.

Jan: *„Napadlo nás to oba dva, takže šlo spíš o vzájemnou dohodu.“*

Tři muži včetně Oty, zmínili, že s nápadem přišla jejich žena.

Oto: *„Poprvé tuhle možnost zmínila manželka a mně se nápad hned zamlouval.“*

A další tři muži považovali nápad za neplánovaný. Po dohodě se svou manželkou, na rodičovskou dovolenou jednoduše nastoupili.

Marek: *„Kvůli problémům se zaměstnavatelem jsem šel na dva měsíce marodit, u toho jsem hlídal prcka a dělal jsem si auta. No a po dvou měsících jsem zjistil, hele mě to vyhovuje, zjistil jsem si informace se ženou a řekl jsem, že bude lepší, když budu doma já než nějaká chůva a budu si u toho dělat auta.“*

Pavel: *„Vyplynulo to ze situace, kdy manželka dostala nabídku do nového zaměstnání.“*

Luboš: *„Byl to společný nápad. Vlastně nám nic jiného nezbývalo, protože firma kde jsem pracoval, tak zkrachovala.“*

Otázka č. 12: Jaký byl hlavní důvod?

U sedmi mužů se jednalo zejména o ekonomický důvod.

Lukáš: *„Důvod byl ekonomický a taky ten, že manželka měla důvěru v to, že se zvládnou postarat o dítě i o domácnost.“*

Pavel: *„Pro nás bylo důvodem nové zaměstnání manželky, s výrazným zvýšením platu, než měla dříve. Takže i ekonomický důvod.“*

Jan: *„Čas a finance. Finančně jsme na tom byli s manželkou stejně, ale já trávil mnohem víc času v práci.“*

Ladislav: *„Určitě ekonomický důvod. A hlavně, že předtím manželka byla tři roky doma a byla z toho unavená. No tak prostě jsem teď šel já. A to prohození bylo prostě fakt úplně nejlepší.“*

V době, kdy už Marek nebyl zaměstnaný a pracoval sám na sebe, pochopil, že je pro něj lepší být na rodičovské.

Marek: „*Spíš to bylo rozhodnutí z donucení, nejdřív jsme si z toho dělali srandu se ženou, pak ty dva měsíce jsme zjistili, že práce je. Já mám teď lepší peníze, než když jsem chodil do zaměstnání, a to jsem doma, ušetřím za dojíždění, díly přivezu, dojezu si na výlet, vidím prcky, jak rostou jo.*“

Pouze dva muži uvedli jiný důvod a to sociální a zdravotní.

Oto: „*Důvod byl zdravotní, ale šel bych i tak bez objektivních důvodů.*“

Svatopluk: „*Sociální, šlo hlavně o to, aby manželka doma nezakrněla na rodičovský.*“

Otázka č. 13: Můžete mi sdělit, jaký je měsíční příjem vaší rodiny? A kolik činí plat Vaší ženy? Popřípadě i Váš plat, pokud máte při rodičovské dovolené nějaký příjem?

Příjmy rodin se pohybují nejčastěji v rozmezí 30 000 Kč – 45 000 Kč včetně rodičovského příspěvku. Ženy vydělávají většinou zhruba 25 000 Kč a muži okolo 10 000 Kč. Některým rodinám přitékají i finance z pronájmu bytu.

Jan: „*Manželka má cca 17 000 Kč čistého. Já mám ještě brigádu za 2500 Kč měsíčně a další příjem máme z pronájmu bytu, což je cca 3000 Kč měsíčně a rodičovský příspěvek. Celkem teda 32 tisíc korun.*“

Oto: „*45000 Kč, já při rodičovské žádný plat nemám, ale pronajímáme ještě byt po prarodičích, což je měsíčně 7 500 Kč. A manželka bere 30 000 Kč.*“

Lukáš: „*Máme 36 000 Kč. Kamila má 25 000 Kč a já mám příležitostné přivýdělky za práci projektanta cca 4 000 Kč za měsíc.*“

Čtyři muži uvedli, že jejich měsíční příjem rodiny je ve výši 50 000 Kč a více. V tomto případě vydělávali i muži vyšší částky, cca 20 000 Kč.

Marek: „*Měsíčně máme cca 60 000 Kč a částka se mění podle počtu opravených aut v servisu. Díky tomu mému autoservisu mám já kolem 20 000 Kč, ale to se liší každý měsíc. A manželka má 40 000 Kč.*“

Pavel: „Měsíčně máme cca 70 000 Kč, žena má 50 000 Kč a já asi 21 000 Kč. V tom je rodičovský příspěvek a můj přívýdělek.“

Ladislav: „Celkem 54 500 Kč a já měl 11 500 Kč rodičovskou. A když jsem byl na rodičovský, tak manželka měla pěkný prachy, asi 35 000 Kč. Jo a já měl nějakou hudebku a tak, takže asi 8 000 Kč jsem měl. Jakoby já jsem muzikant a umíme ty peníze utratit, ale jako vycházíme s tím to jo.“

Otázka č. 14: Pobíráte některé z dávek státní sociální podpory a v jaké výši?

Z uvedených odpovědí vyplynulo, že všichni muži kromě Marka pobírají pouze rodičovský příspěvek. Nejčastěji ve výši 7 000 Kč. Pouze tři z nich uvedli částku 11 500 Kč.

Marek: „Ne žádný. Rodičovský příspěvek jsme měli jen na dva roky a v červenci jsme dostali poslední dávku.“

Luboš: „Jen příspěvek na rodičovskou dovolenou 7 600 Kč.“

Jan: „Kromě rodičovského příspěvku nic. A ten pobíráme v jeho maximální výši 11 500 Kč.“

Ladislav: „Jenom rodičovskou těch 11 500 Kč.“

Otázka č. 15.: Jak dlouho jste se rozhodoval?

Osm tatínků řeklo, že rozhodnutí bylo nejčastěji velmi spontánní. Ani u jednoho z mužů nebyl proces rozhodování delší než jeden měsíc. Překvapivá byla odpověď dvou mužů. Ti uvedli, že jejich rozhodnutí bylo jasné již před početím dítěte.

Lukáš: „Asi vůbec, jsem dost rodinný tip. Měli jsme to probrány dopředu už před početím dítěte.“

Ladislav: „Bylo to spíš spontánní, celkově jsme se o tom bavili i před narozením.“

Otázka č. 16 pro muže: S čím máte problém na rodičovské dovolené?

Otázka č. 4 pro ženy: S čím myslíte, že má Váš muž na rodičovské dovolené problém? Co nezvládá (nedělá) tak, jak byste si představovala?

Nejčastějším problémem mužů je vaření. Pokud má čas žena, uvaří raději sama. Jednomu otci se nezamlouvají dětská hřiště a rozhovory maminek. Luboš jako jediný sdělil, že největší problém byl hlavně s úřady v rámci vyřizování rodičovské dovolené.

Ženy, stejně jako muži, uvedly, že hlavním problémem je vaření, domácí práce obecně a celková organizace dne. Muži často neplánují moc dopředu. Když už někam s potomkem vyrazí, tak jim dost věcí chybí. Obecně dělají muži věci na rodičovské jinak než ženy. Například neřeší u holčiček oblékání šatů, úpravu vlásků, atd.

Oto: *„Rozhovory ostatních matek na hřištích a v hernách, jen a pouze o dětech, všechna ostatní témata jsou tabu. Přirovnal bych to k rozhovorům mezi pejskaři.“*

Kristýna: *„S barevnou kombinací synova oblečení. Naprostou většinu věcí dělal skvěle. Některé věci dělal jinak, obecně vše méně řešil, ale neznamená to, že to dělal špatně. S čím měl trochu problém, byl denní režim syna, na který nebyl (hlavně na začátku) zvyklý. Neměl naučené přemýšlet půl dne dopředu, co bude kdy syn potřebovat a co je proto potřeba vzít s sebou. Třeba s ním vyrazil do města něco zařídit a nedošlo mu, že to bude trvat několik hodin a syn bude za 3 hodiny potřeba už spát a nechal si s sebou kočár. Takže syna pravidelně vozil spícího metrem v náruči. Také manžel špatně snáší společnost na dětských hřištích.“*

Michal: *„Člověk nic nestihne, čili asi ty domácí práce a organizace režimu dne. Času prostě není tolik, aby člověk zvládl všechno. Těžko se vyznám ve vypraném oblečení, ale to je tím, že děti jsou čtyři, takže všechny ty ponožky různých velikostí a tak.“*

Markéta: *„Chtěla bych, aby se dětem více věnoval (četl jim apod.). Problém byl s vařením, některé výtvary bývaly na hranici požitelnosti. Už se to zlepšilo, ale stejně dodnes raději uvařím sama, když mohu.“*

Lukáš: *„Přijít s dětmi někam včas. Potom asi stereotyp teď v zimě když jsou děti nemocné a jsme jen doma. Občas bych si rád pospal déle, ale je to stejně jak na rodičovské, tak i při chození do zaměstnání. Manželka by asi dodala, že také s dodržováním přesného režimu dětí, ale já to na minuty neřeším.“*

Kamila: *„Můj muž má obecně trochu problém s dodržováním času, dochvilností. Což se tedy odráží i v jeho roli otce na rodičovské. V porovnání se mnou není tak důsledný, co se týče dodržování režimu dětí, pokud se s dětmi někam vypravuje (kroužek, lékař), tak chodí o trochu později, nechává si příliš malou nebo žádnou rezervu „pro kalamitní situace“. Má trošku problém přemýšlet dopředu a plánovat (před odjezdem na víkend pravidelně zjišťuji, že dítě má v šuplíku poslední čisté trenýrky a tepláky), nechává některé*

věci až na poslední chvíli (a pak je trochu zaskočen, když mu např. náhlá nemoc dítěte překazí plán).“

Kateřina: „Jsou věci, které bych - kdybych byla na rodičovské já, dělala a on je nedělá, ale nevnímám je jako problém. Např. nevaří, takže musí mít obědy připravené předem; protože neřídí, tak nevozí děti do školy nebo do školky. Já je ráno odvezu do školky a do družiny, než jedu do práce a on je pak po obědě nebo odpoledne vyzvedává. Spoustu věcí dělá jinak, než bych je dělala já, ale na to jsem si zvykla. Kdybych byla doma s dcerou já, asi bych jí oblékala víc do šatiček, česala culičky atd., ale muž takovéhle věci neřešil.“

Pavel: „S ničím, mohl jsem chodit na dva dny týdně do práce a díky prarodičům jsem měl i dostatek volného času pro sebe.“

Klára: „S ničím, někdy kromě starosti o děti nic dalšího nestihne (uklidit, uvařit), ale já to tak měla stejně, takže s tím tak nějak počítám, někdy prostě děti nemají svůj den a nic jiného se stihnout nedá.“

Luboš: „No vlastně jen s úřady. Při zahájení mojí rodičovský, celej ten proces byl dlouhej. Podával jsem žádost v prosinci a v lednu mi poslali dopis, že z nějakýho důvodu nejsem uvedený jako na rodičovský. Prostě mi ani nezavolali a to jsem se jich ptal, proč teda na mne mají telefon i e-mail a stejně se neozvou. Takže tohle bylo docela komplikovaný, pořád jsem s nima řešil nějaký problémy.“

Otázka č. 17 pro muže: S čím naopak problém na rodičovské dovolené nemáte?

Otázka č. 3 pro ženy: Čeho si na svém muži nejvíce ceníte, co myslíte, že zvládá opravdu bravurně na rodičovské dovolené?

Muži většinou uváděli, že problémy nemají s ničím, že vše zvládají. A to včetně domácích prací a výchovy. Ženy si jsou vědomy toho, že jsou muži klidnější a trpělivější. Tolik se nestresují a neřeší věci, které naopak ony považují za důležité. Díky tomu, že jsou více odvážní, naučí děti věci, které by maminky s nimi nedělaly. Obecně vedou děti k větší samostatnosti.

Svatopluk: „Všechno jsem zvládal.“

Zdena: „Nejvíce si cením jeho klidné a pragmatické povahy, u manžela není nic stres a nic nehoří...klidný způsob výchovy dceři prospěl. Dcera dostala i jiný pohled na to jak si hrát nebo jak „blbnout“ – tátové jsou přeci jen odvážnější.“

Kamila: „Cením si na něm, že je rodinný typ, že je s dětmi na rodičovské dovolené rád, z vlastního rozhodnutí (ne z nějakého např. ekonomického „musu“). Umí se skvěle věnovat dětem, hrát si s nimi. Na rozdíl ode mě zvládá dobře sociální izolaci, kterou rodičovská dovolená přináší. Je asi menší nervák, než jsem já, takže má s dětmi větší trpělivost. Umí si poradit takřka v jakékoliv situaci, tam, kde já začínám vyšilovat, on je stále v pohodě.“

Luboš: „Vaření a domácí práce zvládám v pohodě, žil jsem předtím sám, takže to nebyl problém. Jen teda to žehlení.“

Leona: „K péči o dceru zvládá uvařit a uklidit.“

Jan: „Starost o domácnost, výchova prcka to vše je bez problémů.“

Linda: „Je velmi zodpovědný, spořivý, pečlivý, pracovitý. Není nic, s čím by mi nepomohl. Dokonce i žehlí, ale musí být zhasnuto, aby ho nikdo neviděl. Nerozlišuje ženské a mužské práce. Naopak je schopný uklidit celý dům jen proto, abych se jim (manželovi a synovi) mohla po práci věnovat.“

Marek: „Mezi chlapama, že mi říkají „máma v sukni“ (smích). A to jsou takový narážky. Nebo to jsou takový ty starý lidi, který to nezažili, že chlap má podle nich chodit do práce a vydělávat prachy. Já mám ale lepší peníze teď, než kdybych byl zaměstnaný. Ale ti ostatní to neviděj.“

Lada: „V podstatě všechno, je mnohem klidnější než já, má víc trpělivosti a když je potřeba, dokáže i potrestat, což maminky tolik neumějí.“

Oto: „Neměl jsem problém s domácima pracema, s vařením ani přebalováním.“

Kristýna: „Že vůbec na rodičovskou dovolenou šel. S dětmi má úžasnou trpělivost, má s nima skvělý vztah. Zvládal se o syna perfektně postarat, uvařit, uklidit, chodil s ním

na plavání, na výtvarku... Nebyla to pro něj velká změna, s péčí o syna pomáhal od jeho narození. Mnohem více věcí nechával na synovi, než já. Já měla potřebu za syna všechno dělat. Syn byl pak mnohem samostatnější (po pár týdnech doma s tatínkem se uměl kompletně obléct, obout, přichystat si jídlo, atd.). Také bral více v potaz synův názor, já dělala všechno automaticky, brala jsem ho stále jako malé miminko. Například když mi přišlo, že je zima, tak jsem synovi rovnou narazila na hlavu čepici a oblékla mu bundu. Manžel se ho zeptal, jestli mu není zima, a když syn řekl, že ne, tak mu žádné další oblečení už nedával. Takže syn byl pak mnohem otužilejší.“

Otázka č. 18: Jak řešíte otázku kojení? Chodíte například za ženou do práce? Máte doma připravené odstříkané mléko nebo používáte sunar?

Ve třech případech otázku kojení nemuseli řešit vůbec. Nastoupili totiž na rodičovskou dovolenou v době, kdy dítě kojené již nebylo. V šesti dalších případech docházelo k tomu, že děti byly krmeny odstříkaným mlékem a následně sunarem. Pouze Michal jezdil s dítětem za manželkou do práce.

Michal: *„Když byly děti malé, za ženou jsme zajeli, teď už pochopitelně ne. Odstříkaný mléko jsme taky kdysi používali. Ale mám pocit, že spíš u starších dětí a pak jsme od týchle metody upustili.“*

Otázka č. 19: Jak se střídáte v péči o dítě? Po příchodu vaší ženy z práce máte „volno“?

Z uvedených odpovědí vyplynulo, že muži tráví čas s rodinou i po příchodu manželky. Pokud si chtějí zasportovat nebo zajít za kamarády, tak přebírá péči žena. Větší součinnosti je potřeba při větším počtu potomků. To se týká především koupání a ukládání ke spánku.

Michal: *„Máme oba částečný úvazek, takže i po práci a o víkendech se střídáme, nebo spíš doplňujeme. Většinou máme každé na starost některé děti.“*

Lukáš: *„U prvního dítěte jsem se po příchodu manželky domů mohl věnovat více sobě nebo pracovat. Teď se dvěma dětmi je potřeba větší součinnost. Například při společném koupání a ukládání dětí do postele.“*

Pavel: *„Když chci nebo potřebuju, tak mám volno, ale většinu času trávíme společně jako rodina.“*

Otázka č. 20: Pomáhá některý z vašich rodičů s chodem domácnosti? Například bydlí blízko vás a pravidelně hlídají děti, pomáhají s úklidem či vám přispívají finančně?

Zde většina mužů odpověděla tak, že rodiče fungují jako hlídací prarodiče. Finančně jsou rodiny soběstačné a pomoc nepotřebují. V mnoha případech si vnoučata berou na prázdniny. Občas jim samozřejmě koupí nějakou hračku a oblečení.

Ladislav: *„Jojo, máme výborný babičky. My teda nepotřebujem skoro vůbec hlídat. Potřebujem jenom tak dva, tři dny v měsíci. Tchýně bydlí v jižních Čechách a je ochotná přijet a ty dva dny nám pohlídat. A moje máma je ředitelka, takže ta má zase prázdniny, tak potom ze dvou měsíců byly děti celkem měsíc u mámy.“*

Michal: *„Bydlíme od nich daleko a na chod domácnosti nám nepřispívají. Ale často třeba koupí dětem něco na sebe nebo nějakou hračku, a taky si je berou o prázdninách.“*

Otázka č. 21: Máte pocit, že na tatínky na rodičovské dovolené se myslí stejně jako na maminky? Jsou ve vašem okolí akce pro tatínky s dětmi?

Muži odpověděli nejčastěji tak, že se podle nich nerozlišují akce pro tatínky nebo maminky s dětmi. Vždy se jedná o zábavu hlavně pro děti, takže je jedno, jaký rodič dítě doprovází. Nicméně nikdo žádné takové akce nezná. Zajímavý případ uvedl Lukáš. Postrádá jakékoliv prostory určené pro tatínky s dítětem.

Lukáš: *„Na otce, co se starají o děti nejen na rodičovské, se moc nemyslí. Dám příklad. Třeba takový přebalovací pult. Pokud není zřízena speciálně místnost, je většinou jen na dámských toaletách. Výjimkou je snad jen IKEA, tam jsou přebalovací pulty i na pánských toaletách. Otec na mateřské je zatím asi pořád výjimka, takže jsem nezaznamenal u nás v okolí nějakou akci vyloženě pro tatínky s dětmi.“*

Pozoruhodné byly také názory dvou mužů, kdy se muži straní ženskému kolektivu s dětmi, a že někteří stále kladou důraz na to, co si o jejich současném postavení myslí okolí.

Marek: *„Já si myslím, že to je všude stejný, ono je to jedno. Ale ti chlapi se bojejí jít do společnosti mezi ty další maminky s dětma. Jako já třeba přijdu na hřiště a tohleto jo a povídám si tam úplně v klidu, jo. Pak zjišťuju, že spousta mamin je samo, že je ten chlap opustil, že si našel jinou a tak jo.“*

Jan: „*Vůbec. Jsem tu unikát v okolí. Mám kamaráda, který se přiznal, že před lety přemýšlel, že půjde na mateřskou místo své přítelkyně, ale bál se reakce okolí.*“

Otázka č. 22: Scházíte se s dalšími tatínky, kteří jsou na rodičovské dovolené? Podnikáte společně výlety, hry s dětmi, chodíte na dětské hřiště, atd.?

Žádná setkání s dalšími tatínky neprobíhají. Ani jeden z respondentů takového muže ve svém okolí nemá. Setkávají se tak zejména s maminkami na dětských hřištích. Marek je toho názoru, že i když takoví tatínci v okolí jsou, tak se za svou roli stydí. Proto se žádné společné akce ani nekonají.

Marek: „*Nene, ono je jich strašně málo, protože chlapi, ti co to dělaj, se strašně styděj. Takže vůbec žádný akce.*“

Jaromír: „*O žádném jiném u nás nevím, takže se scházím s maminkami.*“

Otázka č. 23: Máte dostatek volného času? Čemu se ve svém volnu věnujete?

Z odpovědí bylo patrné, že svým zálibám se věnovat mohou, ale pouze ve chvíli, kdy péči převezme manželka, nebo prarodiče. Pak se nejčastěji věnují péči o dům. Sportovnější typy zajdou na fotbal nebo kolo. Třetina nepohrdne pivem s kamarády. Jeden tatínek uvedl, že prostor pro sebe má jen ve chvíli, kdy dítě spí.

Oto: „*Když dítě odpoledne na dvě hodiny usne, je to jediná chvíle, kdy člověk může vypnout, a nedělat vůbec nic.*“

V pravidelných časech se svým aktivitám věnuje z dotázaných mužů pouze Jan.

Jan: „*Mám. Věnuji se fotbalu. Každé úterý a pátek máme trénink a v sobotu zápas. Po zápase zajdu s klukama na pivo.*“

Luboš: „*No pak už s dvěma dětma toho volného času tolik není. Ale jo, když jsem si potřeboval něco zařídit nebo jít s chlapama na pivo tak jsem šel. Koničky moc nemám, starám se o barák, pracuju.*“

Otázka č. 24: Nemáte pocit, že o něco přicházíte, když jste na rodičovské dovolené?

Všichni bez rozdílu jsou spokojení a šťastní. Mohou to ostatním váhajícím tatínkům jenom vřele doporučit. Je to pro ně skvělá zkušenost a vůbec nemají pocit, že by o něco přicházeli. Pouze Luboš si stěžoval na určitý stereotyp a nutnost si občas popovídat

s dospělým člověkem. Automechanik Marek uvedl, že ztratil přehled o novinkách v automobilismu.

Luboš: *„Ne to si nemyslím. Jen prostě občas už jsem měl pocit, že je to dlouhý a potřeboval jsem mluvit s nějakým dospělým o normálních věcech.“*

Marek: *„Akorát jak jsem doma, tak ty auta, tak prostě ty novinky, informace o automobilismu co se dělají, takže o tohleto přicházím. Jinak o nic, jen o tyhle informace. Já třeba nevím, bych nějakou závadu hledal díky informacím deset minut tak takhle to hledám půl hodiny jo, takže takhle.“*

Otázka č. 25 pro muže: Co říká vaše rodina a okolí na to, že jste na rodičovské dovolené?

Otázka č. 6 pro ženy: Jak se k Vašemu rozhodnutí výměny rodičovských rolí staví rodina a nejbližší? S jakými reakcemi jste se ve svém okolí setkala?

Muži se většinou setkávají s pozitivními reakcemi. Pro starší generaci v jejich okolí je to však stále něco neobvyklého až nepřirozeného. Převažují ovšem dojmy jako chvála, obdiv a uznání.

Ženy uvedly, že okolí bývá překvapené až šokované. Většinou však v kladném slova smyslu. Některé mají zkušenosti s tím, že jsou lidmi považovány za špatné a krkavčí matky.

Lukáš: *„Spíše od starších mužů slýchám označení „táta-máma“. Jinak spíše asi uznání, že jsem s dětmi doma. V rodině se to nějak moc neřeší.“*

Kamila: *„Rodina to vzala, myslím, normálně. Jen někteří se divili, že se mi chce vracet do práce již tak brzy. Většinou velký údiv, protože to zas není tak obvyklé, vracet se do práce od dětí pod jeden rok. Dost častá byla otázka „Zda mi to není líto“, dost lidí si asi myslí, že volíme tento model z nějakého čistě ekonomického kalkulu (že do práce „musím“). Pak je většinou zajímavá, jak to doma manžel zvládá a v návaznosti na to asi i trochu tichá závist, protože to zvládá skvěle a v některých ohledech i lépe než já.“*

Pavel: *„Vzali to v pohodě, sice se ke mně občas donese nějaká chvála nebo údiv, ten většinou od chlapů. Jinak to nikdo nějak neřeší.“*

Klára: *„Po bližším vysvětlení, proč to tak děláme, s tím nemají problém, i když starší generace žijící na „vesnici“ se občas moc netváří. Nejbližší rodina a kamarádi to*

vzali bez problémů. Pár kamarádek se nad tím podivuje dodnes, mají mě pomalu za krkavčí matku, že jsem od dítěte šla do práce. Pár chlapů se zase pozastavovala nad tím, že doma zůstává muž, ale protože on v tom problém nevidí, tak se tím nenechal nijak rozhodit a tak to až tak neřeší.“

Oto: „Všichni byli překvapeni a neustále se ptali, co na to v práci.“

Kristýna: „Na začátku byli velmi překvapeni. Hlavně nejstarší generace měla problém to rozdýchat. Ale už si zvykli. Hlavně rodina byla velmi překvapena. Neustále se nás všichni ptali, co na to manželův zaměstnavatel, co na to řekne a jestli manžel kvůli tomu nepřijde o práci. Některé ženy si také myslí, že žena, která není se svými dětmi 3 roky doma, je horší matka, ale v našem okolí se takové moc nevyskytují. Několik kamarádů říkalo, že by také chtěli být s dětmi na rodičovské dovolené.“

Markéta: „Ani nevím. Nikdo nijak neprotestoval, nekritizoval. Mám dojem, že manžel spíš někdy sklízel něco jako obdiv, jak to zvládá. Opravdu si nevybavím víceméně žádné reakce. Největší údiv asi vzbuzuje to, že se nám podařilo získat dva částečné úvazky a tím péči sdílet. To je na Pelhřimovsku rarita. Je možné, že lidé to odsuzují, ale do očí neřeknou. Nevím, netrápím se tím.“

Jan: „Rodina nic neříká. Co ostatní, to nevím. Někdo si občas rejpne, že se celý den válím a že by chtěli taky na mateřskou. Nic si z toho nedělám.“

Linda: „Rodina byla v pohodě. Manžela znají a ví, jak je šikovný. Většina příbuzných a nejbližších neměla pochyb, nebo to aspoň tvrdili. A reakce? Šok, šok a šok. Do dnešního dne cizí lidi šokujeme. Můj manžel je o pět let mladší než já, hraje fotbal za místní klub, je to od pohledu „machýrek.“ Na první pohled by nikdo netipoval, že je na rodičovské dovolené.“

Kateřina: „Berou to jako fakt, jako naše rozhodnutí. Nezapomenu na reakci referentky z úřadu práce, když jsem šla poprvé žádat o rodičovský příspěvek. Ptala jsem se, jak máme vyplnit žádost, když půjde na rodičovskou manžel. Ona se na mě udiveně podívala a nechápavě se zeptala "A to jako proč?!"

Otázka č. 26: Co vnímáte jako pozitiva, největší přínosy na tom, že jste na rodičovské dovolené?

Muži mají nové, dosud nepoznané zkušenosti. Odpočinuli si od práce, čímž mají více času na rodinu. S tím logicky souvisí prohloubení vztahu se svými dětmi. Zjistili, co rodičovská dovolená vůbec obnáší, starost o domácnost a péči o dítě. Ladislav přirovnal rodičovskou dovolenou k malé vojně.

Ladislav: *„No určitě vzhledem k tomu že jsem třeba nebyl na vojně, protože jsem dostudoval v době, kdy jsem měl tam být. Takže tohle je taková malá vojna. A ten chlap si osahá, co dělá jinak ta ženská, víc jí chápe. Právě to je dobrý, že si to ten chlap vyzkouší.“*

Marek: *„Je to celý prostě jiný level, jiná zkušenost do života jo. Ale jako na druhou stranu chlap vidí co je to starání se, zkusí si tu druhou stránku a té své ženy si mnohem víc váží. Nevyčítá, jí že nezvládla uklidit a tak. Vidí to z té druhé strany, to vidím jako pozitiva.“*

Svatopluk: *„Díky výměně manželka nezhloupla stereotypem rodičovský. A to, že jsem se stal stoprocentní náplní dceřinýho dne. Byl jsem tam pořád pro ni a pozoroval jsem všechny ty drobnosti.“*

Otázka č. 27: Co vnímáte jako negativa na tom, že jste na rodičovské dovolené?

Negativních zkušeností mají velmi málo. Polovina dotázaných otců nevnímá dokonce žádná negativa. Dalších pět mužů uvedlo, že mezi negativa patří zejména stres, když se s dítětem chystají mimo domov. Nastávají i chvíle, kdy je toho na ně moc a nejraději by se otočili a odešli.

Ladislav: *„Manželka byla fixovaná na počítač kvůli práci, takže občas byl problém, že jsem tomu malýmu nemoh vysvětlit, že teď s ní být nemůže. Má kancelář v jednom našem pokoji, takže v tom bytě pořád vlastně byla. Ten problém je starat se o to dítě furt, a mít pořád náladu si hrát, to ta únava prostě.“*

Marek: *„Prostě jako taky mám někdy stav všechno to nechat teď a utéct. Ale to je prostě stresová situace, je toho moc v práci, dítě je nemocný a hodně se toho nahromadí jo. To trvá třeba půl hodiny prostě, nechte mě být a pak je to dobrý. Pak si člověk musí*

vzpomenout na to, co bylo, na zaměstnání a zjistí, že je rád, co dělá. Od kamarádů jsem slyšel, já jsem neviděl, jak dcera vyrůstá a tak. To mě se netýká. Akorát si neumím představit, jaký to bude, až půjde do školky, do školy, jaký to bude se zase vrátit do práce zase úplně na plno. Někoho poslouchat, udělej tohle, a tak.“

Michal: „Celkem nic. Někdy je teda problém něco zařídit ve městě, když má třeba auto manželka a já se tam vůbec nedostanu, prostě jen na skok a zrovna bych potřeboval aspoň tu hodinu. Ale to je, myslím, celkem prkotina.“

Otázka č. 28: Jak se k vašemu rozhodnutí staví vaše manželka?

U této otázky se otcové shodli na tom, že jejich manželky jsou rády, že svoji úlohu zvládají. Pouze jeden otec uvedl, že jeho žena měla zkraje obavy, zda se o vše dokáže postarat.

Jaromír: „Z počátku měla pochyby, jestli to zvládnou, ale pak byla spokojená.“

Michal: „Myslím, že je spíš ráda. Částečně s dětmi nadále je, zároveň ale není tak izolovaná v dětském světě.“

Lukáš: „Bylo to společné rozhodnutí a podle jejího názoru ví, že to doma s dětmi zvládneme, i když občas trochu po mém.“

Otázka č. 29: Berete rodičovskou dovolenou za „dovolenou“?

Muži ve většině případů nepovažují rodičovskou dovolenou za dovolenou. Musí být neustále k dispozici a hlídat dítě, aby se mu něco nepříhodilo. S názvem to podle nich nemá nic společného. Svatopluk ale uvedl, že si nemyslí, že je to tak hrozné. Katastrofické popisy žen na rodičovské dovolené považuje za přehnané.

Jaromír: „Ne, také správný název už je pouze rodičovská!“

Svatopluk: „Název tomu opravdu neodpovídá, ale rozhodně to není zas tak zlý, jak často ženy povídají. Samozřejmě záleží na tom, jak je dítě aktivní a jaký je jeho zdravotní stav.“

Zazněl také názor, že rodičovská je opravdu dovolená, ve které chybí pouze prostor na to, aby se mohl člověk věnovat sám sobě.

Oto: „Téměř neexistuje mít čas sám na sebe, ale celkově to považuji za dovolenou.“

Otázka č. 30: Máte jiný pohled na výchovu dítěte poté, co jste sám nastoupil na rodičovskou dovolenou?

Jelikož je to pro ně první zkušenost s výchovou dítěte a péčí o něj, tak se vše učí ve většině případů tak zvaně za pochodu. Řídí se vlastními intuicemi a zásadami, se kterými do výchovy vstupovali.

Marek: *„No zažívám to poprvý v životě a probíhá to úplně tak, jak jsem to chtěl. Dělán doma, užiju si toho prcka a dělám si to podle sebe.“*

Jan: *„Nemám. Je to naše první dítě, takže se taky všechno učíme. Rodičovská dovolená na to nemá vliv. Měl bych stejné zásady, i kdybych chodil do práce.“*

Luboš: *„Nic, co bych měnil, nějaký věci se člověk stejně učí za pochodu. Teď u druhýho třeba už něco neřešíme. Víme co mu je, co chce. Stejně záleží na povaze těch dětí. Naši jsou docela klidný, občas jako maj nějaký horší den, ale jsou celkem mírný.“*

Lukáš uvedl, že nastane někdy chvíle, kdy má člověk chuť to vzdát a mít od všeho pokoj. Jsou to ale krátké okamžiky, které brzy pominou a člověk se pak snaží zvládat určité situace o to lépe.

Lukáš: *„Spíše obecně, po narození prvního dítěte po setkání s realitou. Občas mám chuť výchovu vzdát a mít v daný okamžik klid, ale pořád pracuji na tom, být důslednější.“*

Otázka č. 31: Udělal byste ve výchově něco jinak, pokud byste mohl?

Respondenti uváděli, že by byli trpělivější, důslední a klidnější. Zásadnější změny by ale nedělali. Zajímavý je názor Marka, který uvedl, že díky jeho výchově je dítě průbojnější a nebojí se.

Marek: *„Na jednu stranu jako téhle mladší bych nic neměnil ale u první ano, protože když ji žena vychovávala, tak to bylo furt, bojím, bojím, tohle nemůžeš. Ta starší není taková průbojná jo, tam bych to změnil a tady prostě Báru nechávám lézt, ale hlídám ji.“*

Otázka č. 32 pro muže: Čím Vaši rodinu ovlivnila výměna rodičovských rolí?

Otázka č. 5 pro ženy: Čím Vaši rodinu ovlivnila výměna rodičovských rolí?

Záměrem otázky bylo zjistit, co rodiče vnímají za změny, které jim přinesly vyměněné role v rodině. Muži uváděli nejčastěji pevnější vztahy se svými dětmi a schopnost postarat se o domácnost. Někteří začali zvládat i vaření. Jeden tatínek

se zmínil, že se potomek stal tzv. „tatánkem“. Ženy se cítí díky svým mužům nahraditelné a na určitou dobu postradatelné. Mohou se tak věnovat své kariéře. V některých případech získají i více času na rodinu, pokud má žena možnost pracovat na částečný úvazek a stejně tak i její muž. Váží si více svého manžela za to, jak se o vše dokáže postarat.

Marek: *„Žena ví, že se o vše postarám, stává se, že žena jezdí jednou za měsíc na čtyři dny někam na kongres a že není problém. Takže žena může dělat částečně kariéru a že já to tady zvládnou s dětma.“*

Lada: *„Všechno se zklidnilo. Manžel přestal být vystresovaný z práce, užívá si děti a já jsem se zase mohla vrátit mezi lidi a přestat řešit jen záležitosti kolem miminek.“*

Michal: *„Těžko říct, jaká by naše rodina byla bez té výměny. Ale naučil jsem se vařit, aspoň trochu.“*

Markéta: *„Děti na mě nejsou tolik fixované, lépe přijímají i jiné pečující osoby. To usnadnilo jejich nástup do školky. S manželem sdílíme identickou zkušenost péče o děti a domácnost, takže si lépe rozumíme a umíme se podpořit. Jedeme v tom prostě spolu. Myslím, že to znamená i méně konfliktů. Mám jistotu, že když náhle vypadnu (nemoc, služební cesta), není to problém a doma všechno šlape – jsem nahraditelná a jsem za to ráda.“*

Svatopluk: *„Člověk pochopí to, když přijde z práce domu, tak se vlastně vrátil z „dovolené“. Po výměně si ten druhý uvědomuje, co to obnáší být na rodičovský.“*

Zdena: *„Každý víme jak to má ten druhý – vyměnili jsme si kůže.“*

Lukáš: *„Asi v tom, že syn je „tatánek.“*

Kamila: *„Děti mají určitě bližší vztah k tatínkovi, starší dítě je dokonce „tatánek“. Já si připadám spokojenější, když mohu chodit do práce, takže mám pak i víc energie na děti. Oba víme, co obnáší obě role – jak rodiče v domácnosti, tak živitele rodiny. Víme, že obě mají své klady a zápory, obě jsou svým způsobem náročné. Díky střídání na rodičovské se mi podařilo udržet si pro mě zajímavou práci u zaměstnavatele vstřícného k home office a pružné pracovní době. Což je celkově plus pro naši rodinu i do budoucna, až děti půjdou do školky.“*

Klára: „Že muž nemá problém dítě přebalit, nakrmit, byl od dětí poblínán, počůrán. Nerozděluje nic kolem dětí a domácnosti na ženskou a mužskou práci, není problém pro něj něco vyžehlit, uklidit atd. a za to si ho velice vážím. Také mi přijde, že má k dětem o hodně blíž a jejich vztah je daleko lepší.“

Luboš: „Jo tak to hlavně tím, že si nemůžeme ohledně výchovy s manželkou nic vyčítat. Každý jsme si to zkusili jednou a máme nějaký zkušenosti a tak. Jedeme v tom spolu, takže si nemůžeme proti sobě něco říkat.“

Linda: „Manžel vydělával cca stejně jako já. Na rozdíl ode mě měl však tři směnou pracovní dobu po 12 hodinových směnách. Zatím co já pracuji od pondělí do pátku a mám klouzavou pracovní dobu. Pracuji na Úřadu práce odboru hmotné nouze a v práci jsem v pondělí a ve středu od 8 do 5 hodin. Zbytek týdne si upravuji dle potřeby, ale klidně mohu jít domů v jednu odpoledne. Takže hlavní důvod byl čas, který sobě můžeme věnovat.“

Oto: „Nejvíce to asi ovlivnilo vztah, který mám se synkem. Naučil jsem ho spoustu věcí, vidím, jak se vyvíjí a celkově se mění.“

Kristýna: „Syn s manželem mají skvělý vztah. Řekla bych, že si díky tomu mnohem lépe rozumí. V našem případě mi přijde, že to přineslo samá pozitiva. Syn si užil i tatínka, manžel syna a já nevypadla z práce na tak dlouho, návrat pro mne nebyl tak těžký. Osobně si nedovedu představit se do práce vracet po šesti, sedmi letech doma. Také máme oba více pochopení pro toho druhého, nedochází u nás ke klasickým situacím, kdy žena nadává muži, že chodí domů neustále z práce pozdě a on jí nadává, proč je doma takový nepořádek, když je celý den doma. Syn si s manželem také užil jiný druh zábavy, než se mnou. Dělali více typicky klučičí věci, které mne třeba vůbec nenapadnou.“

Otázka č. 33 pro muže: Pokud byste měl možnost, šel byste znovu na rodičovskou dovolenou?

Otázka č. 7 pro ženy: Pokud byste se mohla znovu rozhodnout, změnila byste svoji pozici? Šla byste příště vy na rodičovskou dovolenou?

Všech deset otců uvedlo, že by na rodičovskou dovolenou nastoupilo klidně znovu. Tři na ni v nejbližší době nastoupí. Jeden tatínek je v současné době již s druhým dítětem na rodičovské dovolené. Většině dotázaných rodin vyhovovalo rozdělit celou rodičovskou dovolenou na dvě části tak, aby byl každý z rodičů jak v práci, tak i doma s dítětem. Díky tomu dochází k ideálnímu stavu, kdy nikdo z nich nestrádá po společnosti dospělých a pracovním nasazení. Zároveň nepřichází o první roky s dítětem.

Svatopluk: *„Ano, nebojím se toho. Je to super starat se o vlastní dítě. Mnohem víc se rodič s dítětem sblíží.“*

Zdena: *„Ideálně bych brala zase vystřídání, protože po téměř dvou letech doma jsem byla dost frustrovaná. Měla jsem pocit, že jsem jen „mamina“ odchod do práce ze mě udělal opět člověka.“*

Michal: *„Ano, šel bych znovu.“*

Markéta: *„Rodičovskou jsme sdíleli, já byla v práci 3 dny v týdnu, manžel 2 dny v týdnu. Považuji to takto za téměř ideální. V práci jsem si odpočinula od domova a udržela si své kompetence, profesní sebevědomí, dá se říci – kariéru. Přitom jsem si užila i raného dětství svých dětí, byla jsem s nimi 4 dny v týdnu. Co bych opravdu nechtěla, by bylo jít do práce na celý úvazek a aby byl manžel na RD výhradně on. To by mi bylo hrozně líto, že s dětmi nejsem.“*

Kristýna: *„Teď jsem doma s druhým dítětem a za týden se budeme opět s mužem na rodičovské střídat. Se synem jsem byla doma do jeho 21 měsíců, pak šel na rodičovskou manžel, po roce jsme se opět vystřídali, když jsem já nastupovala na mateřskou s dcerou. Teď jsem byla s dcerou 23 měsíců a manžel opět nastupuje na rodičovskou dovolenou na rok, kdy se bude starat o obě děti. Tento model nám vyhovuje. Pokud by někdy bylo třetí dítě, pravděpodobně (záleží na okolnostech) bychom to udělali stejně.“*

Otázka č. 34 pro muže: Chcete mi sdělit nějaké svoje myšlenky, názory, postřehy k danému tématu?

Otázka č. 8 pro ženy: Chcete mi sdělit nějaké svoje myšlenky, názory, postřehy k danému tématu?

Respondenti se mohli na závěr rozhovoru podělit o jakékoliv své názory a myšlenky k tématu. Muži rodičovskou dovolenou ostatním tatínkům doporučují. Jeden dokonce navrhuje povinnou rodičovskou pro muže. Ženy si cení toho, že jsou muži schopni je na sto procent zastoupit. Vnímají, že výměna má vliv na vztah otce a dítěte.

Jan: *„Každý chlap by si to na chvílku měl zkusit. Není to jen o tom pohlídat dítě, ale postarat se o celou domácnost a hlavně vychovávat. Je hrozně fajn pocit vědět, že se zvládnou postarat o dítě. Dobrá zkušenost do života. Vždycky se rozesměju, když na facebooku čtu komentý od ostatních tatínků, že zvládli přebalit, na hodinku pohlídat své dítě, či ho nakrmit a říkám si, jó ty si frajer.“*

Linda: *„Když byl syn ještě maličký, tak nebylo tak těžké od něj odcházet. Celý den ležel, spíkal, papal. Ale cca od jeho 3/4 roku je to pro mě daleko obtížnější. Stýská se mi. Bála jsem se, aby to nemělo nějaký negativní vliv na syna. Ale syn je naprosto ok. Navíc to velmi prospělo i manželovi, protože si uvědomuje, že se nejedná o rodičovskou dovolenou.“*

Jaromír: *„Z mého mužského pohledu ženy všechno moc emočně prožívají a jsou pak z toho celkově asi víc vystresované. Já se snažím všechno řešit racionálně a být nad věcí. Asi taky hodně záleží na tom, jak máte hyperaktivní a zvladatelné děti.“*

Marek: *„Doporučuju každému chlapovi, ať to zkusí! Stojí to za to, ale chce to při tom něco dělat. Nebýt jenom doma. Ať chlap vidí, že být s těma prckama je fakt těžký. Spoustu chlapů se toho ale bojí, neumí ani to dítě přebalit, když přijdou z práce domů.“*

Michal: *„Myslím, že učení je obousměrný proces, učí se vždycky i učitel i žák. Od těch dětí se dá získat strašně moc, hlavně toho, co jsme už přes zvládnutou rutinu potřebnou pro fungování mezi lidmi dávno zapomněli a skrze ně se to živě vrátí. Nevím, jak významnou roli tady hraje rodičovská, ale zisky od dětí jsou velký.“*

Markéta: „Překvapilo mě, když jsem se přistihla při jednom stereotypu – manžel by měl vydělávat více peněz, živit rodinu, mít lepší práci. Z toho jsem občas bývala podrážděná. Musela jsem si srovnat v hlavě, že on vlastně ani nemůže mít lepší a lépe placenou práci, když požaduje po zaměstnavateli flexibilitu a práci na zkrácený úvazek.“

Svatopluk: „Občas člověk přijde opravdu utahaný z práce a je rád, že je rád. Ale jinak je všechno ostatní dovolená jen ne rodičovská. Tím ale neříkám, že je to nějak hrozný. Dá se to vydržet. Rodičovská je podle mě hodně náročná na psychiku rodiče, hlavně pro prvorodiče. Kdybych šel znovu na rodičovskou, tak jsem lepší než poprvé, když se to člověk všechno teprve učí a objevuje.“

Zdena: „Výměna je určitě dobrá věc a dítě to posune a obohatí, ale musí k tomu být výjimečně schopný muž.“

Lukáš: „Myslím, že povinná rodičovská pro muže by byla prospěšná. Minimálně v tom, aby i někteří muži pochopili a zamysleli se, proč se to jmenuje rodičovská dovolená, když to dovolená vlastně ve smyslu slova dovolená není.“

Klára: „Myslím, že to má velký vliv na vztah otec-dítě, tatínek nemá problém s čímkoliv okolo dítěte (u jedné kamarádky měl manžel problém přebalit dítě, že je to nechutné), a mají spolu skvělý vztah.“

Oto: „Výměnu rodičů v péči o dítě vnímám jako přínos pro oba rodiče i pro děti, vede k hlubšímu vztahu mezi otcem a dětmi. Navíc pro matku musí být psychicky velmi náročné být tři roky víceméně jen s dětmi.“

Kristýna: „Vystřídat se na rodičovské nám připadá jako skvělá možnost, ale jen díky tomu, že máme s manželem přibližně stejně vysoké platy, tudíž si to můžeme dovolit. Kdybych vydělávala např. 10 000 Kč měsíčně, tak si to dovolit nemůžeme a tudíž bychom o tom ani neuvažovali. Pak mne ještě napadla jedna věc, kterou oceňuji na výměně rolí. A to, že díky tomu vím, že mne manžel dokáže ve všem plně zastat. Je to pro mne důležité proto, že vím, že kdyby se se mnou cokoliv stalo, tak se o děti perfektně postará.“

5.2 Kvantitativní výzkum – dotazníkové šetření

Kvantitativní výzkum byl realizován pomocí techniky dotazníkového šetření. Dotazníky byly vyplňovány v průběhu 14 dnů prostřednictvím webových stránek vyplnto.cz. Zúčastnilo se jej 238 respondentů, 76 mužů a 162 žen.

Dotazník se skládal z 22 otázek. Před vyplněním dotazníku byli respondenti v úvodní části seznámeni s tématem diplomové práce a požádáni o zapojení se do výzkumu. Byla jim zajištěna anonymita a poděkováno za ochotu a čas.

V následující podkapitole jsou analyzována data získaná z výzkumu. Jedná se o názory české veřejnosti na rodičovskou dovolenou, kterou mohou čerpat i muži. Pro lepší orientaci jsou použity tabulky a grafy. U některých otázek je lze dohledat v příloze. Výsledky jsou zaokrouhleny na celá čísla.

5.2.1 Analýza dotazníku

Otázka č. 1: Vaše pohlaví?

Dotazníkového šetření se zúčastnilo 162 žen a 76 mužů z České republiky.

Otázka č. 2: Kolik je Vám let?

Necelá polovina dotazovaných byla ve věku do 25 let. V produktivním věku od 26 do 59 let byl každý druhý respondent. Zbýlých 10 respondentů bylo starších 60 let, toto číslo tvoří pouze menšina

Otázka č. 3: Kolik máte dětí?

Více jak 60 % dotázaných nemá zatím žádné dítě, což souvisí s věkovou strukturou. Nejčastější počet dětí respondentů je 1 nebo 2 děti. Pouze 13 osob má 3 a více dětí.

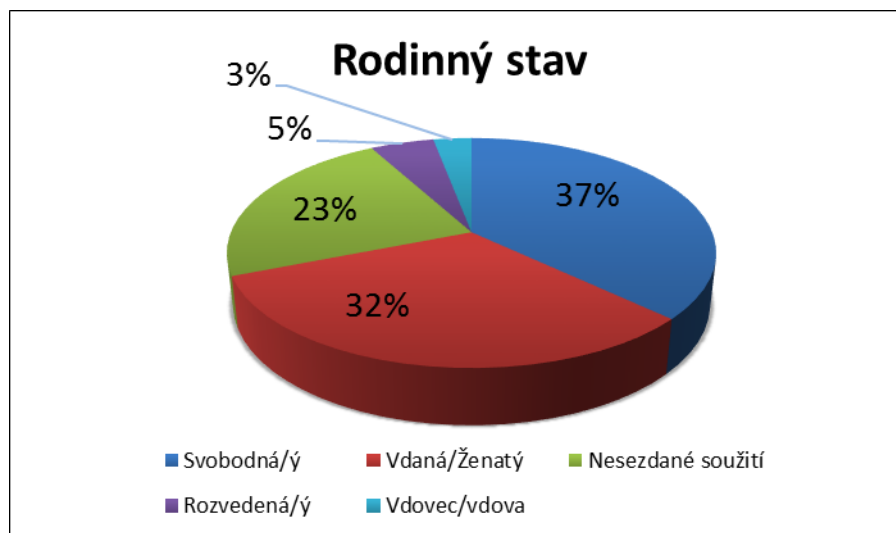
Otázka č. 4: Čím se živíte?

Polovina informátorů je v zaměstnaneckém vztahu nebo osobně podnikají. Více jak třetina zúčastněných studuje, případně si přivydělává při studiu. Přímou na rodičovské dovolené se aktuálně nachází 18 osob. Zbýlých 16 dotázaných pobírá nějakou formou důchodu nebo je momentálně bez práce.

Otázka č. 5: Jaký je Váš rodinný stav?

V grafu 1 je zobrazen rodinný stav respondentů

Graf 1: Rodinný stav

Zdroj: Vlastní zpracování

Jedna třetina respondentů je svobodných a druhá třetina žije v manželském svazku. K otázce rodinného stavu uvedlo zbylých 31 % informátorů také nesezdané soužití, rozvedená/ý či vdovec/ vdova.

Otázka č. 6: Vaše nejvyšší dosažené vzdělání

Pouze základního vzdělání dosáhlo 22 respondentů. Téměř 50 % zúčastněných je vyučeno v oboru nebo má dostudovanou střední školu s maturitou. Vysokoškolský titul vlastní skoro každý druhý z celkového počtu dotázaných.

Otázka č. 7: Jaký je počet obyvatel obce/města, kde žijete?

Pouze každý pátý respondent žije ve vesnici nebo menším městě do 10 000 obyvatel. Více jak třetina lidí obývá města do jednoho milionu obyvatel. Zbývajících 43 % žije ve velkoměstě.

Otázka č. 8: Víte, že od 1. 1. 2001 mají muži možnost jít na rodičovskou dovolenou?

Graf 2 zobrazuje, kolik respondentů ví, že muži mohou od roku 2001 čerpat rodičovskou dovolenou.

Graf 2: Znalost o rodičovské dovolené mužů

Zdroj: Vlastní zpracování

Z grafu je patrné, že veřejnost je dobře informovaná o možnosti čerpání rodičovské dovolené muži. Pouze 30 respondentů o této skutečnosti nevědělo.

Otázka č. 9: Souhlasíte se zavedením rodičovské dovolené pro muže?

Naprostá většina dotázaných souhlasí se zavedením rodičovské dovolené pro muže. Pouze 15 osob se vyjádřilo proti.

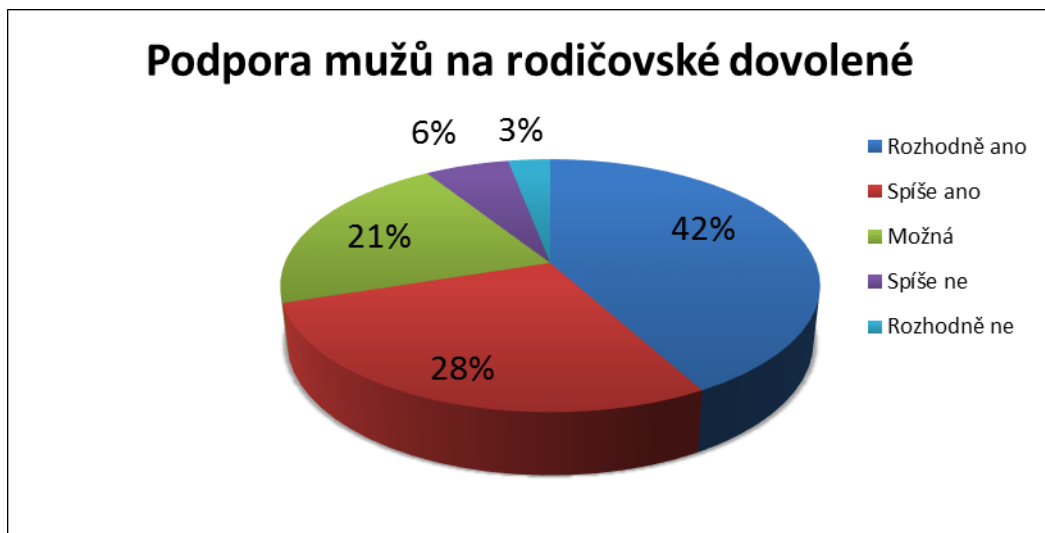
Otázka č. 10: Máte ve svém okolí muže, který je, byl nebo bude na rodičovské dovolené?

Dva ze tří lidí neznají žádného muže, který by zastupoval svoji partnerku v rodičovských povinnostech. Pouze 86 oslovených uvedlo, že někoho takového ve svém okolí mají.

Otázka č. 11: Podpořil/a byste muže ve svém okolí, který by přemýšlel o rodičovské dovolené?

Následující graf zobrazuje, kolik procent respondentů by podpořilo/nepodpořilo muže ze svého okolí, který by se rozhodoval, zda má jít na rodičovskou dovolenou.

Graf 3: Podpora mužů na rodičovské dovolené

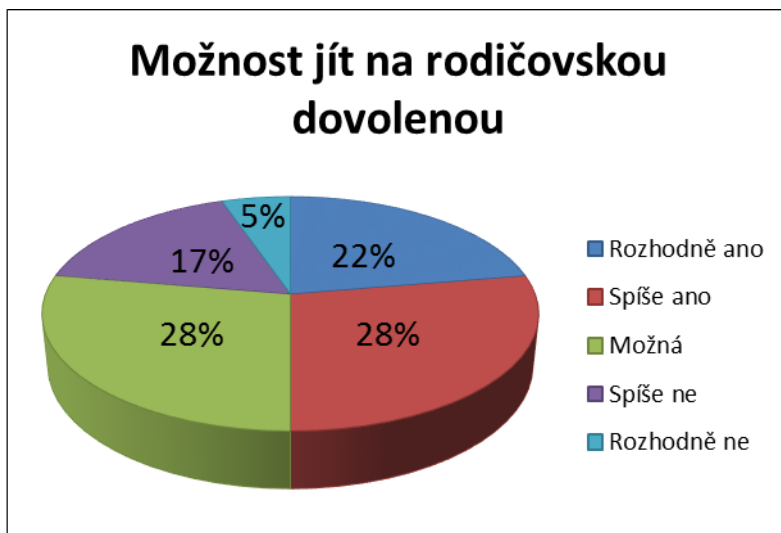
Zdroj: Vlastní zpracování

Muže, který přemýšlí o rodičovské dovolené, by podpořili téměř tři ze čtyř oslovených. Pouze nepatrná část dotázaných by takového muže rozhodně nepodpořila. Pětina osob si není jistá, jak by se zachovala.

Otázka č. 12: Pokud byste měl možnost jít na rodičovskou dovolenou, souhlasil byste s touto možností?

Následující graf uvádí, jakou možnost by muži volili při rozhodování, pokud by měli jít sami na rodičovskou dovolenou.

Graf 4: Možnost jít na rodičovskou dovolenou

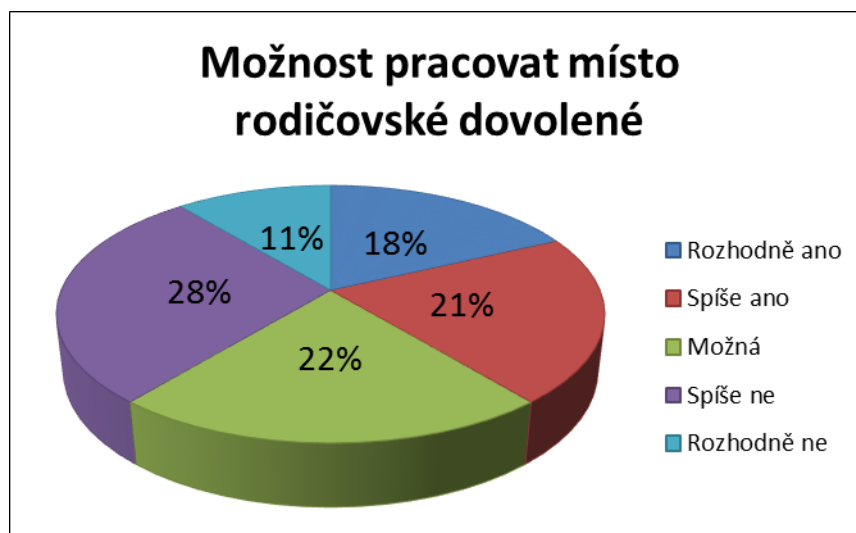
Zdroj: Vlastní zpracování

Polovina mužů se rodičovské dovolené nebrání. Pouze 4 muži to rozhodně odmítají a necelá třetina se nedokázala rozhodnout.

Otázka č. 13: Pokud byste měla možnost zůstat v práci a muž by šel na rodičovskou dovolenou, souhlasila byste s touto možností?

V grafu 5 je zobrazeno, jak by se rozhodovaly ženy, pokud by měly možnost chodit do práce a nebýt na rodičovské dovolené.

Graf 5: Možnost pracovat místo rodičovské dovolené

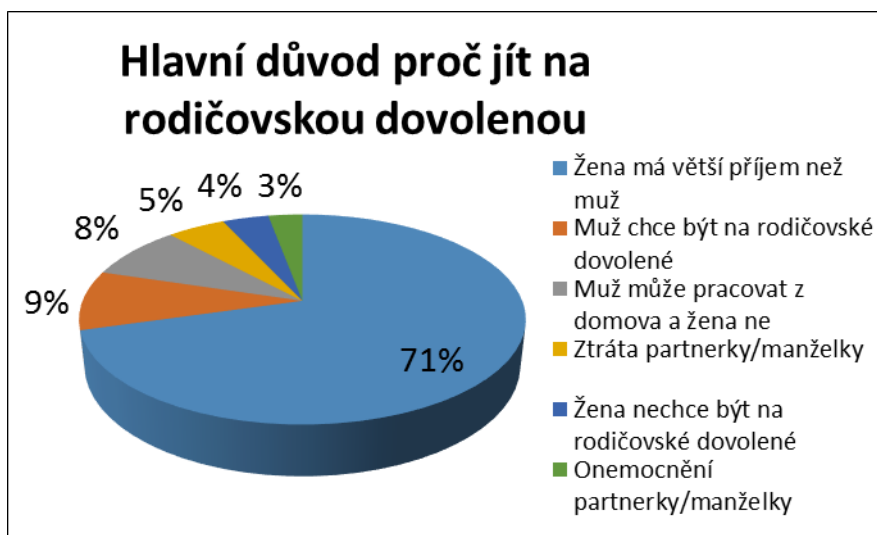
Zdroj: Vlastní zpracování

Více jak třetina žen by dokázala dát práci přednost před aktivní rodičovskou dovolenou. Stejně procento žen si to ovšem představit nedokáže. Posledních 35 žen se nedokázalo přiklonit k žádné variantě.

Otázka č. 14: Jaký je podle Vás hlavní důvod, pokud se muž rozhodne jít na rodičovskou dovolenou?

Graf 6 uvádí, jaké důvody podle respondentů vedou k tomu, že muži odcházejí na rodičovskou dovolenou.

Graf 6: Hlavní důvod proč jít na rodičovskou dovolenou

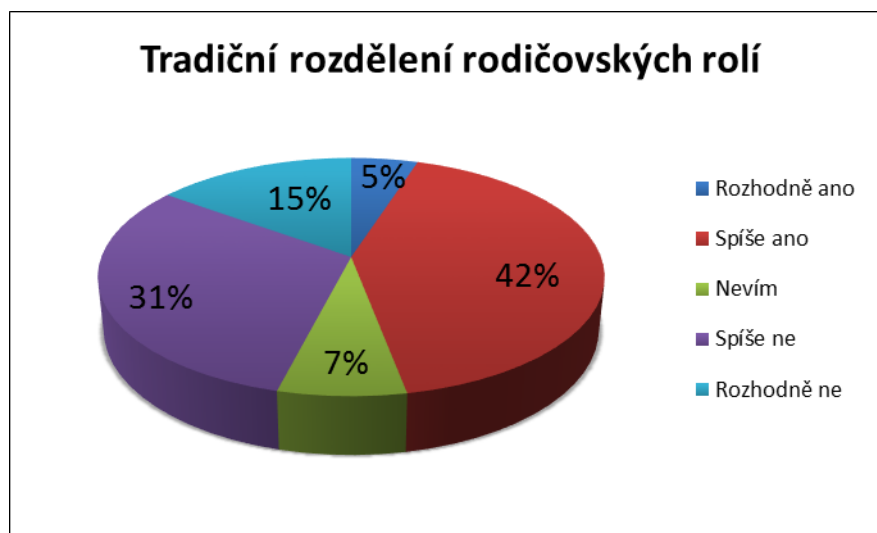
Zdroj: Vlastní zpracování

Nejčastějším důvodem nástupu muže na rodičovskou dovolenou je podle respondentů to, že žena má vyšší příjem než muž. Takto odpovědělo 169 respondentů (71 %). Dalšími dvěma nejčastěji zastoupenými důvody bylo přání mužů být na rodičovské dovolené nebo možnost pracovat z domova.

Otázka č. 15: Jste zastáncem/zastánkyní, tradičního rozdělení mužských a ženských rolí v rodině?

Graf 7 znázorňuje názory respondentů k tradičnímu rozdělení rodičovských rolí.

Graf 7: Tradiční rozdělení rodičovských rolí

Zdroj: Vlastní zpracování

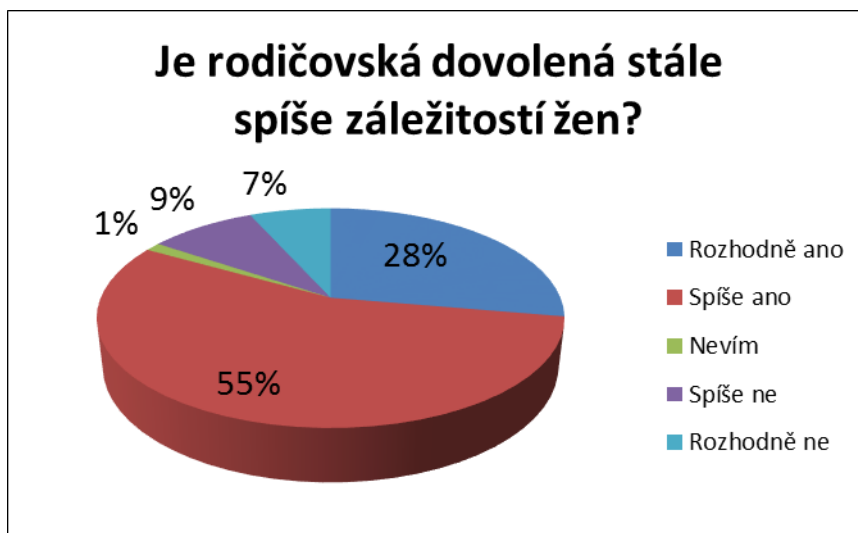
Odpůrců i zastánců tradičního rozdělení rodičovských rolí je téměř stejný počet.

Pouze 17 dotázaných se nerozhodlo ani pro jednu variantu.

Otázka č. 16: Myslíte si, že rodičovská dovolená je stále spíše záležitostí žen?

Následující graf představuje, jestli respondenti vnímají rodičovskou dovolenou stále jen za záležitost žen či nikoli.

Graf 8: Je rodičovská dovolená stále spíše záležitostí žen?

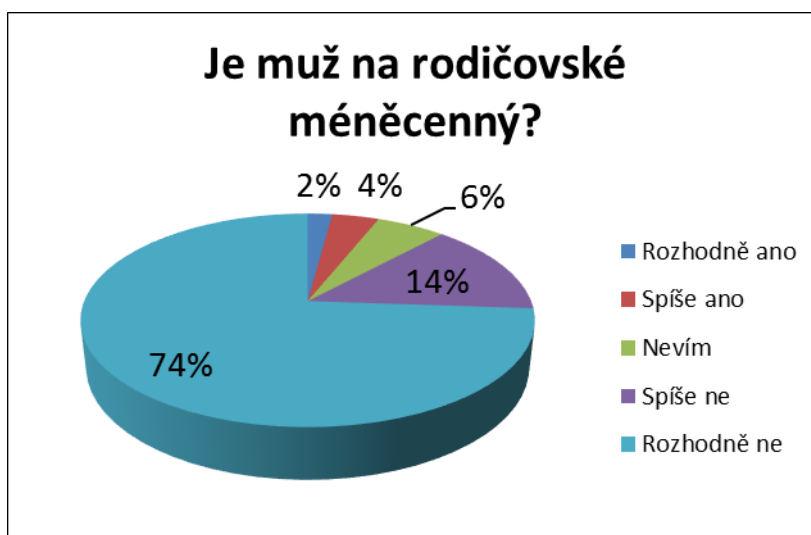
Zdroj: Vlastní zpracování

Drtivá většina dotázaných považuje rodičovskou dovolenou stále spíše jako záležitost žen. Pouze 37 respondentů nepřisuzuje tuto roli pouze ženám.

Otázka č. 17: Myslíte si, že muž, který je na rodičovské dovolené, je pokládán za pozoruhodného, podivného, atd.?

Následující graf ukazuje, kolik respondentů považuje muže na rodičovské dovolené za podivné osoby. A uvádí podíl těch, kteří jsou toho názoru, že takový muž není vůbec méněcenný.

Graf 9: Je muž na rodičovské dovolené méněcenný?

Zdroj: Vlastní zpracování

Tři ze čtyř osob zastává názor, že muž na rodičovské dovolené není nijak zvláštní či zženštilý. Pouze 39 lidí nahlíží na muže na rodičovské dovolené jako na méněcenné.

Otázka č. 18: Myslíte si, že muž na rodičovské dovolené, může být stejně dobrý pečovatel jako žena?

Celé tři čtvrtiny odpovídajících považuje muže za stejně dobré pečovatele jako ženy. Pouze 7 respondentů mělo radikální názor a uznává pouze ženy jako nejlepší pečovatelky.

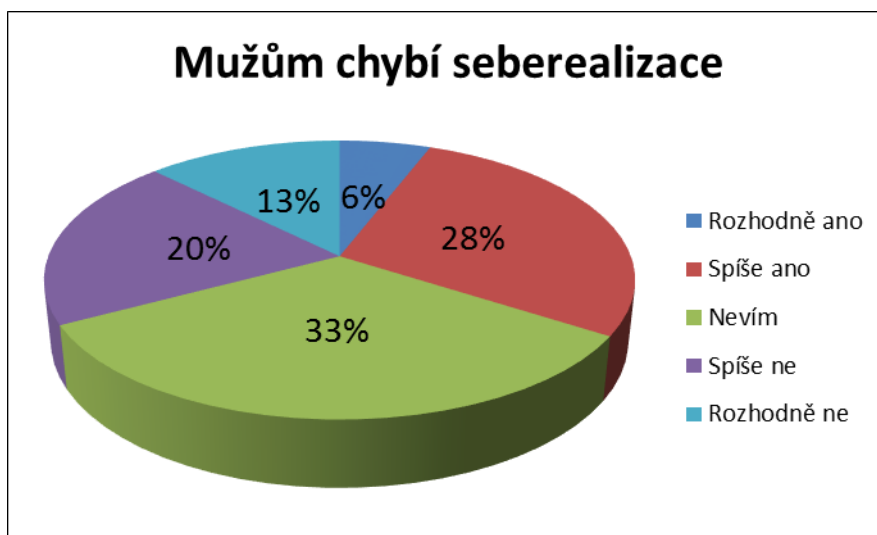
Otázka č. 19: Myslíte si, že muž může mít lepší vztah ke svému dítěti, pokud je na rodičovské dovolené?

Více než dvě třetiny respondentů si myslí, že muži díky rodičovské dovolené získají lepší vztah ke svým dětem. Tento názor nesdílí 16 lidí.

Otázka č. 20: Domníváte se, že mužům na rodičovské dovolené chybí např.: seberealizace, svoboda, kamarádi, koníčky atd.?

V grafu 10 je zobrazeno, kolik respondentů si myslí, že mužům na rodičovské dovolené chybí vlastní zájmy a seberealizace.

Graf 10: Mužům chybí seberealizace

Zdroj: Vlastní zpracování

U této otázky jsou názory značně rozpolcené. Třetina lidí souhlasí s tím, že mužům chybí na rodičovské dovolené seberealizace. Naopak další třetina osob si toto nemyslí. Každý třetí dotázaný se k tomu nedokázal vyjádřit.

Otázka č. 21: Umí podle Vás muž „skloubit“ své povinnosti na rodičovské dovolené se zábavou, seberealizací či koníčky lépe než žena?

Čtvrtina oslovených se přiklání k názoru, že muži na rodičovské dovolené dokážou zorganizovat své povinnosti lépe než ženy. Téměř každý druhý respondent nedokázal zaujmout žádné stanovisko k této otázce. Zbýlých 30 % se domnívá, že rodičovská dovolená mužům nijak nepomůže při skloubení každodenních úkonů.

Otázka č. 22: Domníváte se, že mužům na rodičovské dovolené chybí vlastní příjem?

Každý druhý dotázaný se domnívá, že muži během rodičovské dovolené postrádají vlastní příjem. 43 osob tento názor nesdílí, ale 73 osob si není vůbec jistých, jestli mužům příjem chybí či nikoli.

6 Zhodnocení výsledků kvalitativního a kvantitativního výzkumu

Kvalitativní výzkum byl realizován pomocí polostrukturovaných rozhovorů s deseti tatínky na rodičovské dovolené ve věku 27 – 40 let. Většina z nich má středoškolské vzdělání a tři muži mají vzdělání vysokoškolské. Na rodičovské dovolené se starají o jedno dítě. Pouze jeden otec, má v péči děti dvě. Důvodem nástupu na rodičovskou dovolenou byla u většiny ekonomická situace. Rodina má díky výměně rolí měsíční příjem v průměru 45 000 Kč. A to včetně rodičovského příspěvku. K rozhodnutí prohodit si úlohy, došlo vždy během velmi krátké doby. Většinou se jednalo o spontánní rozhodnutí a někdy měli partneři jasno již před narozením či početím dítěte. Muži rozhodně nemají pocit, že by o něco přicházeli. Zajímavé je, že ani jeden z nich nemá v okolí žádného dalšího tatínka, který by byl na rodičovské dovolené. Někteří kamarádi se jim přiznali, že o této možnosti přemýšleli. Jenomže měli strach z reakcí okolí a proto od ní ustoupili. Přátelé a rodina se většinou stavěli k výměně rolí kladně. Pouze starší generace, která vyrůstala v době, kdy tato možnost nebyla reálná, měla problém zvyknout si na to, že je doma s dítětem muž. Většinou občas pomůžou s hlídáním prarodiče. V jednom případě se jedná o pravidelnou pomoc dvakrát týdně, aby muž mohl chodit do práce. Je zřejmé, že některé rodiny by se bez pomoci svých rodičů neobešly. Díky občasnému hlídání, mají otcové čas sami na sebe a mohou se tak věnovat kromě rodiny i svým zálibám a přátelům.

Výzkumná otázka: „**Jak ovlivňuje fungování rodiny novodobá výměna rodičovských rolí**“.

Výměna rolí ovlivňuje fungování každé rodiny jiným způsobem. Respondenti se ale shodli na tom, že si díky tomu dokázali se svým potomkem **vytvořit velmi silné pouto**. Muži se dokáží více vcítit do potřeb a přání dítěte. **Děti** jsou díky otcovské výchově **průbojnější a odvážnější**. V jedné z rodin nastala situace, kdy se syn stal „tatánkem“. Lpí tedy více na otcově přítomnosti. Muži si díky výměně vyzkoušeli, co **obnáší celková péče o domácnost a výchovu dětí**. Někteří to zvládali bez problémů, naučili se i vařit. Nemají problém s typicky ženskými činnostmi, jako je například žehlení. V partnerském vztahu se umí **lépe podpořit a vážit si jeden druhého** za to, co každý pro rodinu dělá. Všech deset mužů uvedlo, že pokud by měli možnost jít znovu na rodičovskou dovolenou,

určitě by ji využili. Z názorů žen je patrné, že rodinu ovlivnila výměna rodičovských rolí zejména v tom, že jejich **muži dokáží zastat veškeré činnosti**. A ženy tak vědí, že jsou **nahraditelné**. Mohou se vrátit dříve do práce a neztratit tak kontakt s okolím. Udrží si tak zajímavou a dobře ohodnocenou práci. Také samy vnímají, že **mají více energie** pro rodinu.

Výzkumná podotázka č. 1: „**Jaká jsou získaná pozitiva otců na rodičovské dovolené?**“

Tím, že muži nastoupili na rodičovskou dovolenou, mnoho získali. Nejvíce je během rodičovské dovolené naplňuje to, že **vidí, jak děti vyrůstají a mění se. Vztah**, který mezi nimi vzniká, je **jedinečný** a otcové si toho velmi váží. Získali velmi **cenné zkušenosti**, naučili se miminko přebalovat, krmit, koupat, atd. Někteří z nich zvládají kromě domácích prací i vaření. Se svými dětmi **podnikají spousty aktivit. Rodičovskou dovolenou zásadně nepovažují za dovolenou**. Někteří z nich uvedli, že si odpočinou od své práce. Muži si vyzkoušeli roli, kterou jinak vykonává jejich žena, získali tím tak větší **náhled**.

Výzkumná podotázka č. 2: „**Jaká jsou získaná negativa otců na rodičovské dovolené?**“

Polovina mužů žádná negativa v rámci výkonu rodičovské dovolené nevedla. Nic je neomezovalo a byli spokojení. Zbýlých pět mužů uvedlo potřebu odejít za svými vrstevníky a **opustit tak alespoň na chvíli dětský svět** a věnovat se jiným činnostem. Zejména zkraje rodičovské dovolené **nezvládali naplánovat režim na celý den**. Občas docházelo ke **stresovým situacím**, když měli děti kamkoliv vypravit. Část mužů uvedla, že **neměli pro sebe dostatek volného času**.

Výzkumná podotázka č. 3: „**Jaký pohled na výchovu dětí mají muži v rámci absolvování rodičovské dovolené?**“

Více než polovina mužů získávala teprve na rodičovské dovolené první zkušenosti s výchovou dítěte. Proto se řídili většinou jen intuicí. Jejich osobní pocity byli takové, že se sami museli při výchově naučit **důslednosti a trpělivosti**. Výjimku tvořili dva muži, kteří **měli už představu**, jak chtějí děti vychovávat. **Rodičovská dovolená není podle**

mužů dovolená, a proto také někdy nastaly chvíle, kdy chtěli mít klid a předat dítě manželce.

Výzkumná podotázka č. 4: „**Jak se k aktivnímu otcovství svých mužů staví ženy?**“

Ženy se k aktivnímu otcovství svých mužů staví **velmi kladně**. Jen v jednom případě měla žena obavy, zda to její manžel zvládne. Podle reakcí žen to muži zvládají opravdu bravurně. Jsou schopni postarat se o děti a v rámci možností i o domácnost. Vystupují v určitých situacích klidněji a rozvázněji než ženy a **nejsou tolik ve stresu**. Díky mužské **odvážnější povaze** dělají s dětmi činnosti, které by ženy ani nenapadly. S tatínky jsou děti kolikrát samostatnější a tento přístup je pro ně velmi obohacující i do budoucna. Podle žen mají muži **problém dodržovat určitý režim dne**. Nemají nastavené časy na spánek a jídlo, které by ženy pro děti měly určené. Ve svém okolí se setkávají spíše s kladnými reakcemi, ale některé mají zkušenost s tím, že je kamarádky či kolegyně nazvaly **špatnou či krkavčí matkou**. Mají ale pocit, že je to pouze ze závisti. Zajímavé je, že ve většině případů mají tento negativní postoj samy ženy. Od mužů slýchávaly jen pozitivní reakce. To, že si v rodině vymění role alespoň na část rodičovské dovolené, **vyhovuje oběma partnerům**. Váží si o to více jeden druhého a mohou se dětem věnovat oba stejnou dobu.

V rámci dotazníkového šetření byli oslovení respondenti rozděleni do sedmi věkových skupin, z čehož byla nejpočetnější věková skupina 21 – 25 let v počtu 83 respondentů. Dotazník vyplnilo 76 mužů a 162 žen. Většina respondentů má vysokoškolské vzdělání či střední školu s maturitou. Z hlediska rodinného stavu bylo nejvíce svobodných, tuto možnost uvedlo 89 respondentů. Druhou nejpočetnější skupinu tvořili ženy a muži ve svazku manželském. Těch bylo celkem 75. Necelá polovina respondentů je zaměstnaných a další větší skupinu tvoří pracující a studující zároveň. Znalost o rodičovské dovolené, kterou od roku 2001 smí čerpat i muži, uvedlo 208 dotázaných. Pouze 30 respondentů o této možnosti nevědělo. Se zavedením rodičovské dovolené souhlasí naprostá většina informátorů. Jen 15 z dotázaných se vyslovilo proti. Muže, který je na rodičovské dovolené, má ve svém okolí necelá třetina informátorů a takového muže by podpořilo celkem 167 respondentů. Na otázku, která byla určena pouze mužům, zda by sami šli na rodičovskou dovolenou, jich polovina odpověděla,

že ano. S tím, že by ženy pracovaly a muži by se starali o děti, souhlasilo 63 žen, naopak dalších 64 žen by na tuto možnost nepřistoupilo. Je zřejmé, že se v současné době postoj žen mění a ony samy chtějí, aby si i muži vyzkoušeli celodenní péči o potomka a domácnost. Zároveň se snaží o to udržet si pozici na pracovním trhu a být mezi lidmi, nejen v dětském světě.

Jako nejčastější důvod odchodu mužů na rodičovskou dovolenou uvedlo 169 respondentů to, že žena má vyšší příjem než muž. Finanční hledisko je tedy vždy na prvním místě. Pokud by měly ženy stejně vysoké platy jako muži, tak by mužů na rodičovské dovolené jistě přibylo. S tím souvisí také další dvě otázky. První se týká toho, zda je rodičovská dovolená stále více ženskou záležitostí. Souhlas vyjádřilo 198 respondentů. Druhá otázka se zabývala tím, zda je veřejnost nakloněna spíše tradičnímu rozdělení mužských a ženských rolí v rodině. Přesvědčených zastánců je 111. Z výzkumu je patrné, že je polovina respondentů nakloněna pro tradiční uspořádání. Polovina s tímto postojem nesouhlasí. Veřejnost pohlíží na muže, kteří jsou na rodičovské dovolené, spíše jako na obdivuhodné a chvályhodné osoby. S tímto názorem se ztotožňuje 211 respondentů. Muži jsou považováni za stejně dobré pečovatele, jako jsou ženy. Myslí si to celkem 182 respondentů. Podobně je tomu i u otázky, zda má muž díky rodičovské dovolené lepší a pevnější vztah se svým dítětem. Kladně se vyjádřila více než polovina dotázaných. Třetina informátorů si ale myslí, že mužům musí chybět kamarádi, vlastní zájmy a seberealizace. Druhá třetina respondentů s tím nesouhlasí. Zbytek respondentů se nepřiklání ani k jedné z variant. Hodně podobné výsledky byly u otázky, zda muži umí skloubit veškeré povinnosti na rodičovské dovolené lépe než ženy. O tom, že to muži zvládají lépe, je přesvědčeno 63 respondentů a opačného názoru je 71 respondentů. U těchto dvou otázek je pozoruhodné, že skoro polovina respondentů si nebyla s odpovědí jista a zvolili tak možnost nevím. Že muži postrádají v rámci rodičovské dovolené vlastní příjem je přesvědčeno 122 respondentů.

Výzkumná podotázka č. 5: „**Jaké jsou názory české společnosti na problematiku mužů na rodičovské dovolené?**“ Z výzkumu je patrné, že společnost se mužů na rodičovské dovolené zastává a obdivuje je. Na druhou stranu je většina respondentů stále nakloněna tradičnímu rozdělení mužských a ženských rolí v rodině a samotná rodičovská dovolená je stále považována hlavně za záležitost žen. Překvapivé jsou

výsledky, kdy polovina mužů uvedla, že pokud by měli možnost účastnit se rodičovské dovolené, tak by ji využili. Podobně jsou na tom i výsledky žen, u kterých by polovina zvolila možnost zůstat v práci a ne být na rodičovské dovolené. Je samozřejmě individuální, jak dlouho by muži chtěli být na rodičovské dovolené a ženy v práci místo péče o potomka.

Před zahájením výzkumu byly na základě kvantitativního výzkumu sestaveny tři hypotézy.

Hypotéza č. 1: Rodičovská dovolená je stále více záležitostí žen, než mužů.

Důvodem k zařazení této hypotézy byla snaha zjistit, zda si veřejnost myslí, že rodičovská dovolená náleží stále více ženám, než mužům. S tímto názorem souhlasí 198 respondentů z celkového počtu 238 respondentů. Většina respondentů tak vnímá rodičovskou dovolenou stále jako ženskou záležitost. Pojetí o tradičním rozdělení rodičovských rolí je podobné minulosti, kdy se ženy starají o domácnost a rodinu, zatímco muži jsou živitelé rodin. Každopádně je třeba zmínit, že se v posledních letech přístup mužů k rodičovství velmi změnil. Více pomáhají s domácností i výchovou. Stále ale převažuje podíl žen na rodičovské dovolené. **Hypotéza je potvrzena.**

Hypotéza č. 2: Nejčastějším důvodem odchodu mužů na rodičovskou dovolenou je vyšší příjem ženy.

Po vyhodnocení výsledků dotazníkového šetření vyšlo najevo, že většina respondentů vnímá jako nejčastější důvod odchodu muže na rodičovskou dovolenou to, že žena má vyšší příjem, než muž. S tímto důvodem souhlasilo 169 respondentů. Vzhledem k faktu, že ženy mají ve většině případů nižší příjmy než muži, nemohou možnost výměny rodičovských rolí využít. I když o to měli oba rodiče zájem. **Hypotéza je potvrzena.**

Hypotéza č. 3: Veřejnost nahlíží na muže na rodičovské dovolené jako na pozoruhodné osoby.

Většina dotazovaných nevnímá muže, kteří jsou na rodičovské dovolené za extrémní či zženštilé osoby. Takto se vyjádřilo 211 respondentů. Pouze 13 dotázaných si myslí, že jsou tito muži méněcenní. Z výzkumu tedy vyplývá, že v dnešní době je na tyto muže nahlíženo jako na mimořádné osoby ale v kladném slova smyslu. Dokonce bývají naopak obdivováni. Zejména ženy tuto činnost velmi oceňují. **Hypotéza je vyvrácena.**

7 Závěr

Diplomová práce pojednává o mužích na rodičovské dovolené v České republice. Tatínek pečujících celodenně o svého potomka je stále málo. Nicméně v porovnání s rokem 2001 se do roku 2015 jejich podíl více než zdvojnásobil. Aktivní otcovství je v současné době podporováno různými organizacemi, akcemi a projekty. Veškeré tyto činnosti je potřeba pořádat i v budoucnu. Informace se tak dostanou do podvědomí každého člověka. Lidé budou znát své možnosti, které mohou po narození dítěte využít. Načerpají nové zkušenosti, schopnosti a získají nové zážitky. Část veřejnosti by tak nemusela odsuzovat matky, které místo péče o dítě pracují. Určité předsudky by mohly být překonány a zejména muži by ztratili ostych účastnit se rodičovské dovolené.

V teoretické části bylo cílem přiblížit legislativní normy o rodičovské a mateřské dovolené, které jsou pro Českou republiku aktuální. Mezi ně se brzy zařadí i otcovská dovolená, což je obrovský krok vpřed. Muži tak budou velkou oporou pro své ženy po porodu. Zapojí se do všech činností spojených s péčí o novorozence. Dále bylo v rámci mateřské, rodičovské a otcovské dovolené představeno, jak fungují ve vybraných evropských zemích. Po vzoru těchto zemí vznikla doporučení pro Českou republiku. Jedná se zejména o zavedení povinné otcovské dovolené a rodičovských kvót. Pokud by byla vyhrazena část rodičovské dovolené pouze pro otce a on by na ni nenastoupil, jeho část by propadla, žena by neměla nárok ji vyčerpat. Mnoho rodin by tak bylo motivováno k tomu, aby se na rodičovské dovolené vystřídali v rámci daného počtu měsíců pro každého z nich. Dalším zlepšením by mohl být bonus rovnosti, který funguje ve Švédsku. Páry by jistě uvítali větší finanční podporu od státu za to, že by na rodičovské dovolené byl každý polovinu doby. Podstatné je, aby měli rodiče možnost kombinovat jak svou práci, tak rodičovskou dovolenou. Aby ji mohli vyčerpat a rozdělit podle toho, jak jim to bude nejvíce vyhovovat.

Cílem výzkumu bylo zjistit, jak ovlivňuje fungování rodiny novodobá výměna rodičovských rolí. Díky rozhovorům s muži a e-mailové komunikaci s jejich ženami byly získány názory, ve kterých se často všichni zúčastnění shodovali. Muži zvládají veškerou péči o dítě a ve většině případů se naučili i vařit. V rámci možností uklízejí, starají se o dům (byt) a zahradu. Stali se z nich trpělivější a klidnější otcové. Svým dětem poskytují větší volnost než ženy. Díky tomu jsou děti průbojnější a statečnější. Zásadní je, že mají jedinečný vztah se svým potomkem. Cítí, že mají mezi sebou silnější pouto, které by

nejspíš neměli, pokud by se rodičovské dovolené neúčastnili. Respondenti často uváděli, že se díky výměně umí v partnerském vztahu lépe podporovat. Vědí, co musí vykonávat pro rodinu ten druhý. Navzájem si váží jeden druhého a jsou více sehraní. Ženy si jsou vědomy toho, že díky svým mužům, kteří zvládají péči o děti a domácnost, jsou nahraditelné. Nemají tak obavy, že když pracují nebo jedou na služební cesty, že by se doma bez nich rodina na chvíli neobešla. Většina žen uznala, že jsou muži ve výchově benevolentnější a že dávají dětem více prostoru.

Muži vnímají pozitiva zejména v tom, že mohou být se svými ratolestmi v prvních letech jejich života. Jsou to pro ně nenahraditelné chvíle a všichni do jednoho by na rodičovskou dovolenou nastoupili znovu. To, že si odpočinou od práce, je dalším plusem. I když většina z nich uvedla, že rodičovská rozhodně není dovolená v pravém slova smyslu. S tím souvisí negativa, se kterými se při péči o dítě setkávají. Jednou za čas měli nutkání odejít pryč a věnovat se alespoň na chvíli jiným činnostem. Setkávají se stresem zejména v době, kdy se mají s dítětem někam vypravit. Mají problém chodit na čas a naplánovat tak celý režim dne dopředu.

Z výsledků dotazníkového šetření vyplynulo, že většina respondentů ví o možnosti, že rodičovskou dovolenou smí čerpat i muži a také s tím souhlasí. Mezi potvrzené hypotézy patří, že nejčastějším důvodem, proč muži odcházejí na rodičovskou dovolenou, jsou finance. Dále se jedná o to, že je společnost stále nakloněna k tradičnímu rozdělení rodičovských rolí. A to i přes to, že by velká část respondentů podpořila muže, který by o možnosti výměny uvažoval. Vyvrácená hypotéza se týkala toho, zda společnost nahlíží na muže, kteří jsou aktivní v péči o své potomky jako na pozoruhodné a neobvyklé osoby. Veřejností jsou hodnoceni velmi kladně. Sklízí obdiv a uznání. Z celkového počtu 238 respondentů, jich je pouze 13 z nich toho názoru, že jsou muži na rodičovské dovolené méněcenní.

Z výzkumu je patrné, že výměna prospívá oběma stranám a rodinu více stmeluje. Přínosem práce je, že může posloužit jako inspirace. Zejména pro muže, kteří o možnosti být primární pečující osobou svého dítěte alespoň přemýšlí. V rámci psaní jsem se ptala svých přátel a rodinných příslušníků mužského pohlaví, zda by nastoupili na rodičovskou dovolenou. Dočkala jsem se milého překvapení, kdy mi sdělili, že by nebyli proti. Ovšem ne na celé tři roky. Což podle získaných názorů, nechtějí obecně jak muži, tak ani ženy.

8 Seznam použitých zdrojů

Knižní zdroje

1. ALLPORT, Gordon Willard. *O povaze předsudků*. 1.vyd. Praha: Prostor, 2004. ISBN 80-7260-125-3.
2. BAKALÁŘ, Eduard. *Průvodce otčovstvím, aneb, bez otce se nedá (dobře) žít*. Praha: Vyšehrad, 2002. ISBN 80-7021-605-0.
3. BALLNIK, Peter. *Knihy pro tatínky dětí od 3 let: vše, co spojuje otce a jejich děti*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, a.s., 2010. ISBN 978-80-247-3537-5.
4. BURGESS, Adrienne. *Návrat otčovství: Jak se stát moderním otcem*. Brno: Jota, 2004. ISBN 80-7217-296-4.
5. CELÁ, Jarmila. *Kapitoly z teorie výchovy*. Zlín: Univerzita Tomáše Bati, Univerzitní institut, 2006. ISBN 80-7318-504-0.
6. DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. 3. vyd. Praha: Karolinum, 2002. ISBN 80-246-0139-7.
7. GOETZ, Masa Aiba. *My Father, My Self: Understanding Dad's Influence on Your Life*. Boston, Mass: Element, 1998. ISBN 978-1-86204-348-0.
8. HARTL, Pavel, HARTLOVÁ, Helena. *Velký psychologický slovník*. Praha: Portál, 2010. ISBN 987- 80-7367-686-5.
9. JANDOUREK, Jan. *Sociologický slovník*. 1. vyd. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-535-0.
10. KARSTEN, Hartmut. *Ženy – muži: genderové role, jejich původ a vývoj*. 1. vyd. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7367-145-X.
11. KOPŘIVA, Pavel, NOVÁČKOVÁ, Jana a kol. *Respektovat a být respektován*. Kroměříž: Spirála, 2008. ISBN 978-80-904030-0-0.
12. KRAUS, Blahoslav. *Základy sociální pedagogiky*. 2. vyd. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0643-9.
13. KRAUS, Blahoslav, POLÁČKOVÁ, Věra a kol. *Člověk, prostředí, výchova: k otázkám sociální pedagogiky*. Brno: Paido, 2001. ISBN 80-7315-004-2.
14. KŘÍŽKOVÁ, Alena, MAŘÍKOVÁ, Hana a kol. *Práce a péče: proměny „rodičovské“ v České republice a kontext rodinné politiky Evropské unie*. 1. vyd. Praha: Slon, 2008. ISBN: 978-80-86429-94-6.

15. KUNDRA, Lucie. *Legislativní možnosti podpory aktivního otcovství*. Praha: Otevřená společnost - Centrum ProEquality, 2009. ISBN 978-80-87110-14-0.
16. MAJEROVÁ, Věra, MAJER, Emerich. *Kvalitativní výzkum v sociologii venkova a zemědělství část I*. Praha: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2006. ISBN 80-213-0507-X.
17. MATĚJČEK, Zdeněk. *O rodině vlastní, nevlastní a náhradní*. Praha: Portál, 1994. ISBN 80-852-8283-6.
18. MOŽNÝ, Ivo. *Moderní rodina. Mýty a skutečnost*. Brno. Blok, 1990. ISBN 80-7029-018-8.
19. NOVÁK, Tomáš. *O otcovské roli. Význam otce v rodině*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2013. ISBN 978-80-247-4498-8.
20. MAŘÍKOVÁ, Hana, PETRUSEK, Miloslav, VODÁKOVÁ, Alena a kol. *Velký sociologický slovník*. 1. Vyd. Praha: Karolinum, 1996. ISBN 80-7184-164-1.
21. RENZETTI, Claire M. a Daniel J. CURRAN. *Ženy, muži a společnost*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2003. ISBN 80-246-0525-2.
22. RYDVALOVÁ, Renata, JUNOVÁ, Blanka. *Jak sladit práci a rodinu: ...a nezapomenout na sebe*. 1. Vyd. Praha: Grada Publishing, 2011. ISBN 978-80-247-3578-8.
23. SEDLÁČEK, Lukáš, PLESKOVÁ Kateřina. *Aktivní otcovství*. Brno: Nesehnutí, 2008. ISBN 978-80-903228-9-1.
24. VANĚK, Miroslav. *Orální historie ve výzkumu soudobých dějin*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2004. ISBN 80-7285-045-8.

Internetové zdroje

25. Co je Tátafest?. *Táta fest*. [online]. 2012 [cit. 2016-10-18]. Dostupné z: <http://www.tatafest.cz/>
26. HABÁŇ, Petr. Vláda schválila otcovskou dovolenou a rozšíří se i okruh lidí s nárokem na sirotčí důchod. *Ministerstvo práce a sociálních věcí*. [online]. 11.5.2016 [cit. 2016-10-06]. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/25942/Vlada_schvalila_otcovskou_dovolenou_a_rozsiri_se_i_okruh_lidi_s_narokem_na_sirotci_duchod.pdf

27. HABÁŇ, Petr. Rodičovský příspěvek půjde od nového roku čerpat rychleji než dosud. *Ministerstvo práce a sociálních věcí*. [online]. 22.6.2016 [cit. 2016-10-08]. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/26956/TZ_MPSV_-_Cerpani_rodicovskeho_prispevku_bude_flexibilnejsi__2_.pdf
28. Jsme iniciativa pro kvalitní život mužů. *Liga otevřených mužů*. [online]. [cit. 2016-10-18]. Dostupné z: <http://ilom.cz/kdo-jsme/>
29. *Kam s dětmi*. [online] [cit. 2016-10-23]. Dostupné z: <https://www.kamsdetmi.com/>
30. Key characteristics of parental leave systems. *OECD*. [online]. 28.2.2016 [cit. 2016-10-13]. Dostupné z: https://www.oecd.org/els/soc/PF2_1_Parental_leave_systems.pdf
31. KALAFUTOVÁ, Lucie. Táta na rodičovské dovolené. *Psychologie*. [online]. 19.3.2013 [cit. 2016-10-25]. Dostupné z: <https://psychologie.cz/tata-na-rodicovske-dovolene/>
32. KRÁČMAR, Tomáš. Velká Británie – životní a pracovní podmínky. *Integrovaný portál MPSV*. [online]. 25.7.2016 [cit. 2016-10-12]. Dostupné z: <https://portal.mpsv.cz/eures/podminky/britanie>
33. MAŘÍKOVÁ, Hana. RADIMSKÁ, Radka. *Podpora využívání rodičovské dovolené muži*. Praha: Sociologický ústav AV ČR 2003. [online]. 2003 [cit. 6-10-2016]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/files/clanky/956/pruzkum.pdf>
34. Naše poslání. *Unie otců – otcové za práva dětí*. [online]. 2009 [cit. 2016-10-18]. Dostupné z: <http://www.unie-otcu.cz/>
35. O projektu. *Tátové vítání*. [online]. 2012-2014 [cit. 2016-10-18]. Dostupné z: <http://www.tatovevitani.cz/tatove-vitani/o-projektu>
36. Our work. *Fatherhood institut*. [online]. [cit. 2016-10-15]. Dostupné z: <http://www.fatherhoodinstitute.org/about-the-fatherhood-institute/our-work/>
37. Počet příjemců rodičovského příspěvku podle pohlaví. *Ministerstvo práce a sociálních věcí*. [online]. 3.5.2016 [cit. 2016-10-09]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/10543>
38. Parental leave: Where are the fathers?. *OECD*. [online]. 3/2016 [cit. 2016-10-13]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/policy-briefs/parental-leave-where-are-the-fathers.pdf>
39. Rodičovský příspěvek. *Sociální reforma*. [online]. 2012 [cit. 2016-10-08]. Dostupné z: socialnireforma.mpsv.cz/cs/4

40. SEDLÁČEK, Lukáš. *Aktivní otcovství, aneb když pečují tátové*. [online]. 2007 [cit. 2016-10-17]. Dostupné z:
http://zenskaprava.cz/files/vystava_Aktivni_otcove_na_web.pdf
41. SMĚRNICE RADY 2010/18/EU ze dne 8. března 2010, kterou se provádí revidovaná rámcová dohoda o rodičovské dovolené uzavřená mezi organizacemi BUSINESSEUROPE, UEAPME, CEEP a EKOS a zrušuje se směrnice 96/34/ES. *Úřední věstník evropské unie*. [online]. 18.3.2010 [cit. 2016-10-15]. Dostupné z:
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2010:068:0013:0020:CS:PDF>
42. ŠŤASTNÁ, Anna. *Rozhovor: Otcové na rodičovské dovolené?*. [online]. 2006 [cit. 2016-10-18]. Dostupné z: http://www.demografie.info/?cz_detail_clanku&artclID=238
43. *Táta na plný úvazek*. [online] [cit. 2016-10-18]. Dostupné z:
<http://www.tatanaplnyuvazek.cz/>
44. Typy výzkumů. *Vyzkumy.knihovna.cz* [online]. 2012 [cit. 2016-10-20]. Dostupné z:
<http://vyzkumy.knihovna.cz/ucebnice/typy-vyzkumu>
45. *Unie center pro rodinu a komunitu*. [online]. [cit. 2016-10-18]. Dostupné z:
<http://www.uniecenter.cz/>
46. Vaše práva v oblasti sociálního zabezpečení v Itálii. *Evropská komise*. [online]. 7/2012 [cit. 2016-10-13]. Dostupné z:
http://ec.europa.eu/employment_social/empl_portal/SSRinEU/Your%20social%20security%20rights%20in%20Italy_cs.pdf
47. Vaše práva v oblasti sociálního zabezpečení v Německu. *Evropská komise*. [online]. 7/2012 [cit. 2016-10-13]. Dostupné z:
http://ec.europa.eu/employment_social/empl_portal/SSRinEU/Your%20social%20security%20rights%20in%20Germany_cs.pdf
48. Vaše práva v oblasti sociálního zabezpečení ve Švédsku. *Evropská komise*. [online]. 7/2012 [cit. 2016-10-13]. Dostupné z:
http://ec.europa.eu/employment_social/empl_portal/SSRinEU/Your%20social%20security%20rights%20in%20Sweden_cs.pdf
49. V Británii začala platit sdílená mateřská dovolená. *HR NEWS*. [online]. 5.12.2014 [cit. 2016-10-12]. ISSN 2464-5184. Dostupné z: <http://www.hrnews.cz/lidske-zdroje/řízení-id-2698710/v-britanii-zacala-platit-sdilená-materska-dovolena-id-2335078>

50. ZÁKON č. 187/2006 Sb. ze dne 14. března 2006 o nemocenském pojištění.
Ministerstvo práce a sociálních věcí. [online]. 5.10.2016 [cit. 2016-10-06]. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/ppropo.php?ID=z187_2006
51. ZÁKON č. 262/2006 Sb. ze dne 21. dubna 2006 zákoník práce. *Portál veřejné správy*. [online]. 2006 [cit. 2016-10-06]. Dostupné z: <https://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?idBiblio=62694&nr=262~2F2006&rpp=15#local-content>
52. Zamrzlá směrnice o mateřské dovolené skončí v koši, Jourová chystá nový návrh. *euroactiv.cz* [online]. 19.6.2015 [cit. 2016-10-15]. Dostupné z: <http://euractiv.cz/clanky/socialni-politika/zamrzla-smernice-o-materske-dovolene-skonci-v-kosi-jourova-chysta-novy-navrh-012719/>

9 Přílohy

Příloha P I.: Dotazník

Příloha P II.: Otázky pro ženy

Příloha P III.: Otázky na rozhovory s muži na rodičovské dovolené

Příloha P IV.: Tabulky

Příloha P V.: Odpovědi od mužů a žen

Příloha P I.: Dotazník

1. Vaše pohlaví

Žena

Muž

2. Kolik je Vám let?

Do 20 let

21 – 25 let

26 – 39 let

30 – 39 let

40 – 49 let

50 – 59 let

60 let a více

3. Kolik máte dětí?

Žádné dítě

1 dítě

2 děti

3 děti

4 a více dětí

4. Čím se živíte?

Studuji a zatím nepracuji

Studuji a zároveň pracuji

Jsem zaměstnaný/á

Jsem podnikatel/ka

Jsem na rodičovské dovolené

Jsem nezaměstnaný/á

Jsem v invalidním důchodu

Jsem v důchodu

5. Váš rodinný stav

Svobodná/ý

Nesezdané soužití

Vdaná/ Ženatý

Rozvedený/á

Vdovec/vdova

6. Vaše nejvyšší dosažené vzdělání

Základní vzdělání

Vyučen/a v oboru

Střední škola s maturitou

Vysokoškolské vzdělání

7. Jaký je počet obyvatel obce/města, kde žijete?

do 10 000 obyvatel

10.001 až 50.000 obyvatel

50.001 až 100.000 obyvatel

100.001 až 1 mil. obyvatel

nad 1 mil. obyvatel

8. Víte, že od 1. 1. 2001 mají muži možnost jít na rodičovskou dovolenou?

Ano

Ne

9. Souhlasíte se zavedením rodičovské dovolené pro muže?

Ano

Ne

10. Máte ve svém okolí muže, který je, byl nebo bude na rodičovské dovolené?

Ano

Ne

11. Podpořil/a byste muže ve svém okolí, který by přemýšlel o rodičovské dovolené?

Rozhodně ne

Spíše ne

Možná

Spíše ano

Rozhodně ano

12. Otázka pro muže: Pokud byste měl možnost jít na rodičovskou dovolenou, souhlasil byste s touto možností?

Rozhodně ne

Spíše ne

Možná

Spíše ano

Rozhodně ano

13. Otázka pro ženy: Pokud byste měla možnost zůstat v práci a muž by šel na rodičovskou dovolenou, souhlasila byste s touto možností?

Rozhodně ne

Spíše ne

Možná

Spíše ano

Rozhodně ano

14. Jaký je podle Vás hlavní důvod, pokud se muž rozhodne jít na rodičovskou dovolenou?

Žena má vyšší příjem než muž

Muž může pracovat z domova a žena ne

Žena nechce být na rodičovské dovolené

Muž chce být na rodičovské dovolené

Onemocnění partnerky/manželky

Ztráta partnerky/manželky

15. Jste zastáncem/zastánkyní, tradičního rozdělení mužských a ženských rolí v rodině?

Rozhodně ne

Spíše ne

Nevím

Spíše ano

Rozhodně ano

16. Myslíte si, že rodičovská dovolená je stále spíše záležitostí žen?

Rozhodně ne

Spíše ne

Nevím

Spíše ano

Rozhodně ano

17. Myslíte si, že muž, který je na rodičovské dovolené, je pokládán za pozoruhodného, podivného, atd.?

Rozhodně ne

Spíše ne

Nevím

Spíše ano

Rozhodně ano

18. Myslíte si, že muž na rodičovské dovolené, může být stejně dobrý pečovatel jako žena?

Rozhodně ne

Spíše ne

Nevím

Spíše ano

Rozhodně ano

19. Myslíte si, že muž může mít lepší vztah ke svému dítěti, pokud je na rodičovské dovolené?

Rozhodně ne

Spíše ne

Nevím

Spíše ano

Rozhodně ano

20. Domníváte se, že mužům na rodičovské dovolené chybí např.: seberealizace, svoboda, kamarádi, koníčky atd.?

Rozhodně ne

Spíše ne

Nevím

Spíše ano

Rozhodně ano

21. Nebo jste toho názoru, že muž umí lépe než žena „skloubit“ své povinnosti se zábavou, seberealizací, koníčky, atd.?

Rozhodně ne

Spíše ne

Nevím

Spíše ano

Rozhodně ano

22. Domníváte se, že mužům na rodičovské dovolené chybí vlastní příjem?

Rozhodně ne

Spíše ne

Nevím

Spíše ano

Rozhodně ano

Příloha P II.: Otázky pro ženy

1. Jaké je vaše jméno?
2. Kolik je vám let?
3. Čeho si na svém muži nejvíce ceníte, co myslíte, že zvládá opravdu bravurně na rodičovské dovolené?
4. S čím myslíte, že má Váš muž na rodičovské dovolené problém? Co nezvládá tak, jak byste si představovala?
5. Čím Vaši rodinu ovlivnila výměna rodičovských rolí?
6. Jak se k Vašemu rozhodnutí výměny rodičovských rolí staví rodina a nejbližší? S jakými reakcemi jste se ve svém okolí setkala?
7. Pokud byste se mohla znovu rozhodnout, měnila byste svoji pozici? Šla byste příště vy na rodičovskou dovolenou?
8. Chcete mi sdělit nějaké svoje myšlenky, názory, postřehy k danému tématu?

Příloha P III.: Otázky na rozhovory s muži na rodičovské dovolené

1. Jaké je vaše jméno?
2. Kolik je vám let?
3. Jaký je váš současný stav?
4. Jaké je vaše nejvyšší dosažené vzdělání?
5. Kde žijete?
6. Jak dlouho jste na rodičovské dovolené?
7. O kolik dětí se staráte na rodičovské dovolené?
8. Kolik máte celkem dětí?
9. Kolik je dětem let?
10. Před nástupem na rodičovskou dovolenou jste byl zaměstnán? Popřípadě kde či na jaké pozici?
11. Kdo přišel s nápadem, že půjdete na rodičovskou dovolenou?
12. Jaký byl hlavní důvod?
13. Můžete mi sdělit, jaký je měsíční příjem vaší rodiny? A kolik činí plat Vaší ženy?
Popřípadě i Váš plat, pokud máte při rodičovské dovolené nějaký příjem?
14. Pobíráte některé z dávek státní sociální podpory a v jaké výši?
15. Jak dlouho jste se rozhodoval?
16. S čím máte problém na rodičovské dovolené?
17. S čím naopak problém na rodičovské dovolené nemáte?
18. Jak řešíte otázku kojení? Chodíte například za ženou do práce? Máte doma připravené odstříkané mléko nebo používáte sunar?
19. Jak se střídáte v péči o dítě? Po příchodu ženy z práce máte „volno“?
20. Pomáhá některý z vašich rodičů s chodem domácnosti? Například bydlí blízko Vás a pravidelně hlídají děti, pomáhají s úklidem či Vám přispívají finančně?
21. Máte pocit, že na tatínky na rodičovské dovolené se myslí stejně jako na maminky?
Jsou ve vašem okolí akce pro tatínky s dětmi?
22. Scházíte se s dalšími tatínky, kteří jsou na rodičovské dovolené? Podnikáte společně výlety, hry s dětmi, chodíte na dětské hřiště, atd.?
23. Máte dostatek volného času? Čemu se ve svém volnu věnujete?
24. Nemáte pocit, že o něco přicházíte, když jste na rodičovské dovolené?

25. Co říká vaše rodina a okolí na to, že jste na rodičovské dovolené?
26. Co vnímáte jako pozitiva, největší přínosy na tom, že jste na rodičovské dovolené?
27. Co vnímáte jako negativa na tom, že jste na rodičovské dovolené?
28. Jak se k vašemu rozhodnutí staví vaše manželka?
29. Berete rodičovskou dovolenou za „dovolenou“?
30. Máte jiný pohled na výchovu dítěte poté, co jste sám nastoupil na rodičovskou dovolenou?
31. Udělal byste ve výchově něco jinak, pokud byste mohl?
32. Čím Vaši rodinu ovlivnila výměna rodičovských rolí?
33. Pokud byste měl možnost, šel byste znovu na rodičovskou dovolenou?
34. Chcete mi sdělit nějaké svoje myšlenky, názory, postřehy k danému tématu?

Příloha P IV.: Tabulky

Tabulka 4: Počet respondentů z hlediska pohlaví

Pohlaví	Počet	Procentuální podíl
Žena	162	68 %
Muž	76	32 %
Celkem	238	100 %

Zdroj: Vlastní zpracování

Tabulka 5: Věk respondentů

Věk respondentů	Počet respondentů	Procentuální podíl
Do 20 let	24	10 %
21 – 25 let	82	35 %
26 – 29 let	42	18 %
30 – 39 let	36	15 %
40 – 49 let	29	12 %
50 – 59 let	15	6 %
60 let a více	10	4 %
Celkem	238	100 %

Zdroj: Vlastní zpracování

Tabulka 6: Počet dětí respondentů

Děti	Počet respondentů	Procentuální podíl
Žádné dítě	149	62 %
1 dítě	33	14 %
2 děti	43	18 %
3 děti	4	2 %
4 a více dětí	9	4 %
Celkem	238	100 %

Zdroj: Vlastní zpracování

Tabulka 7: Zaměstnání respondentů

Zaměstnání	Počet respondentů	Procentuální podíl
Rodičovská dovolená	18	8 %
Podnikání	20	8 %
Důchod	6	2 %
Invalidní důchod	2	1 %
Zaměstnaný	97	41 %
Nezaměstnaný	8	3 %
Pouze studium	26	11 %
Studium a práce	61	26 %
Celkem	238	100 %

Zdroj: Vlastní zpracování

Tabulka 8: Vzdělání respondentů

Vzdělání	Počet respondentů	Procentuální podíl
Základní vzdělání	22	9 %
Vyučen/a v oboru	13	6 %
Střední škola s maturitou	95	40 %
Vysokoškolské vzdělání	108	45 %
Celkem	238	100 %

Zdroj: Vlastní zpracování

Tabulka 9: Bydliště respondentů

Bydliště	Počet respondentů	Procentuální podíl
Do 10.000 obyvatel	52	22 %
10.001 až 50.000 obyvatel	27	11 %
50.001 až 100.000 obyvatel	30	13 %
100.001 až 1 mil. obyvatel	27	11 %
nad 1 mil. obyvatel	102	43 %
Celkem	238	100 %

Zdroj: Vlastní zpracování

Tabulka 10: Souhlas s rodičovskou dovolenou

Souhlas s rodičovskou dovolenou	Počet respondentů	Procentuální podíl
Ano	223	94 %
Ne	15	6 %
Celkem	238	100 %

Zdroj: Vlastní zpracování

Tabulka 11: Muži na rodičovské dovolené v okolí respondentů

Muži na rodičovské dovolené	Počet respondentů	Procentuální podíl
Ano	86	36 %
Ne	152	64 %
Celkem	238	100 %

Zdroj: Vlastní zpracování

Tabulka 12: Muži jsou stejně dobří pečovatelé jako ženy

Muži jsou stejně dobří pečovatelé jako ženy	Počet respondentů	Procentuální podíl
Rozhodně ano	120	51 %
Spíše ano	62	26 %
Nevím	27	11 %
Spíše ne	22	9 %
Rozhodně ne	7	3 %
Celkem	238	100 %

Zdroj: Vlastní zpracování

Tabulka 13: Lepší vztahy s dětmi

Lepší vztahy s dětmi	Počet respondentů	Procentuální podíl
Rozhodně ano	72	30 %
Spíše ano	92	39 %
Nevím	58	24 %
Spíše ne	12	5 %
Rozhodně ne	4	2 %
Celkem	238	100 %

Zdroj: Vlastní zpracování

Tabulka 14: Muži umí lépe skloubit povinnosti

Muži umí lépe skloubit povinnosti	Počet respondentů	Procentuální podíl
Rozhodně ano	14	6 %
Spíše ano	49	20 %
Nevím	104	44 %
Spíše ne	61	26 %
Rozhodně ne	10	4 %
Celkem	238	100 %

Zdroj: Vlastní zpracování

Tabulka 15: Mužům chybí vlastní příjem

Mužům chybí vlastní příjem	Počet respondentů	Procentuální podíl
Rozhodně ano	31	13 %
Spíše ano	91	38 %
Nevím	73	31 %
Spíše ne	34	14 %
Rozhodně ne	9	4 %
Celkem	238	100 %

Zdroj: Vlastní zpracování

Příloha P V.: Odpovědi od mužů a žen

Otázka č. 11: Kdo přišel s nápadem, že půjdete na rodičovskou dovolenou?

Jaromír: *„Bylo to jednoznačně společné rozhodnutí, oba jsme nad tím přemýšleli a jednoduše se dohodli.“*

Ladislav: *„My jsme to spolu plánovali, že bych šel na rodičovskou. Bylo to pro nás prostě výhodný, protože hraju až o večerech, tak dopoledne bývám doma.“*

Michal: *„Nevzpomínám si, s manželkou jsme to viděli dost podobně.“*

Svatopluk: *„Jednoznačně manželka a já jsem nebyl proti.“*

Lukáš: *„Myslím, že manželka, jestli si to dobře pamatuju.“*

Otázka č. 12: Jaký byl hlavní důvod?

Michal: *„Hlavně ekonomický, ten hrál velkou roli.“*

Luboš: *„Jenom čistě ekonomický.“*

Jaromír: *„Ekonomickej důvod, žádněj jinej nebyl.“*

Otázka č. 13: Můžete mi sdělit, jaký je měsíční příjem vaší rodiny? A kolik činí plat Vaší ženy? Popřípadě i Váš plat, pokud máte při rodičovské dovolené nějaký příjem?

Michal: *„Celkem 30 tisíc korun. Má žena Markéta má 20 000 Kč a já vzhledem k výši úvazku momentálně asi 10 000 Kč.“*

Svatopluk: *„Na začátku 37 000 Kč, a na samém konci rodičovské 25 000 Kč. Žena měla 21 000 Kč pak 15 000 Kč. Ke konci rodičovský byla dlouhodobě v pracovní neschopnosti. A já měl zpočátku 10 000 Kč a pak 3 000 Kč po tom, co proběhly úpravy platů v práci.“*

Luboš: *„Asi 45 000 Kč, já mám 10 000 Kč a manželka 28 000 Kč.“*

Jaromír: *„My máme měsíčně 50 000 Kč. Z toho manželka vydělá 35 000 Kč a já mám výsluhu 7 000 Kč plus rodičovská.“*

Otázka č. 14: Pobíráte některé z dávek státní sociální podpory a v jaké výši?

Michal: *„Rodičovská a přídavky na děti, dohromady asi 7000 Kč.“*

Svatopluk: *„Pouze rodičovskou asi 7 000 Kč.“*

Lukáš: „Čerpám rodičovský příspěvek 7.300 Kč.“

Pavel: „Rodičovský příspěvek ve výši cca 11 000 Kč.“

Oto: „Rodičovský příspěvek ve výši 7600 Kč.“

Jaromír: „Jen rodičovský příspěvek a to 8000 Kč.“

Otázka č. 15.: Jak dlouho jste se rozhodoval?

Marek: „Tak nějak to vyplynulo z nastalé situace.“

Michal: „Vůbec, prostě jsme se na tom s manželkou společně dohodli a bylo rozhodnuto.“

Svatopluk: „To byla jasná věc, takže vůbec.“

Pavel: „Jen pár dní.“

Luboš: „Během měsíce jsme měli jasno, nebylo moc co řešit kvůli té mojí práci.“

Jan: „Nebylo o čem přemýšlet.“

Oto: „Velmi krátce.“

Jaromír: „Spontánně.“

Otázka č. 16 pro muže: S čím máte problém na rodičovské dovolené?

Otázka č. 4 pro ženy: S čím myslíte, že má Váš muž na rodičovské dovolené problém? Co nezvládá (nedělá) tak, jak byste si představovala?

Jaromír: „Nemám žádný větší problém.“

Marek: „Ty první dva měsíce to bylo takový kritický, přebalovat ji, k doktorovi tohle. Než jsem měl ten svůj rytmus, to byl nejdřív záhul. No prostě jako začátky jsou těžký všude. Ale potom se to jako zaběhne, když přijde žena domů tak zase máma, máma, máma. Já ji třeba čtyři hodiny nechybím. Pak jde ven, vidí, že jsem v garáži, tak jde za mnou a chce něco dělat. Takže jako záleží, u koho ten prcek je. Ta starší byla vychovávaná se ženou, tak ji to táhne více k ní.“

Lada: „Nevaří, jinak mě nic nenapadá.“

Svatopluk: „Když to shrnu, tak problém nebyl. Za jeden rok na rodičovský jsem jen dvakrát byl rád, že můžu dítě předat a jít na vzduch. Bylo to hlavně kvůli zlobení, jinak jsem ani nepotřeboval pryč.“

Zdena: „Myslím, že závažný problém s ničím neměl, domácnost fungovala. Sem tam, bych něco vytkla, ale byly by to maličkosti.“

Leona: „Nenarazila jsem na nic.“

Ladislav: „*Hmm tak my jsme si to nějak rozdělili, když jsme byli doma. No tak problém a zároveň výhoda je, že když je člověk celý den doma, tak už mu pak z toho hrabe. Pamatuju si, že jsem musel toho malýho tahat pořád od mámy, že s ní chtěl být, když musela pracovat na počítači vedle v kanceláři. Je tam nějaká nezralost toho rodiče, učíme se ty věci za pochodu.*“

Dáša: „*Trochu máme problém s tím, že pracuji z domova. Dítě to ví a vyžaduje moji pozornost. Ne vždycky ho manžel dokáže uhlídat, aby za mnou do kanceláře nechodil.*“

Jan: „*S tím že nevařím.*“

Linda: „*Jednu věc nezvládá, vaření.*“

Otázka č. 17 pro muže: S čím naopak problém na rodičovské dovolené nemáte?

Otázka č. 3 pro ženy: Čeho si na svém muži nejvíce ceníte, co myslíte, že zvládá opravdu bravurně na rodičovské dovolené?

Lukáš: „*Se vším ostatním.*“

Michal: „*Asi s ničím, je to prostě celkem dobrý.*“

Markéta: „*Je zodpovědný, tudíž s ním jsou naše děti ve stejném bezpečí, jako by byly se mnou. To je pro mě velmi důležité.*“

Pavel: „*Problém nemám s ničím.*“

Klára: „*Že se dokáže o děti postarat, zabavit je a i k tomu občas poklidit a uvařit a hlavně že mu to vůbec nevadí (tyto „domácí práce“) a dělá to rád.*“

Ladislav: „*Já vařím, ale zas neřídím auto. Proběhla u nás s manželkou ústní dohoda, že když nebudu muset řídit, tak budu vařit. A nějak to pořád přetrvává.*“

Výzkumník: „*A chybělo vám někdy to auto?*“

Ladislav: „*No tak vím o možnostech, kdyby třeba byla manželka nemocná, a malej si ukopne palec tak s ním budu muset autobusem. Mně prostě stačí, že mám ty nástroje a stačí mi, že řídím jenom je, nepotřebuju řídit ještě auto.*“

Dáša: „*Obecně péče o děti, zejména co se týká venkovních aktivit. Plus vaří.*“

Jaromír: „*S ničím.*“

Kateřina: „Oceňuji, že měl "odvahu" zůstat doma s tak malým dítětem. Když jsem kdysi četla článek o mužích na rodičovské dovolené a zeptala se, jestli by chtěl zůstat doma, tak to jednoznačně odmítl. Po pár letech, když to začalo být aktuální u nás, tak už proti nebyl. Péči o děti zvládá, děti jsou vedeny k větší samostatnosti, než kdyby byly doma s maminkou.“

Otázka č. 18: Jak řešíte otázku kojení? Chodíte například za ženou do práce nebo máte doma připravené odstříkané mléko či sunar?

Marek: „My jsme kojili půl roku no a potom už jsme dávali příkrmy. No a pak když se používali ty lahvičky s tím mlékem tak to šlo v pohodě, to byla prostě paráda.“

Lukáš: „U prvního dítěte jsem krmil odstříkaným mlékem a potom sunarem. Na dojíždění za manželkou je to daleko. U druhého dítěte pracuje manželka více z domova, takže když je zrovna v práci, jednou dávám sunar a jinak příkrmy.“

Pavel: „Používáme sunar.“

Luboš: „No měli jsme hlavně sunar, jen na začátku jsme měli odstříkané mléko ale manželka stejně kojila jen chvíli.“

Jan: „Manželka kojila osm měsíců a odsávala mléko odsávačkou.“

Jaromír: „Děti už jedly příkrmy, případně měli odstříkaný mlíko.“

Svatopluk: „Nijak, protože jsem byl na rodičovský, v době kdy nám dítě už jedlo normální stravu.“

Ladislav: „Tak manželka kojila do jednoho roku všechny děti, takže jsme to řešit nemuseli, když jsem nastoupil na rodičovskou až v tom jednom roce.“

Oto: „Byl jsem se synem doma od jeho 1,5 roku věku, v té době již kojen nebyl.“

Otázka č. 19: Jak se střídáte se ženou v péči o dítě? Po příchodu vaší ženy z práce máte „volno“?

Svatopluk: „Asi jako každá žena na rodičovský. Takže služba dvacet čtyři hodin denně, ale občas jsem byl rád, že malou předám.“

Marek: „No to spíš podle práce. Když je hodně práce tak si jdu po svém. Třeba jsem dvě tři hodiny doma, hraju si s druhou holčičkou a prostě povídáme si, jak bylo, co je potřeba udělat. Potom ji třeba vezmu na pískoviště a já si jdu něco připravit do garáže. Takže je to podle situace prostě.“

Jan: „Většinou ano. Ale je to tak, že trávíme čas společně. Zajdeme na hřiště, na zmrzlinu, jezdíme na výlety, po příbuzných a tak. Dvakrát týdně mám fotbalový trénink a tak dvakrát do týdne chodím na brigádu. Posekám zahradu, odeberu vzory, zkontroluji přístroje, je to práce tak na hodinu. Starám se o místní čističku.“

Oto: „Takto to rozděleno nemáme, starají se všichni, kteří jsou zrovna přítomni.“

Jaromír: „Tak volno úplně ne, spíš tak nějak napůl.“

Luboš: „Jo tak to je o domluvě, neměli jsme s tím nikdy problém, prostě když jsem něco potřeboval, tak se starala manželka.“

Ladislav: „Jo já jsem byl většinou doma dopoledne a odpoledne jsem hrál, takže volno jsem měl, jak jsem potřeboval.“

Otázka č. 20: Pomáhá vám některý z vašich rodičů s chodem domácnosti? Například bydlí blízko vás a pravidelně hlídají děti, pomáhají s úklidem či vám přispívají finančně?

Lukáš: „Příležitostně hlídá děti moje máma, která bydlí 1,5 km daleko. Většinou když potřebuju navštívit lékaře, nebo mám odpoledne službu v zaměstnání jako poradce pro veřejnost. Finančně či s jinými věcmi nám nikdo nepomáhá, v tomto jsme soběstační.“

Pavel: „Rodiče bydlí blízko a hlídají dva dny v týdnu, když chodím do práce.“

Luboš: „Ne finančně vůbec, jen výjimečně hlídají, ale fakt jen výjimečně.“

Jan: „Ne. Akorát chodí pravidelně dvakrát v týdnu na návštěvu, to když má manželka úřední den a je v práci do pěti hodin. Hlídali pouze párkrát a to v noci, když syn spal, šli jsme s manželkou na ples nebo na zábavu.“

Marek: „Ne, vůbec.“

Svatopluk: „Ne, jsme naprosto samostatný.“

Oto: „Nepomáhají, občas zaplatí dětem nějaký kroužek nebo koupí oblečení.“

Jaromír: „Ne, vůbec.“

Otázka č. 21: Máte pocit, že na tatínky na rodičovské dovolené se myslí stejně jako na maminky? Jsou ve vašem okolí akce pro tatínky s dětmi?

Michal: „Bydlíme na malý vesnici, takže ne. A ani v blízkém městě o žádných nevím. Ale díky tomu, že vozíme děti do školy a školky, tak jsem i tak hodně mezi lidmi.“

Svatopluk: „Na tatínky se nemyslí, protože to pořád není až tak běžná věc. Chodím bez problémů na různé akce, bez rozdílu. Jsou to přece akce pro děti, ne pro tatínky nebo maminky.“

Pavel: „Akce se nerozlišují na akce pro maminky nebo tatínky, nedělají se rozdíly.“

Luboš: „Ne to vůbec, na vesnici nic takového neděje. Nezažil jsem žádný takový akce. My tady jdem k někomu na zahradu nebo na hřiště.“

Oto: „O programech cílených na tatínky s dětmi na rodičovské nevím. Se synem jsem chodil na různé dětské aktivity. Jako na plavání, hudební výchovu, cvičení, malování a tak.“

Jaromír: „V tom bych neviděl rozdíl, akce jsou pro děti a rodiče.“

Ladislav: „Joo to joo. Možná, že ty tatínci nejsou zas takoví, aby se hnali na nějaký ty akce. Ale mě třeba jako otce to neláká se takhle sdružovat, jenom kvůli tomu, že máme všichni děti a scházet se, to ne. My spíš jezdíme na vandry s tím malým, jedem vlakem. Tak jako žádnému mladému rodiči se nechce zapojovat do toho života těch maminek. Jako nějaká konverzace občas proběhne jako v krámě třeba ale víc ne.“

Otázka č. 22: Scházíte se s dalšími tatínky, kteří jsou na rodičovské dovolené? Podnikáte společně výlety, hry s dětmi, chodíte na dětské hřiště, atd.?

Luboš: „Nescházel a ani tu žádní nebyli. Teď už jsem teda potkal další tři chlapi na rodičovský, ale v době kdy jsem byl já, tak jsem na žádnýho nenarazil. Většinou jsem se viděl s nějakýma dalšíma mámama. Takže se známe a povídali jsme si, hlavně teda o těch dětech. S nima zase nemůžu řešit takový ty jejich ženský záležitosti. Hodně času jsem trávil na baráku. Přestěhovali jsme se z Prahy a dostavovali, takže tu byla pořád práce. Spíš pak ke konci tý rodičovský jsem místama neměl co dělat, když malá třeba spala a tak.“

Jan: „Jiné tatínky na mateřské neznám, ale když jdu na fotbalový trénink, chodí občas syn se mnou. Máme u baráku zahradu, na které jsem synovi udělal pískoviště, koupil bazén, tak můžeme většinu času trávit tady a není problém, když k nám někdo z přátel přijde na návštěvu.“

Ladislav: „Ne, to vůbec.“

Michal: „To ne, žádný další tatínky neznám.“

Svatopluk: „Žádný tatínky na rodičovský jsem nezaregistroval. Na hřišti a i jinde jsou většinou jen maminky.“

Lukáš: „Zatím jsem tady jiného tatínka na rodičovské nezaznamenal, takže se s žádným nescházím.“

Pavel: „V okolí nemám žádného tatínka přímo na rodičovské dovolené, ale jinak se scházíme na bazéně a na dětském hřišti.“

Oto: „V okruhu našich známých nikdo takový nebyl, takže ne.“

Otázka č. 23: Máte dostatek volného času? Čemu se ve svém volnu věnujete?

Svatopluk: „Volný čas není, dokud žena nepřijede. Pak je teprve čas po domluvě na mý volnočasový aktivity. Pro mě to je běhání, hry, filmy a počítač.“

Lukáš: „Se dvěma malými dětmi ho teď tolik nemám, ale myslím, že je to dostatečné. Problém je spíše v tom, že nemám moc čas se třeba pořádně vyléčit v posteli. Rád jezdím na kole, takže zmizet na dvě hodiny nebývá problém. Případně relaxuju prací.“

Pavel: „Pokud rodiče pohlídají děti, tak sportuju.“

Ladislav: „Jo to jo. Dělam si co chci, jen jsem omezenej dětma (smích). Jinak já hraju, tak to je můj koníček a jezdím s chlapama na ty vandry.“

Marek: „Jako já žiju maximálně pro tu rodinu a pro práci a mě se stala práce koníčkem. Jako já mám čas na to, že třeba v sobotu odpoledne nebo na večer jdu na tři, čtyři hodiny na ryby jo.“

Výzkumník: „Takže věci, kterým jste se věnoval před rodičovskou, děláte i během ní?“

Marek: „No jako moc ne, ubral jsem na intenzitě jo.“

Jaromír: „Ano, starost o dům a zahradu.“

Michal: „Bud' mám volný čas anebo stihám víc práce. Skládám hudbu.“

Otázka č. 24: Nemáte pocit, že o něco přicházíte, když jste na rodičovské dovolené?

Michal: „Ne, to vůbec.“

Svatopluk: „Naopak, byl jsem moc rád, že jsem byl s dcerou doma. Byla to fakt skvělá zkušenost. Teď už chodím do práce a chybí mi dceřina přítomnost.“

Lukáš: *„Naopak mám pocit, že mě to obohatilo.“*

Pavel: *„Ne jsem spokojen.“*

Jan: *„O nic.“*

Ladislav: *„Jako že mi utíká život pod rukama? No to ne. Já mám jako dost vzrušení v životě jak s dětma, tak i v práci.“*

Oto: *„Ne. Čas s rodinou trávím rád.“*

Jaromír: *„Ne naopak mám pocit, že mi to jen dalo.“*

Otázka č. 25 pro muže: Co říká vaše rodina a okolí na to, že jste na rodičovské dovolené?

Otázka č. 6 pro ženy: Jak se k Vašemu rozhodnutí výměny rodičovských rolí staví rodina a nejbližší? S jakými reakcemi jste se ve svém okolí setkala?

Ladislav: *„Jo, jakoby pocítil jsem poznámky, že to nemusí být nutně lehký. Mě nikdo jinak nic neřekl.“*

Výzkumník: *„Nepocítil jste třeba obdiv?“*

Ladislav: *„Tak jako něco jo. Ale já to tak jako nebral, jakože mi řeknou, že jsem dobrej.“*

Dáša: *„Naprostě v pohodě, nikdo se nad tím ani nepozastavoval. Jen s pozitivními reakcemi. Lidem to přišlo vždy milé a kolikrát muže obdivovali.“*

Marek: *„No divili se, můj táta je za starý školy, takže se strašně divili jo. Ale když podnikám doma tak nic neříkaj, co můžou říkat. Na okolí kašlu, protože jako v dnešní situaci to prostě můžou udělat taky. Takže vykašlat se na všechny a jet si podle sebe. Lidi budou mít řeči, budou kecat, ale oni pak neviděj ty výhody a nevýhody.“*

Lada: *„Všichni nás podporují, nepřipadá jim to jako něco zvláštního. A reakce bych shrnula jako překvapení a pobavení.“*

Michal: *„Občas se někdo zeptal, jaký to je, ale vlastně nemám pocit, že by to někoho nějak zvlášť zajímalo.“*

Svatopluk: *„Nic. Prostě jsme se se ženou vystřídali. O dítě se stále někdo stará a jsme dobře finančně zajištění.“*

Zdena: „Nikdo to nijak zvlášť nekomentoval, já sama jsem jako dítě byla doma s otcem, takže u nás doma to nikoho nepřekvapilo. Lidé v okolí se často divili, ale nikdo nebyl negativní.“

Luboš: „Hm no rodina, máma ta nic neříkala, ta to brala tak normálně. Tak oni všichni věděli, že takhle to musíme udělat. Jen teda v práci dva kolegové, měli občas nějaký blbý poznámky. Spiš tak jakože ze srandy ale z toho jsem si fakt nic nedělal. To jsou chlapi, který do dneška bydlej u mámy. Ty by to ani nezvládli, tak si aspoň rejpli.“

Leona: „Nikdo s tím žádný problém neměl. Možná manželova matka si myslela své, ale nikdy otevřeně nic neřekla. V podstatě pouze s kladnými. Manžela dá se říci, obdivovali, jak to všechno zvládá.“

Jaromír: „Vnímají to pozitivně.“

Otázka č. 26: Co vnímáte jako pozitiva, největší přínosy na tom, že jste na rodičovské dovolené?

Oto: „Řekl bych, že to prohloubí vzájemný vztah rodiče a dítěte.“

Jaromír: „Že se můžu plně věnovat svým dětem.“

Pavel: „Bližší vztah k dítěti.“

Jan: „Vidím, jak syn roste. Více času s rodinou. Nemusím být o víkendu v práci. Mám čas i na ten můj fotbal.“

Lukáš: „Možnost věnovat se maximálně dětem a odpočinek od práce. Nebo když je hezky, tak možnost být venku. Největší přínos pro mne je vztah se synem.“

Luboš: „No jako pozitiva, jaký no. Já nejsem ten typ, co by se rozplýval nad tím jaký má s dětma vztahy, prostě to tak je. Spiš mi přijde výhoda, že neřeším oproti manželce spoustu věcí, jakože čistý nebo špinavý oblečení na dětech. Hned jsem je neběhal převlíknout. Nebo že je zašpiněný, no co no. To si myslím, že my chlapi v tomhle máme výhodu, že se nezabýváme těma nedůležitýma věcmá.“

Michal: „Myslím, že většina zaměstnanců je dnes vzhledem ke specializaci spojená s nějakou mírou „odtržení od země.“ Snad až na soukromé zemědělce a řemeslníky. Rodičovská dovolená je vlastně docela „přírodní.“

Otázka č. 27: Co vnímáte jako negativa na tom, že jste na rodičovské dovolené?

Lukáš: „*Asi jen ten stres, když se musíme někam vypravit. Jinak asi nic.*“

Luboš: „*Negativa, tak jedině ty peníze. Teď s odstupem času vidím, s tím druhým dítětem jak šlo všechno nahoru, že se zdražilo. To mi přijde blbý. No a pak ještě teda to, že jsem potřeboval občas vypadnout mezi lidi.*“

Pavel: „*Žádný negativa nevnímám. Zaměstnavatel mi vyšel vstříc a měl jsem tak možnost chodit dva dny v týdnu do práce, takže jsem neztratil kontakt s prací a rodiče nám taky pomohli.*“

Jan: „*Nic mě nenapadá.*“

Svatopluk: „*Žádný negativa jsem nikdy nevnímal.*“

Oto: „*Negativa, to mě nic nenapadá.*“

Jaromír: „*Negativa nevidím žádný.*“

Otázka č. 28: Jak se k vašemu rozhodnutí staví vaše manželka?

Marek: „*My právě jak jsem hodně pracoval, tak jsme si mohli dovolit chuťvu jo. No a na druhou stranu chuťva chtěla 120 Kč na hodinu no a manželka říkala, no když budeš doma, ušetříme za dojíždění, budeš zároveň moct i pracovat a být s dětma.*“

Pavel: „*Pozitivně.*“

Luboš: „*Jo v pohodě, dost kladně. Neměla s tím žádný problém.*“

Jan: „*Byla to vzájemná dohoda. Říká, že ji to vyhovuje.*“

Ladislav: „*Hmm je spokojená, nemá žádný problém.*“

Oto: „*S nápadem sama přišla, takže kladně.*“

Svatopluk: „*Pozitivně, oboustranně jsme se na tom domluvili.*“

Otázka č. 29: Berete rodičovskou dovolenou za „dovolenou“?

Marek: „*Ne, kdybych nedělal doma ty auta, tak to bude dovolená. Ale tak z půlky dovolená, protože jako s tím prckem je to fakt záhul.*“

Michal: „*Ani ne. Obzvlášť během školního roku je to celkem frmol.*“

Luboš: „*No to určitě ne. Dovolená to fakt není, natož třeba se dvěma dětma.*“

Lukáš: „*Ne. Já říkám dovolená ze zaměstnání jinak ne.*“

Pavel: „*Tak trochu ano.*“

Jan: „*Jak kdy. Někdy je náročný být pořád ve střehu.*“

Ladislav: „*No teď bych to udělal líp, teď bych udělal jen tu dovolenou. Není kam spěchat, když není úplnej finanční bič, tak prostě si to má člověk užít. Makat bude člověk pak dalších dvacet let.*“

Otázka č. 30: Máte jiný pohled na výchovu dítěte poté, co jste sám nastoupil na rodičovskou dovolenou?

Svatopluk: „*Ne, na výchovu mám stále stejný názor.*“

Pavel: „*Ne, nemám.*“

Oto: „*Neřekl bych.*“

Jaromír: „*Tak člověk si ten pohled teprve utváří, dřív o tom člověk tak neuvažuje.*“

Ladislav: „*Hm, no tak já jsem nikdy neměl žádný představy. No prostě postupně, jak děti rostou, tak nemůžu mít představu. Někdo to tak má a pak se právě lekne no.*“

Michal: „*To ani ne, ale samozřejmě se můj pohled mění neustále s tím, jak děti rostou. Nota bene je každé z nich jiné.*“

Otázka č. 31: Udělal byste ve výchově něco jinak, pokud byste mohl?

Michal: „*Asi ne. Jsem asi celkem intuitivní tvor. K žádnému zásadnímu průšvihů u nás zatím nedošlo.*“

Svatopluk: „*V samotném způsobu výchovy ne, manželka byla skvělá a já byl určitě slabší.*“

Lukáš: „*Být důslednější a trpělivější.*“

Pavel: „*Nevím, asi spíš ne.*“

Luboš: „*Měl jsem nějaký svoje představy, jak to bude, a tak to i je. Ale je fakt, že oni moc nezlobí. A když přišla žena z práce tak zase to bylo mamí, mamí. A já šel stranou. Mě měla celej den. Takže na mě není ani nějak zvlášť fixovaná.*“

Jan: „*Zatím ne. Všechno děláme s nejlepším vědomím a svědomím. Ukáže čas, jestli je to dobře.*“

Ladislav: „*No ubíral bych práci, nikam bych se nehnal prostě.*“

Oto: „*Nic konkrétního mě nenapadá, ale nějaké věci bych dnes dělal jinak. Třeba bych byl víc v klidu, přeci jen u toho prvního dítěte se to člověk všechno učí a řeší věci, které by později už neřešil.*“

Jaromír: „Těžko říct, na výchovu mají vliv oba rodiče.“

Otázka č. 32 pro muže: Čím Vaši rodinu ovlivnila výměna rodičovských rolí?

Otázka č. 5 pro ženy: Čím Vaši rodinu ovlivnila výměna rodičovských rolí?

Pavel: „To netuším, asi ničím.“

Leona: „Nepřijde mi, že by tím byla naše rodina ovlivněna.“

Jan: „Ničím, já jsem stále táta a manželka máma.“

Jaromír: „Myslím, že to bylo jen ku prospěchu. Ve své podstatě k výměně rolí nedošlo, jelikož to máme vlastně v rámci rodičovství takhle od začátku.“

Kateřina: „Nevnímám to jako výměnu, fungujeme takhle od začátku. Muž pracoval v Praze jako celník a doma býval pouze o víkendu. To, že dá výpověď a půjde dělat něco jiného, bylo v plánu a zrovna se to sešlo s narozením prvního dítěte. Takže si muž nakonec jinou práci nehledal, první půlrok jsme byli doma spolu, já se po mateřské vrátila do práce a on nastoupil na rodičovskou.“

Ladislav: „Hm tak ona ta rodina předtím nebyla taková jako potom. Ta rodina se pořád rozrůstá. Ale jako s těma dětma, bylo tam několikrát otočení, nějaký osobní krize, ale pak se to vrátilo k normálu.“

Dáša: „Ničím, výměna vyplynula přirozeně z nastalé situace a nejednalo se u nás o žádné razantní změny.“

Otázka č. 33 pro muže: Pokud byste měl možnost, šel byste znovu na rodičovskou dovolenou?

Otázka č. 7 pro ženy: Pokud byste se mohla znovu rozhodnout, změnila byste svoji pozici? Šla byste příště vy na rodičovskou dovolenou?

Marek: „Šel bych a kdo má možnost dělat na sebe, tak ať do toho jde. Výhoda mi přišla v tom, že můžu být na mateřský a přitom si rozjíždět firmu.“

Lada: „Ne, příště by šel rozhodně znova od cca 1 roku dítěte manžel, do té doby vzhledem ke kojení je myslím lepší, když je doma žena.“

Pavel: „Ano znovu bych klidně byl na rodičovské.“

Klára: „Nyní jsem na MD a příští rok se s manželem na RD opět vyměníme.“

Luboš: „Jo šel bych. Já s tím nemám žádný problém. Ale manželka řekla, že s druhým půjde ona, že si to chce taky užít. A pak ke konci už to taky pro ni bylo dlouhý. Stačilo jí to.“

Leona: „Nevím, toto rozhodnutí vyplynulo z okolností, takže by opět záleželo na konkrétní situaci.“

Ladislav: „Jo jako s dalším dítětem třeba bych šel. Ale když jsem jí absolvoval tak jsem říkal, že už bych znova nešel, ale jako kdyby bylo další dítě tak třeba jo, ale moc bych se do toho nehrnul.“

Dáša: „Prakticky jsme se střídali a nikdy to nebylo tak, že by jeden z nás byl na 100 % s dětmi a druhý na 100 % v práci. Péči o děti ideálně sdílíme. A s druhým synem byl oficiálně na rodičovské manžel. Takže bych nic neměnila, takhle nám to vyhovovalo.“

Jaromír: „Ano.“

Kateřina: „Při třetí mateřské jsem říkala, že se nechci vrátit do práce hned po půl roce, že chci být doma alespoň rok. Do práce jsem se vrátila po roce a nyní je doma opět muž.“

Jan: „Ano.“

Linda: „Změním ji cca za 3 měsíce. Čekáme druhé miminko a manželovi se vyskytla lépe placená práce a i lepší pracovní podmínky. Pracovní doba pouze od pondělí do pátku. Takže cca v lednu 2017 půjde do práce manžel a já budu s dětmi doma.“

Oto: „Ano.“

Lukáš: „Již se stalo, jsem doma i s druhým dítětem.“

Kamila: „Manžel je na RD již s druhým dítětem, takže ano, šli jsme do toho znovu.“